

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ภายใต้ระบอบแห่งภาพลักษณ์: มายาคติทางเพศ

ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของนักเรียนในพื้นที่การศึกษาไทย

รายงานวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ: การสำรวจและรื้อถอนมายาคติทางการศึกษาในสังคมไทย

บรรณานุกรม

อัครา เบลาคู

คณะวิทยาการวิจัยและศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ได้รับการสนับสนุนจาก โครงการผู้นำแห่งอนาคต
คณะวิทยาการวิจัยและศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

กันยายน 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	1
ที่มาและความสำคัญ	2
วัตถุประสงค์	6
บททวนวรรณกรรม	7
ระบอบแห่งภาพลักษณ์: ทัศนคติเรื่องเพศแบบไทยๆ ที่ขัดแย้งกันเอง	7
เพศสถานะและความแตกต่างในเรื่องเพศระหว่างชายหญิงในบริบทไทย	8
ความหลากหลายของอัตลักษณ์และพฤติกรรมทางเพศในสังคมไทย	10
วัฒนธรรมแห่งความกลัว โครงสร้างอำนาจและผลกระทบต่อสุขภาวะ	12
แนวทางและเครื่องมือในการดำเนินการวิจัย	16
ผลการศึกษาวิจัย	19
รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล	19
ครูผู้คุมกฎ และ นักเรียนผู้รักษาพรหมจรรย์	22
กฎระเบียบเรื่องความสัมพันธ์ เพศสัมพันธ์ และการตั้งครรรภ์	22
สายสัมพันธ์และการสื่อสาร ในกลุ่มนักเรียนและระหว่างครูกับศิษย์	23
สถานศึกษาในกล่องเพศ: ชายชาติทหาร กุลสตรีไทย และ ยอดมनुษย์เพศที่สาม	25
อิทธิพลเชิงสังคมที่เกิดจากวัฒนธรรมความกลัวต่อเพศในมิติต่างๆ	30
ผลกระทบจากมายาคติเรื่องเพศที่มีต่อครูและนักเรียน	33
ผลกระทบต่อครูและนักเรียนโดยจำแนกตามกลุ่มของมายาคติ	33
ผลกระทบต่อครูและนักเรียนโดยจำแนกตามปรากฏการณ์หรือลักษณะของผลกระทบ	40
อภิปรายผลและข้อเสนอแนะจากการวิจัย	51
บรรณานุกรม	63

บทคัดย่อ

“เพศ” เป็นประเด็นที่มักถูกตีตราจากสังคมไทยว่าไม่เหมาะสมที่พูดถึงในพื้นที่สาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาได้รับความคาดหวังจากสังคมไทยให้เป็นพื้นที่ปมเพาะประชากรให้มีศีลธรรมอันดีตามขนบแบบไทยๆ ซึ่งมักรวมถึงการละเว้นจากการแสดงออกทางเพศและพูดคุยเรื่องเพศที่เกินพอดี อย่างไรก็ตามการปฏิเสธการรับรู้เรื่องเพศในโรงเรียนอาจนำไปสู่ปัญหาต่างๆ เช่น การไม่ได้เรียนรู้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับเพศ ไม่ว่าจะในมิติการทำงานจากร่างกาย สิทธิเหนือพื้นที่บนร่างกาย ตัวตนทางเพศที่หลากหลายของมนุษย์ รสนิยมทางเพศ การเคารพต่อผู้อื่น รวมไปถึงทักษะและทัศนคติที่สำคัญในการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขเมื่อเยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ การปิดกั้นการเข้าถึงข้อมูลเรื่องเพศในโรงเรียน เป็นการผลิตซ้ำวัฏจักรความไม่รู้และความกลัวเรื่องเพศ ซึ่งทำให้ประชากรในสังคมไทยขาดความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศทั้งในระดับกว้างและลึก ถูกครอบงำด้วยความไม่รู้ และพร้อมที่จะส่งต่อความกลัวจากรุ่นสู่รุ่น

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกและการใช้แบบสอบถามกับครูและนักเรียนทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เรื่องเล่าเพื่อศึกษามุมมองและประสบการณ์ร่วมของครูและนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องเพศในสถานศึกษาไทย และใช้การวิพากษ์วาทกรรมเพื่อศึกษาวาทกรรมและอำนาจที่รักษามายาคติเรื่องเพศในสถานศึกษาไทย ผู้วิจัยใช้แนวคิด “ระบอบแห่งภาพลักษณ์” (Regime of Images) และ “วัฒนธรรมแห่งความกลัว” (Culture of Fear) เป็นแนวคิดหลักในการอธิบายมายาคติเรื่องเพศในสังคมไทย โดยสะท้อนให้เห็นกลไกที่สถานศึกษาไทยมีบทบาทในการรักษาภาพลักษณ์ของตนเอง ผ่านการปิดกั้นเรื่องเพศ การลงโทษ และการควบคุมพฤติกรรมของครูและนักเรียน รวมถึงสะท้อนให้เห็นว่าความกลัวส่งผลอย่างไรต่อความสามารถในการเรียนรู้ สุขภาวะ และความพึงพอใจในชีวิตของครูและนักเรียน แม้ความกลัวจะเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการปิดกั้นเรื่องเพศที่ถูกใช้มาตั้งแต่อดีต แต่ความกลัวก็ได้ทิ้งบาดแผลและปัญหาไว้ในกลุ่มเยาวชนในหลายด้าน การปิดกั้นการเรียนรู้เรื่องเพศยังได้ทำให้โรงเรียนกลายเป็นเพียงพื้นที่สำหรับการรักษาภาพลักษณ์แต่กลับไม่ได้ส่งเสริมการเรียนรู้ของคนในชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันซึ่งเทคโนโลยีได้เปิดโอกาสให้เยาวชนสามารถเข้าถึงข้อมูลต่างๆ อย่างเสรี โรงเรียนไม่ได้ทำหน้าที่ในการให้ความรู้และไม่ได้เป็นพื้นที่ปลอดภัยในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นเรื่องเพศที่มีความละเอียดอ่อนแก่นักเรียน การพยายามรักษาภาพลักษณ์ด้วยการปิดกั้นการเรียนรู้เรื่องเพศจึงอาจย้อนกลับมาทำลายภาพลักษณ์ในด้านการเป็นสถาบันการศึกษาของโรงเรียน และทำให้บทบาทของโรงเรียนต้องเปลี่ยนไป

คำสำคัญ: เพศ สุขภาวะ เพศสภาวะ วิธีทางเพศ ความกลัว ภาพลักษณ์ วัฒนธรรมไทย

ที่มาและความสำคัญ

เมื่อก้าวถึงเรื่อง “เพศ” ในสังคมไทย เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าหัวข้อนี้มักถูกจัดเป็นเรื่องต้องห้ามที่ไม่เหมาะสมที่จะพูดในที่สาธารณะ เพราะหลายครั้งถูกมองเป็นเรื่องส่วนตัว สกปรก หรือ หยาบคาย ซึ่งเป็นเรื่องที่ใหญ่ที่สามารถพูดคุยได้ เด็กควรเรียนรู้เมื่อถึงเวลาที่เขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่เท่านั้น แต่ก็ไม่มีข้อตกลงที่ชัดเจนว่าเวลาใดเป็นเวลาที่เหมาะสมที่เด็กควรเริ่มจะเรียนรู้เรื่องเพศ เพราะผู้ใหญ่ในสังคมเองก็อาจรู้สึกกระอักกระอ่วนที่จะพูดถึงเรื่องเพศอย่างจริงจัง ความกลัวที่จะยอมรับว่ามนุษย์นั้นมีเพศเป็นองค์ประกอบสำคัญของชีวิตไม่ต่างจากสัตว์อีกหลายสายพันธุ์ ทำให้มนุษย์พยายามซ่อนความเป็นธรรมชาติของตนเองไว้ และวิ่งหนีจากด้านนี้ของชีวิตตนเอง ต่อให้มนุษย์พยายามที่จะแสดงตนว่าประเสริฐกว่าและบริสุทธิ์กว่าสัตว์ก็ตาม แต่ก็คงไม่สามารถหลีกเลี่ยงข้อเท็จจริงไปได้ว่าเพศเป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคมมนุษย์ เป็นปัจจัยสำคัญที่ควบคุมพฤติกรรม ตัวตน สายสัมพันธ์ และเป้าหมายชีวิต และเป็นเบื้องหลังของการมีอยู่ของมนุษยชาติไม่ว่ายุคใด หรืออารยธรรมใดก็ตาม

ภายใต้โครงการวิจัย การสำรวจและรื้อถอนมายาคติทางการศึกษาในสังคมไทย ผู้วิจัยต้องการศึกษามายาคติเกี่ยวกับเรื่องเพศในพื้นที่การศึกษาในบริบทของสังคมไทย ซึ่งมายาคติดังกล่าวก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการเรียนรู้และการศึกษาเรื่องเพศในมิติต่างๆของนักเรียน และทำให้พวกเขาเติบโตไปโดยขาดความรู้และขาดความเข้าใจที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในฐานะผู้ใหญ่ ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่าความเข้าใจเรื่องเพศนั้นควรได้รับการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและรอบด้านตั้งแต่เนิ่นๆ เพื่อสนับสนุนให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ที่เข้าใจโลกที่กิจกรรมทางเพศเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของพวกเขา เพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยง ดูแลตนเองและคำนึงถึงผู้อื่นที่มีปฏิสัมพันธ์กับตนเองได้ การวิเคราะห์ประเด็นเรื่องมายาคติและสุขภาวะในพื้นที่การศึกษาจะถูกนำเสนอผ่านการผสมผสานศาสตร์ต่างๆ เข้าด้วยกัน ได้แก่ การวิเคราะห์โครงสร้างอำนาจและวัฒนธรรมเชิงวิพากษ์ตามมุมมองทางสังคมศาสตร์ และ การวิเคราะห์พฤติกรรม ความคิดและความรู้สึกของมนุษย์ตามมุมมองของประสาทวิทยาและจิตวิทยา ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์และทำความเข้าใจประเด็นมายาคติทางการศึกษาทั้งในระดับตัวบุคคลและโครงสร้างทางสังคมโดยรวม

ในบริบทความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการมองในเชิงประวัติศาสตร์ คนไทยจำนวนหนึ่งอาจมองว่าประเทศไทยเป็นที่รู้จักในฐานะเมืองทางศาสนาที่มีศีลธรรมอันดี ซึ่งมีนัยของสถานที่ที่เต็มไปด้วยการปฏิบัติที่สงบเย็น การทำบุญ ความเชื่อ และจิตวิญญาณที่ประเสริฐ ผนวกกับวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า งดงาม ปราณีต เป็นประเทศที่รุ่งเรือง มีอารยะ และไม่แปดเปื้อนด้วยคราบคาวโลกีย์ คนไทยส่วนใหญ่จึงมักมองว่าความเป็นไทยย่อมมาพร้อมกับการรักษานวลสงวนตัว การทำตามขนบจารีตและไม่ซิงสุกก่อนห้าม ในทางตรงกันข้ามการเปิดเผยเนื้อหนัง การกอดจูบในที่สาธารณะ และความกล้าแสดงออกในเรื่องเพศ ถูกมองว่าเป็นอิทธิพลที่ไม่ดีจากตะวันตกที่กำลังบั่นทอนอารยธรรมที่ทรงคุณค่าของไทย (Townsend, 2019, หน้า 100-101) การยกยอปอปั้นว่าความเป็นไทยเป็นสิ่งที่ทรงคุณค่า และใส่สีเดียวโดยโยนความผิดให้กับวัฒนธรรมที่เข้ามาใหม่ อาจนับได้ว่าเป็นมุมมองแบบชาตินิยมที่มีอคติอยู่พอสมควร ความเชื่อดังกล่าวมองข้ามไปว่า การตีความ

ว่าเรื่องเพศว่าเป็นเรื่องต่ำและสกปรกไม่ได้ถือกำเนิดจากสยามประเทศที่ถือครองความบริสุทธิ์จากเรื่องเพศมาตั้งแต่โบราณกาล Doris Ewing (2000, หน้า 13-14) ได้กล่าวถึงมุมมองของศาสนาครีสต์ต่อเรื่องเพศตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยชี้ให้เห็นว่าเรื่องเพศถูกมองว่าเป็นเรื่องทางโลก ที่ทำให้มนุษย์นั้นหลงลืมเรื่องจิตวิญญาณ ปรนเปรอตนเองในความสุขทางกาย และทำให้มนุษย์มีความใกล้เคียงกับเดรัจฉานมากขึ้น บ่อยครั้งที่กลุ่มคนที่มีสถานะต่ำต่อยกกว่า มักถูกมองว่ามีความสามารถในการควบคุมความต้องการทางเพศของตนเองได้น้อย เช่น ชาวบ้าน ผู้หญิง และ ชาวต่างด้าว เป็นต้น เกิดการเหมารวมว่า ชนชั้นสูง ผู้มีการศึกษา ผู้ชาย และ ชาวตะวันตก เป็นผู้ที่มีอารยธรรมสามารถควบคุมความต้องการทางเพศของตนเองได้มากกว่า นำไปสู่การสร้างค่านิยมการควบคุมเรื่องเพศของมนุษย์ให้กลายเป็นหนึ่งในเครื่องชี้วัดความเจริญของผู้คนในฐานะมนุษย์ กฎเกณฑ์ที่เคร่งครัดมักถูกใช้กับชนชั้นล่าง ด้วยความเชื่อข้างต้นที่ว่า ชาวบ้าน ผู้หญิง และชาวต่างด้าว มีความใกล้เคียงกับเดรัจฉานมากกว่า จึงควรถูกควบคุมพฤติกรรมทางเพศมากกว่า

ถ้าหากวิเคราะห์ตามมุมมองแบบหลังอาณานิคม (post-colonialism) อาจกล่าวได้ว่า ค่านิยมที่มองว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องเหมาะสมและต้องควบคุมนั้น ค่อยๆ กระจายจากตะวันตกสู่ประเทศอื่นๆ รวมถึงประเทศไทยด้วย แม้ประเทศไทยจะไม่เคยเป็นอาณานิคมของตะวันตกก็ตาม แต่คงปฏิเสธไม่ได้ว่าในกระบวนการการทำตัวเองให้เป็นเข้าสู่สมัยใหม่ (self-modernization) นั้น ประเทศไทยอาศัยต้นแบบอารยธรรมตะวันตก เพื่อนำมาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวิถีชีวิตด้านต่างๆ ของประชาชน ซึ่งรวมไปถึงพฤติกรรมทางเพศด้วย (Morris, 1994, หน้า 21-24; Jeffrey, 2002, หน้า 4-8) การวิจัยในประเทศมาเลเซีย (Talib, Mamat, Ibrahim, & Mohamad, 2012) นำเสนอภาพเดียวกันว่าการปิดกั้นการศึกษาเรื่องเพศนั้นได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างมาก จนเกิดเป็นกรอบการมองโลกที่แบ่งขั้วตะวันออกตะวันตก ท้องถิ่นและต่างชาติ นักวิจัยจึงตั้งคำถามการมองโลกแบบ “ไทยที่รักนวลสงวนตัว” และ “ฝรั่งที่เปิดเสรีเรื่องเพศ” ว่ามีความถูกต้องในเชิงประวัติศาสตร์หรือไม่? ประเทศไทยไม่เคยยุ่งเกี่ยวกับเรื่องเพศตั้งแต่บรรพกาลจริงหรือไม่? หากสามารถวิพากษ์ความหวาดกลัวต่อเรื่องเพศในปัจจุบัน นักวิจัยจึงตั้งคำถามว่า เมื่อครั้งหนึ่งประเทศไทยเคยสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมและวิถีชีวิตทางเพศของคนในสังคม เพื่อตอบสนองนโยบายการเข้าสู่สังคมทันสมัยได้ แต่เหตุใดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อเรื่องเพศเพื่อเอื้อต่อการสนับสนุนสุขภาวะด้านต่างๆ ของประชากรในเรื่องเพศ จะกลายเป็นสิ่งที่ไม่สามารถทำได้ในปัจจุบัน

ภายใต้ภาพอังกดงามที่กล่าวถึงข้างต้น ประเทศไทยเองกลับเป็นที่รู้จักในฐานะจุดศูนย์กลางของธุรกิจทางเพศที่สำคัญของโลก ซึ่งให้บริการทางเพศแก่นักท่องเที่ยวจากหลากหลายประเทศได้ ไม่ว่าผู้ให้บริการจะเป็นหญิง ชาย หรือบุคคลข้ามเพศก็ตาม (Jackson, 2011, หน้า 2) ผู้ให้บริการทางเพศได้กลายเป็นฟันเฟืองสำคัญที่ขับเคลื่อนธุรกิจการท่องเที่ยวของไทย และผู้หญิงไทยจำนวนหนึ่งรับหน้าที่เป็นเมียจ้างให้กับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ใช้เงินซื้อบริการที่มากกว่าแค่เรื่องเพศ แต่รวมไปถึงความสัมพันธ์ที่ดีและการดูแลเอาใจใส่ด้วย (Chia, 2016, หน้า 9-10) ความขัดแย้งของภาพลักษณ์ของชาติที่บริสุทธิ์ผุดผ่องกับวัฒนธรรมด้านเพศของไทยที่เฟื่องฟู สะท้อนให้เห็นความพยายามที่จะปฏิเสธอีกด้านหนึ่งของสังคมที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับภาพลักษณ์ที่ประเทศไทยอยากแสดงออกมาในพื้นที่สาธารณะ เมื่อพิจารณาในบริบทของการศึกษา ข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติและองค์การยูนิเซฟประเทศไทยแสดงให้เห็นว่าในปี พ.ศ. 2558-2559 มีเด็กไทยที่คลอดจากเยาวชนหญิงอายุ 20-24 ปี ในช่วงที่มีอายุไม่ถึง 18 ปี คิดเป็นสัดส่วนถึง 9.4% ของการคลอด

ทั้งหมด และสถิติการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่คุมกำเนิดสูงถึง 21.6% โดยมีบางส่วนที่ใช้วิธีการคุมกำเนิดอย่างผิดวิธีด้วยการไม่สวมถุงยางอนามัย และใช้การหลั่งน้ำอสุจินอกช่องคลอด 1.5% (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559) ตัวเลขทางสถิติเหล่านี้กำลังบอกเล่าสถานการณ์ปัญหาซึ่งระบบการศึกษาและการจัดการความรู้เรื่องเพศของไทยยังไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ทุกคนจะรับรู้ถึงความพยายามของสถานศึกษาในด้านความเคร่งครัดในการคุมพฤติกรรมทางเพศของนักเรียน ในส่วนของการศึกษาในไทย จากรายงานของกระทรวงศึกษาธิการ ยูนิเซฟ มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2559, หน้า 6-7) พบว่าในปี พ.ศ. 2559 จากสถาบันการศึกษา 24 แห่ง เกือบทั้งหมดมีการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องเพศวิถีในวิชาเพศศึกษาโดยเป็นส่วนหนึ่งของวิชาสุขศึกษา ซึ่งโดยภาพรวมการเรียนการสอนด้านเพศวิชานั้นให้ความสนใจหลักไปที่ “พัฒนาการทางเพศ สุขภาวะทางเพศ และพฤติกรรมทางเพศ” ในขณะที่ประเด็นทางด้าน “สิทธิทางเพศและความเป็นพลเมือง” ถูกให้ความสนใจน้อยที่สุด (กระทรวงศึกษาธิการและคณะ, 2559, หน้า 8) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเพศยังคงถูกมองเป็นประเด็นเฉพาะทางด้านร่างกาย (physical) ในขณะที่ประเด็นทางจิตใจ (emotional) และด้านสังคม (social) ยังคงไม่ได้รับการพูดถึงมากนักในพื้นที่การศึกษา ในขณะที่สังคมภายนอกโรงเรียน มีการพูดถึงสิทธิสตรี ความเท่าเทียมทางเพศ และการยอมรับเพศที่หลากหลาย แต่ระบบการศึกษาของไทยกลับไม่พยายามที่จะพัฒนาตนเองเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจและเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจริงในสังคม

ยิ่งไปกว่านั้นประเด็นที่ถูกมองว่ามีความอ่อนไหว เช่น การทำแท้ง และการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างคนเพศเดียวกัน กลับไม่ได้รับการพูดถึงเท่าที่ควร (กระทรวงศึกษาธิการและคณะ, 2559, หน้า 10-11) เรื่องของศีลธรรมตามค่านิยมแบบไทยๆ ยังคงมีอิทธิพลต่อการศึกษาเรื่องเพศ เช่น การทำแท้งถูกมองว่าเป็นเรื่องบาปผิดหลักพุทธศาสนา หรือ เพศสัมพันธ์ระหว่างคนเพศเดียวกัน เป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมในการจะนำมาพูดในห้องเรียนที่ยังคงยึดถือค่านิยมแบบชายจริงหญิงแท้ (heteronormativity) เป็นต้น นอกเหนือจากนั้น การสอนเกี่ยวกับเพศวิถีในห้องเรียนนั้นมุ่งเน้นที่จะสร้างภาพเกี่ยวกับกิจกรรมทางเพศในแง่ลบ เพื่อแสดงให้เห็นถึงอันตรายและความเสี่ยงที่จะตามมา เพราะครูส่วนใหญ่มองว่าการให้ภาพด้านบวกของเรื่องเพศ อาจเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนอยากเข้าร่วมกิจกรรมทางเพศมากขึ้น ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่น่าพึงประสงค์สำหรับเด็กในวัยเรียน (กระทรวงศึกษาธิการและคณะ, 2559, หน้า 10-11) รายงานของกระทรวงศึกษาธิการและคณะ (2559, หน้า 12) ยังชี้ให้เห็นว่าประเด็นเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศสภาวะและเพศวิถี เป็นเนื้อหาที่ยังไม่ได้รับความสนใจมากนัก การกลั่นแกล้งนักเรียนที่มีมาจากกลุ่มความหลากหลายทางเพศยังเป็นเนื้อหาที่ไม่ได้รับการพูดถึงมากนักในพื้นที่การศึกษา แต่มักจะเป็นการตักเตือนนักเรียนไม่ให้แกล้งเพื่อน โดยอิงกับแนวคิดที่มีการตีตรา เช่น การเบียดเบียนทางเพศ และความผิดปกติทางธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งส่งผลให้ครูผู้สอนมองเห็นนักเรียนกลุ่มนี้ว่าน่าสงสาร แม้ความรู้สึกดังกล่าวอาจจะแฝงด้วยเจตนาที่ดีที่อยากช่วยเหลือนักเรียนก็ตาม แต่การมองข้ามประเด็นความหลากหลายทางเพศสามารถส่งผลให้เรื่องสิทธิ ความเท่าเทียม และประเด็นความรุนแรงเป็นเรื่องที่ถูกมองข้ามในสถาบันการศึกษาด้วย

ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมไทยดังกล่าวข้างต้นกำลังชี้ให้เห็นสภาพปัญหาของการครอบงำผู้คนให้อยู่ในความหวาดกลัว ผู้วิจัยได้รับแรงบันดาลใจของคำอธิบายดังกล่าวจากแนวคิด “วัฒนธรรมความกลัว” (culture of fear) หรือ รูปแบบการควบคุมกลุ่มคนในพื้นที่หนึ่งๆ ผ่านการใช้ความกลัว ซึ่งผู้ที่

สามารถควบคุมความกลัวของผู้คนได้ ก็จะสามารถกำหนดทิศทางของพฤติกรรม ความคิด และวิถีชีวิตของ
คนจำนวนมาก เพื่อสนองผลประโยชน์ของผู้ที่ควบคุมความกลัวของผู้คนได้ Barry Glassner (2004) ได้
อธิบายถึงยุทธศาสตร์การเร้าความกลัว (fear mongering) ที่นักการเมืองหรือผู้มีอำนาจใช้ กำหนดทิศทาง
สถานการณ์ให้ผู้คนรู้สึกหวาดกลัวภัยอันตรายที่กำลังเกิดขึ้นในสังคม Glassner (2004, หน้า 823-824) ได้
ยกตัวอย่างของเหตุการณ์ก่อการร้าย 9/11 ที่ถูกใช้จุดชนวนความกลัวให้คนอเมริกัน ผ่านการโหมกระแสราย
ความกลัวโดยนักการเมืองและสื่อ ทำให้การต่อต้านชาวมุสลิมในประเทศและการสนับสนุนการทำสงครามกับ
ประเทศตะวันออกกลาง กลายเป็นสิ่งที่สมเหตุสมผลสำหรับประชาชนชาวอเมริกัน เนื่องจากพวกเขามองว่า
ตนเองกำลังตกอยู่ในอันตราย จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ความกลัวทำให้การเหยียดกลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง
และการทำสงครามกลายเป็นสิ่งที่ชอบธรรมขึ้น Frank Furedi (2015, หน้า 203-206) อธิบายให้เห็นว่า
ยุทธศาสตร์เดียวกันสามารถนำไปปรับใช้การต่อต้านเรื่องอื่นๆ นอกเหนือจากภัยความมั่นคงจาก
ผู้ก่อการร้ายได้ เช่น การต่อต้านรสนิยมทางเพศที่ชอบเด็ก (paedophilia) ในสังคมตะวันตก โดยเชื่อว่า
รสนิยมดังกล่าวเป็นภัยต่อตัวเด็ก ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่สังคมเชื่อว่าอ่อนแอและควรถูกปกป้อง เมื่อผู้เชื่อว่า
รสนิยมทางเพศที่ชอบเด็กเป็นสิ่งที่รับไม่ได้ การกระจายความกังวลดังกล่าวในวงกว้างผ่านสื่อต่างๆ นำไปสู่
ความตื่นตระหนกในระดับสาธารณะ และทำให้เกิดมาตรการลงโทษผู้ใหญ่ที่มีรสนิยมทางเพศดังกล่าว ตั้งแต่
“การล่าแม่มด” (witch hunt) โดยประชาชนด้วยกันเอง ไปจนถึงการใช้มาตรการที่เป็นทางการของตำรวจ
หรือบทลงโทษทางกฎหมาย จนทำให้มาตรการเหล่านี้กลายเป็นสิ่งจำเป็น ชอบธรรม และเหมาะสม จาก
คำอธิบายข้างต้นของทั้ง Glassner และ Furedi ผู้วิจัยสังเกตว่าความกลัวต่อเรื่องเพศนั้น กลายเป็นสิ่งที่พบ
เจอได้ทั่วไปในสังคมไทยไม่เว้นแม้แต่ในสถาบันการศึกษา แม้เราจะปฏิเสธไม่ได้ว่าความกลัวมีบทบาทสำคัญใน
การถ่ายทอดชุดความเชื่อและค่านิยม เข้าไปบรรจุไว้ในระบบการคิดและการตัดสินใจของมนุษย์ แต่การใช้
ระบบความกลัวเป็นกลไกหลักในการสร้างวัฒนธรรมที่ฝังใจให้แก่คนในสังคมก็อาจส่งผลเสียต่อสังคมในระยะ
ยาวได้ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าเยาวชนจำนวนหนึ่งต้องแอบซ่อนกิจกรรมที่ตนเองทำเพราะกลัว ว่าหากครูและ
ผู้ปกครองรับรู้จะทำให้เป็นที่ไม่พึงพอใจ ความกลัวของเยาวชนที่นำไปสู่การปกปิดตัวตนและพฤติกรรมของ
ตนเองนี้ กลับส่งผลเสียต่อเยาวชนและสังคมเองเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด ซึ่งผู้อื่นจะไม่สามารถเข้าดูแล
ช่วยเหลือได้ทันที และผู้ที่มีความสามารถในการช่วยเหลือก็ไม่สามารถรับรู้ได้ว่ามีเยาวชนที่ต้องการความ
ช่วยเหลืออยู่หรือไม่ในขณะนั้น

การศึกษาวิจัยเพื่อทำความเข้าใจมายาคติเกี่ยวกับเรื่องเพศในระบบการศึกษา จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะ
ทำให้สามารถมองเห็นปรากฏการณ์และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อ ความรู้สึก กรอบวิธีคิด และ
พฤติกรรมทางเพศ ที่สามารถส่งผลกระทบต่อมนุษย์ในระดับบุคคลและสังคมได้ ปรากฏการณ์นี้อาจมีความ
สลับซับซ้อนและมีความสำคัญในมุมมองด้านพัฒนาการในช่วงเปลี่ยนผ่านของเยาวชน และสามารถชี้ให้เห็น
ปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและวิถีปฏิบัติของครูและโรงเรียนซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้
ข้อมูล และความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเพศในช่วงเวลาดังกล่าวได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจมายาคติทางการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับเพศ เพศสภาวะ และตัวตนทางเพศภายในบริบทสังคมไทย
2. เพื่อศึกษาว่ามายาคติทางการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับเพศ เพศสภาวะ และตัวตนทางเพศภายในบริบทสังคมไทย ส่งผลกระทบต่อสุขภาวะของนักเรียน

ทบทวนวรรณกรรม

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับมายาคติเกี่ยวกับเพศในระบบการศึกษาของไทยนั้น ผู้วิจัยให้ความสำคัญต่อประเด็นหลักๆ ใน 3 หัวข้อ คือ 1) ระบอบแห่งภาพลักษณ์ (Regime of Images) ตามแนวคิดของ Peter A. Jackson (2004) ซึ่งได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับการจัดการเรื่องภาพลักษณ์ในสังคมไทยในบริบทเรื่องเพศ ทั้งระดับภายในประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และมีความเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงที่จะสื่อสารเรื่องเพศในพื้นที่สาธารณะ 2) ภายใต้ร่มของระบอบแห่งภาพลักษณ์ ผู้วิจัยให้ความสำคัญต่อเรื่อง “เพศสภาวะ” ตามครรลองสังคมชายเป็นใหญ่หรือปิตาธิปไตย (patriarchy) ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และศึกษาเรื่องเพศในสถาบันการศึกษา ที่ต้องการปลูกฝังให้เยาวชนสามารถใช้ชีวิตตามบทบาททางเพศชายหรือหญิงที่สังคมคาดหวังไว้ ซึ่งการแบ่งเพศเป็นอีกหนึ่งบทบาททางสังคมที่ถูกมองข้ามไปไม่ได้ และ 3) อีกหนึ่งพื้นที่ที่ถูกปกครองใต้ระบอบแห่งภาพลักษณ์ คือ ความหลากหลายของอัตลักษณ์และพฤติกรรมทางเพศของมนุษย์ ซึ่งถูกตีกรอบและจำกัดทิศทางภายใต้ระบบการศึกษาของไทยที่ยึดค่านิยมแบบชายจริงหญิงแท้ (heteronormativity) ทำให้มนุษย์มองเห็นภาพที่จำกัดเกี่ยวกับเรื่องเพศในฐานะการสืบพันธุ์เท่านั้น ความเข้าใจที่สถาบันการศึกษาให้ได้นั้นมีความต่างจากภาพจริงในสังคมปัจจุบันที่ความแตกต่างและความหลากหลายทางเพศของมนุษย์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าระบบการศึกษาไม่อาจจะตอบโจทย์ในการสร้างความเข้าใจเพื่อเตรียมพร้อมให้เยาวชนเห็นสถานการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศในสังคมตรงตามความเป็นจริงได้

ระบอบแห่งภาพลักษณ์: ทัศนคติเรื่องเพศแบบไทยๆ ที่ขัดแย้งกันเอง

แนวคิดหนึ่งที่มองข้ามไม่ได้เมื่อกล่าวถึงสังคมไทยและมายาคติเรื่องเพศในพื้นที่การศึกษาของโครงการวิจัยนี้ คือ ระบอบแห่งภาพลักษณ์ เมื่อมองย้อนกลับไปในช่วงที่ไทยเข้าสู่การพัฒนาเข้าสู่สังคมสมัยใหม่ (modernization) ประเทศไทยให้ความสนใจต่อเรื่องภาพลักษณ์ (image) ของสังคมมากขึ้นทั้งภายในประเทศเองและต่อสายตาชาวต่างชาติ Peter A. Jackson (2004, หน้า 182-183) ได้อธิบายถึงความขัดแย้งในตัวเองของสังคมไทยที่มีความหมกมุ่นต่อเรื่องชื่อเสียงและหน้าตาของตนเอง โดย Jackson ชี้ให้เห็นว่าพื้นที่สาธารณะ (public domain) และพื้นที่ส่วนตัว (private domain) ได้รับการควบคุมต่างกัน สังคมไทยสมัยใหม่ให้ความสำคัญต่อภาพลักษณ์ของพื้นที่สาธารณะที่ถูกคาดหวังให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย และสงบสุข ในขณะที่ความแตกต่าง ความขัดแย้ง และความไร้ระเบียบของคนในสังคมไทยนั้นแม้จะปรากฏขึ้น แต่กลับถูกห้ามไม่ให้แสดงออก และต้องเก็บไว้ในพื้นที่ส่วนตัว ดังนั้นภาพที่ไม่น่าพึงประสงค์ในสายตาของชนชั้นนำจึงแค่ถูกซ่อนไว้ใต้ภาพที่สวยงามตามอุดมคติเท่านั้น ในเวลาเดียวกัน Rebecca Townsend (2019, หน้า 86-87) อธิบายให้เห็นว่าการเซ็นเซอร์ (censorship) กลายเป็นหนึ่งในกลไกหลักของการรักษาภาพลักษณ์ของสังคมไทยตามมุมมองของชนชั้นนำของประเทศ เนื้อหาในภาพยนตร์ที่ถูกมองว่า

ขัดกับวัฒนธรรมอันดีงามของเมืองพุทธและเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีต่อเยาวชนไทย อย่างไรก็ตามการคบชู้และภาพที่กระตุ้นให้เกิดความรู้สึกทางเพศจะถูกเซ็นเซอร์ จำกัด หรือสั่งห้ามไม่ให้ฉาย (Townsend, 2019, หน้า 95-96) อย่างไรก็ตาม Townsend (2019, หน้า 100-101) ซึ่งให้เห็นว่าสังคมไทยได้มีความพยายามที่จะเข้าไปควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมระดับหนึ่ง โดยไม่ได้มองแค่เรื่องการแสดงออกภาพลักษณ์ต่อชาติตะวันตกเท่านั้น การเซ็นเซอร์ในสื่อแสดงให้เห็นความต้องการที่จะปลูกฝังให้คนในสังคมให้ทำตามครรลองคุณค่าแบบไทยๆ และไม่เปิดรับความเป็นต่างชาติได้ง่ายจนเกินไป Townsend (2019, หน้า 90-91) ให้คำอธิบายเพิ่มเติมว่ารูปแบบการเซ็นเซอร์ที่สังคมไทยใช้นั้นมีรากฐานมาจากอิทธิพลตะวันตก ซึ่งชนชั้นนำของไทยเคยใช้แบบแผนดังกล่าวเพื่อให้ตนเองนั้นดูมีอารยะทัดเทียมกับมหาอำนาจตะวันตก อย่างไรก็ตามในภายหลังเนื้อหาที่มักถูกเซ็นเซอร์อันเนื่องมาจากการขัดกับความดีงามของไทยกลับถูกมองว่าเป็นเนื้อหาที่นำมาจากตะวันตกเสียส่วนใหญ่ และการเซ็นเซอร์ถูกใช้เพื่อทำทลายการเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตกในยุคโลกาภิวัตน์แทน ในอดีตผู้ที่กุมอำนาจการเซ็นเซอร์ส่วนใหญ่เป็นขุนนางและชนชั้นสูง แต่ภายหลังผู้ที่ทำหน้าที่หลักเป็นข้าราชการและเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งกลายเป็นฝ่ายอนุรักษ์นิยมที่มีความคิดแตกต่างจากคนรุ่นหลังในยุคปัจจุบันที่มีทัศนคติเปิดกว้างเรื่องเพศมากขึ้น และคนกลุ่มหลังมักจะทำหน้าที่เป็นผู้กำกับภาพยนตร์รุ่นใหม่ที่ต้องการทำลายทัศนคติเดิมๆ เกี่ยวกับเรื่องเพศในสังคม (Townsend, 2019, หน้า 92)

จากคำอธิบายของ Jackson และ Townsend เราจะเห็นได้ว่าสังคมไทยใช้มาตรการการซ่อนไว้ได้พรหมและการสั่งห้ามไม่ให้สนใจเพื่อจัดการกับเรื่องเพศเป็นหลัก ทำให้เกิดพื้นที่วัฒนธรรมของโลกความเป็นจริงและโลกอุดมคติที่มีความขัดแย้งกันอยู่ ซึ่งพื้นที่สาธารณะไม่ได้เป็นเพียงพื้นที่ของการแสดงออก ที่ผู้คนพบเห็นได้ทั่วไป แต่เป็นพื้นที่ที่คนไทยถูกคาดหวังให้รักษาภาพลักษณ์ที่ดีของความเป็นชาติตามชนบที่ผู้อ่านอาจวางไว้ แม้พื้นที่ส่วนตัวจะไม่ได้ถูกควบคุมโดยตรงจากรัฐ แต่การควบคุมอย่างเข้มงวดในพื้นที่สาธารณะก็ทำให้ผู้คนน้อมรับคุณค่าดังกล่าวไปไม่มากนักน้อย นอกจากนั้นการควบคุมภาพลักษณ์ของสังคมไทยผ่านสื่อ อย่างการเซ็นเซอร์ ก็ทำให้คุณค่าของภาพลักษณ์ที่ดีแบบไทยแทรกซึมสู่พื้นที่ส่วนตัวได้อีกทางหนึ่ง แม้ผู้คนจะชมภาพยนตร์หรือสื่อต่างๆ ในพื้นที่ส่วนตัว แต่พวกเขาก็ยังคงพบเจอการปลูกฝังค่านิยมและการปิดกั้นเนื้อหาบางประเภทด้วยเช่นกัน ทำให้คนไทยรับทราบโดยปริยายว่าเรื่องใดควรจะต้องปิดและเรื่องใดจะต้องแสดงออกเวลาใช้ชีวิตเมื่ออยู่ในสังคม

เพศภาวะและความแตกต่างในเรื่องเพศระหว่างชายหญิงในบริบทไทย

ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่าการทำความเข้าใจบริบททางสังคมของไทยถือเป็นสิ่งสำคัญในระหว่างการทำวิจัยพื้นที่การศึกษา ดังนั้นการจะเห็นภาพมายาคติในระบบการศึกษาที่ชัดเจนนั้น ควรมองเห็นภาพกว้างของสังคมไทยที่ถูกขับเคลื่อนด้วยชุดความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเพศเสียก่อน เช่นเดียวกับสังคมหลายสังคมทั่วโลก ประเทศไทยเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่ถูกปกครองภายใต้ปิตาธิปไตยและค่านิยมชายเป็นใหญ่ มีการให้อิทธิพลแก่ผู้ชายในขณะที่สิทธิและอิสรภาพของผู้หญิงถูกจำกัด อย่างไรก็ตามผู้วิจัยไม่ได้มองเพศชายในฐานะผู้ได้เปรียบในทุกกรณี ในชุดความเชื่อชายเป็นใหญ่นั้น เพศชายเองต้องแบกรับแรงกดดันในหลากหลายเรื่อง เช่น ต้องแสดงออกความเป็นผู้นำ การห้ามแสดงออกถึงความอ่อนแอ และการใช้พลังกำลังและความก้าวร้าวในการ

ยืนยันตนเองว่าเป็นชาย ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเพิ่มความเสี่ยงในชีวิตของผู้ชายให้สูงขึ้น เป็นต้น ผู้วิจัยเห็นว่าสุดท้ายแล้วค่านิยมชายเป็นใหญ่สามารถสร้างผลเสียต่อทั้งชายและหญิง แม้จะมีผลที่แตกต่างกันก็ตาม เมื่อกล่าวถึงเรื่องเพศ การแสดงออกถึงความต้องการทางเพศถูกเชื่อว่าเป็นธรรมชาติของเพศชาย แม้จะถูกควบคุมจากสังคมบ้าง แต่ผู้ชายยังได้รับสิทธิที่จะมีอิสระที่จะแสดงออกมากกว่า ในขณะที่เพศหญิงถูกมองว่ามีความต้องการทางเพศเป็นเรื่องที่ผิดปกติและไม่เหมาะสม Leslie A. Jeffrey (2002, หน้า 4-8, หน้า 15) และ Jackson (2004, หน้า 195-196) ได้อธิบายเรื่องความเจ้าชู้และการมีบ้านเล็กบ้านน้อยไว้ว่า การมีภรรยา มากกว่าหนึ่งคน เป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ผู้ชายไทยที่มียศฐาบรรดาศักดิ์ในอดีตเชื่อว่าเป็นสัญลักษณ์ของการแสดงออกเชิงอำนาจและความมั่งมี แม้ว่าภายหลังค่านิยมของสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลง คนไทยรู้ว่าการพูดคุยเรื่องมีคู่เป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมในสถานการณ์ที่มีความเป็นทางการเพราะส่งผลลบต่อภาพลักษณ์ แต่ก็คงปฏิเสธไม่ได้ว่า การที่ผู้ชายมีบ้านเล็กบ้านน้อยยังคงพบเห็นได้ทั่วไปแม้แต่ในยุคปัจจุบันก็ตาม ในขณะเดียวกัน การใช้บริการทางเพศของชายไทย แม้ว่าในปีทศวรรษ 1960 การค้าประเวณีถูกทำให้เป็นเรื่องผิดกฎหมาย และสังคมไทยมองว่าการใช้บริการทางเพศเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม แต่ธุรกิจทางเพศในสังคมไทยยังพบเห็นได้ทั่วไปจนถึงทุกวันนี้ (Jackson, 2004, หน้า 195-196) ในขณะเดียวกันวัฒนธรรมการใช้บริการทางเพศยังคงได้รับการส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นในฐานะวิถีความเป็นชาย ตัวอย่างนี้ชี้ให้เห็นว่าแม้สังคมไทยต่อต้านเรื่องเพศสัมพันธ์ที่อยู่นอกเหนือการสมรสและการสร้างสถาบันครอบครัว แต่วัฒนธรรมการใช้บริการทางเพศไม่ได้หายไปเพราะกลายเป็นส่วนหนึ่งของค่านิยมชายเป็นใหญ่ในสังคมที่ถูกปลูกฝังมานาน

ในทางตรงกันข้าม เมื่อกล่าวถึงความคาดหวังในเรื่องบทบาททางเพศ ผู้หญิงมักตกเป็นเป้าหมายของการจัดการพฤติกรรมทางเพศมากกว่า Jeffrey (2002, หน้า 15, หน้า 19-20, หน้า 57) ชี้ให้เห็นว่าแม้ว่าการค้าประเวณียังคงเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ แต่ประเทศไทยมีความต้องการที่จะแสดงภาพลักษณ์ของตนเองต่อนานาชาติโดยเป้าหมายหลักอยู่ที่การปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ของผู้หญิงไทยให้ดีขึ้น เช่น ในช่วงการปกครองของ จอมพลแปลก พิบูลย์สงคราม นางงามถูกสนับสนุนให้กลายเป็นตัวแทนของกุลสตรีไทยเพื่อกลบภาพด้านลบของประเทศในสายตาชาวต่างชาติ เนื่องจากในช่วงดังกล่าวยังคงมีปัญหาเรื่องการค้าประเวณี นโยบายของรัฐบาลยังมุ่งเน้นสร้างบทบาทให้ผู้หญิงเป็นแม่และภรรยา เสมือนว่าเป็นหน้าที่ทางธรรมชาติที่ผู้หญิงทุกคนต้องทำตาม ผู้หญิงที่ค้าบริการทางเพศถูกมองว่ามีความผิดปกติทางด้านจิตต้องได้รับการรักษา เพราะผู้หญิงปกติทั่วไปย่อมมีความอยากเป็นภรรยาและแม่ที่ดี เป็นต้น

ในปีทศวรรษ 1970 การค้าประเวณีถูกมองว่าเป็นปัญหาสังคมที่เกิดจากการขาดการศึกษาและอิทธิพลไม่ดีจากตะวันตก ดังนั้นการแก้ปัญหาการค้าประเวณีจะทำได้ต่อเมื่อ ผู้หญิงชนชั้นล่างได้รับการศึกษา และได้รับการสนับสนุนให้ฝึกฝนทักษะที่สมฐานะกับตัวเอง เช่น การทำหัตถกรรม เป็นต้น (Jeffrey, 2002, หน้า 65-67) การศึกษาในช่วงเวลาดังกล่าวจึงกลายเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งในการช่วยเหลือให้ผู้หญิงชนชั้นล่างไม่ต้องตกเป็นเหยื่อของการค้าประเวณี และสามารถใช้ชีวิตในฐานะกุลสตรีไทยได้โดยไม่ถูกอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกคุกคาม จากตัวอย่างดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าปัญหาเรื่องการค้าประเวณีถูกผลักภาระให้เป็นหน้าที่ของผู้หญิงที่ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเชื่อที่ว่า ผู้ชายมีความต้องการทางเพศได้ ในขณะที่ผู้หญิงไม่ควรมีความต้องการทางเพศ ซึ่งการศึกษาได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมทางเพศที่สำคัญเครื่องมือหนึ่งในบริบทของสังคมไทย อีกตัวอย่างหนึ่งจะเห็นได้จากบทความของ Townsend

(2019, หน้า 95-96) ซึ่งได้ยกเรื่องการเซ็นเซอร์ขึ้นมาว่า เนื้อหาในสื่อภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกทางเพศของผู้หญิงถูกมองว่าเป็นเรื่องที่ไม่ได้มากกว่า และดูรุนแรงกว่าการแสดงออกในเรื่องเดียวกันของเพศชาย แม้การนำเสนอผู้หญิงในฐานะวัตถุทางเพศบนสื่อภาพยนตร์เป็นเรื่องปกติก็ตาม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังของสังคมว่าการเป็นกุลสตรีไทยนั้นไม่ควรจะแสดงออกในเรื่องเพศ ไม่ควรมีความสนใจต่อเรื่องเพศ เพราะการแสดงออกดังกล่าวเป็นของหญิงชาวตะวันตกที่ไม่ได้วัฒนธรรมที่ละเอียดอ่อนแบบไทย หญิงไทยที่แสดงออกทางเพศจึงถูกมองว่าเป็นคนหัวฟุ้งที่ไม่รู้จักกาลเทศะและไม่รักษาขนบธรรมเนียมที่ดีของชาติ

นอกเหนือไปจากเรื่องการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกทางเพศของผู้หญิงแล้ว สื่อในสังคมไทยยังปฏิบัติต่อผู้หญิงในฐานะเครื่องรองรับความรุนแรงทางเพศของผู้ชายในหลายกรณี วรรณนะ หนูหมื่น (2558, หน้า 89) และ วณัฐย์ พุฒนาค (2560) ได้ตั้งข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับการละครไทยที่มักใช้การข่มขืนเป็นกลไกหลักในการดำเนินเรื่อง ทั้งเป็นเครื่องมือในการกำราบนางเอกที่ดื้อแพ่ง แข็งกร้าว ให้กลับมาปฏิบัติตนตามครรลองของกุลสตรีไทย (วรรณนะ หนูหมื่น, 2558, หน้า 91) ไปจนถึงเป็นเครื่องมือในการสานสัมพันธ์ปรับความเข้าใจพระเอกนางเอกเข้าด้วยกัน ซึ่งทำให้ภาพของการข่มขืนถูกทำให้สวยงาม (romantized) เพราะการข่มขืนโดยพระเอกมักถูกแสดงออกว่าเป็นสิ่งที่ถูกกระทำขึ้นด้วยความรักที่ทรงพลังจนพระเอกไม่สามารถหักห้ามใจตนเองได้ และเนื้อเรื่องของละครมักจะถ่ายทอดออกมาว่าพระเอกและนางเอกหลงรักกันอยู่แล้ว ซึ่งทำให้การข่มขืนเป็นเรื่องที่ยอมรับได้ นอกเหนือไปจากนั้น ในบางกรณีนางเอกที่มาจากพื้นฐานที่ต่ำต้อยกว่าได้รับสถานะทางสังคมที่ดีหลังจากพระเอกได้ครอบครองร่างกาย และเป็นผู้พรากพรหมจรรย์ไปจากนางเอกด้วยตัวเอง ซึ่งยิ่งสร้างภาพของการข่มขืนให้เป็นหนทางเพื่อไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้นและเป็นตัวแทนของการครอบครองร่างกายของชายที่กระทำต่อหญิง (วรรณนะ หนูหมื่น, 2558, หน้า 93) ภาพดังกล่าวจึงนำไปสู่การสร้างทัศนคติที่บิดเบี้ยวเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศที่กระทำต่อเพศหญิง ซึ่งถ้าหากสถาบันการศึกษาไม่มีการพูดถึงภัยของความรุนแรงทางเพศ การเคารพสิทธิทางเพศของมนุษย์ การที่เยาวชนเสฟสื่อที่มีเนื้อหาคุกคามสิทธิทางเพศดังกล่าวย่อมนำไปสู่ความเข้าใจที่ผิดเพี้ยนเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ ความรัก และการปฏิบัติต่อสมาชิกร่วมสังคมได้

ความหลากหลายของอัตลักษณ์และพฤติกรรมทางเพศในสังคมไทย

นอกเหนือไปจากมิติของความแตกต่างระหว่างชายหญิงแล้ว ผู้วิจัยให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเติบโตของความหลากหลายทางเพศในบริบทสังคมไทยด้วย Rosalind C. Morris (1994, หน้า 21-24) Jackson (1997, หน้า 60-64) และ กฤตยา อาชวนิจกุล (2554, หน้า 48) ได้อธิบายถึงการมีอยู่ของแนวคิดเรื่องเพศที่สามของไทย ซึ่งคำว่ากะเทยปรากฏในบริบทต่างๆ ตั้งแต่เป็นคำที่ใช้เรียกสิ่งมีชีวิตอย่างพืชหรือสัตว์ที่มีทั้งอวัยวะเพศชายและหญิง ไปจนถึงบริบททางพุทธศาสนาที่เชื่อว่ากะเทยเป็นอีกเพศหนึ่งที่เกิดขึ้นมาโดยธรรมชาติ ซึ่งการเป็นทำผิดศีลเรื่องคบขู้ขูชายเป็นต้นกำเนิดของการเกิดมาเป็นเพศนี้ การที่สังคมให้พื้นที่กับคนกลุ่มนี้ เกิดขึ้นด้วยความสงสารในบาปกรรมที่คนกลุ่มนี้ทำไว้ในอดีตชาติ จากคำอธิบายของ Morris และ Jackson อาจกล่าวได้ว่า การที่สังคมไทยเติบโตบนรากฐานความเชื่อเรื่องเพศที่สาม ได้เปิดโอกาสให้คนในสังคมไทยมองเห็นตัวตนและให้พื้นที่แก่ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศได้ระดับหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับ

หลากหลายสังคมที่มีความอดทนอดกลั้นต่อความหลากหลายทางเพศไม่มากนัก แต่อย่างไรก็ตามการให้พื้นที่แก่ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยยังคงยึดติดกับภาพจำ (stereotype) ที่สร้างตราบาปให้คนกลุ่มนี้ รวมไปถึงความเชื่อพื้นฐานที่เชื่อว่าทุกเพศถูกสร้างขึ้นโดยธรรมชาติทำให้คนในสังคมเชื่อว่าคนในกลุ่มเพศที่สามเกิดมาแตกต่างจากคนส่วนใหญ่โดยธรรมชาติ และคู่ควรที่จะได้รับสิทธิในฐานะชนกลุ่มน้อยเท่านั้น ทำให้พื้นที่ของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยนั้นถูกจำกัดแค่บางพื้นที่ เช่น การทำธุรกิจส่วนตัว การค้าขาย วงการบันเทิงและแฟชั่น เป็นต้น โดยที่พื้นที่ของอาชีพที่ได้รับการยกย่องอย่างแพทย์หรือครูอาจารย์ยังคงไม่ได้เปิดรับพวกเขาอย่างเต็มที่

ภาพของกะเทยที่ปรากฏบนสื่อส่วนมาก ถูกถ่ายทอดในฐานะตัวตลก คนที่ทำตัวขาดๆ เกินๆ ไม่สามารถเป็นชายหรือหญิงได้เต็มตัว เป็นผู้ชายที่ขาดคุณสมบัติความเป็นชาย อยากเป็นผู้หญิงแต่ก็ไม่มีวันเหมือนผู้หญิงได้ (Jackson, 1999, หน้า 395-397) ด้วยคุณสมบัติที่กล่าวข้างต้น Serhart Ünalı (2011, หน้า 64, หน้า 67, หน้า 70) ชี้ให้เห็นว่าภาพส่วนใหญ่ของกะเทยที่ให้ในภาพยนตร์ไทย คือ ผู้ที่สร้างสีสัน และถูกใส่เข้ามาเพื่อเป็นตัวตลก หรืออีกกรณีหนึ่งกะเทยกลายเป็นตัวเอกของเรื่องราวโศกนาฏกรรมความรัก ตัวแทนของคนที่ไม่มุ่งทุกอย่างให้ความรักด้วยจุดยืนที่เป็นรอง แต่สุดท้ายต้องยอมจำนนให้กับหญิงแท้ที่เกิดขึ้น มีสิ่งที่คุณชายตามหา คือ ความสามารถที่จะมีลูก ภาพในสื่อภาพยนตร์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นค่านิยมชายจริงหญิงแท้ในไทย ที่ถึงแม้ไม่ได้คุกคามกะเทยโดยตรง แต่สร้างชุดความเชื่อที่จำกัดสิทธิและโอกาสของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคม และเมื่อคนในสังคมไทยจำนวนหนึ่งยังแยกผู้หญิงข้ามเพศ (transgender women) กับชายรักชาย (homosexual men) ไม่ออก ทำให้อคติบางส่วนกระจายไปสู่กลุ่มชายรักชายด้วย (Sinnott, 2011, หน้า 209) ในเวลาเดียวกันเมื่อพิจารณาในเรื่องประเด็นเพศสภาวะแล้ว สื่อในสังคมไทยส่วนมากให้ความสำคัญเฉพาะกลุ่มกะเทย สาวประเภทสอง ผู้หญิงข้ามเพศ ตัด และ เกย์ หรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่สังคมจัดประเภทว่าเป็นเพศชายแต่กำเนิด ในขณะที่ภาพของกลุ่มคนที่สังคมจัดประเภทว่าเป็นเพศหญิง เช่น เลสเบียน ทอม ดี และผู้ชายข้ามเพศ มักไม่ได้รับการนำเสนอมากนัก ทำให้ความเข้าใจที่มีต่อหญิงรักหญิง และการข้ามเพศจากหญิงเป็นชายยังมีไม่มากในสังคมไทย

เมื่อพื้นที่การศึกษาลึกซึ้งที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศตามที่อธิบายไว้ข้างต้น แหล่งข้อมูลหลักที่เยาวชนได้รับคือผ่านสื่อ ซึ่งสื่อยังคงขาดประสิทธิภาพที่จะให้ภาพเกี่ยวกับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศอย่างเหมาะสม เนื่องจากภาพของคนกลุ่มนี้ส่วนหนึ่งถูกทำให้เป็นตัวตลก ผู้ป่วยทางจิต หรือในบางกรณีคือแทบไม่มีตัวตนในหน้าสื่อ ในขณะที่สภาพสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ที่ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ ผู้คนเริ่มเห็นความหลากหลายและความแตกต่างของมนุษย์มากขึ้น แม้แต่ในสังคมไทยปัจจุบันเองก็ตาม ก็มีศัพท์เรียกอัตลักษณ์ทางเพศมากมายถูกคิดค้นขึ้นมา (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2554, หน้า 48) รวมไปถึงการเกิดขึ้นของอัตลักษณ์ทางเพศใหม่ๆ อย่างทอมเกย์ หรือ ทอมที่รู้สึกดึงดูดกับทอมด้วยตัวเอง และ กะเทยเลสเบียน หรือ ผู้หญิงข้ามเพศที่รู้สึกดึงดูดกับผู้หญิงหรือผู้หญิงข้ามเพศ เป็นต้น ถ้าหากสถาบันการศึกษาพยายามดีรอบให้เยาวชนไทยมองมนุษย์อยู่ภายใต้กรอบชายหญิง ในขณะที่สังคมในประเทศอื่นๆ กำลังพูดคุยเพื่อหาทางออกที่จะยอมรับวิถีชีวิตของมนุษย์ที่หลากหลายนั้น สิ่งที่สังคมไทยกำลังทำอยู่นั้น กลับเป็นการผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ได้ ซึ่งปัจจุบันบางสถาบันการศึกษายังคงมีนโยบายที่กีดกันการรับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศให้มารับหน้าที่สอน

หนังสือ (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2554, หน้า 51) ซึ่งเป็นการผลิตซ้ำอคติที่มีต่อคนกลุ่มนี้ในฐานะตัวอย่างที่ไม่ดีต่อเยาวชน และ ทำให้ความไม่รู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศนั้นยังคงมีอยู่ในพื้นที่การศึกษาของไทย

วัฒนธรรมแห่งความกลัว โครงสร้างอำนาจและผลกระทบต่อสุขภาพ

ภายใต้การปกครองของระบอบแห่งภาพลักษณ์ของสังคมไทยที่ต้องการรักษาภาพพจน์ที่ดีไว้ การปกปิดสิ่งที่ไม่ดี หรือการสร้างความกลัวและความล้าสมัยกลายเป็นกลไกสำคัญในการควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมไทย สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องวัฒนธรรมความกลัวที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ Norbert Elias ได้อธิบายว่า ความกลัวและความกังวลใจของคนแต่ละคนไม่ได้เกิดขึ้นโดยอิสระ แต่ความกลัวและความกังวลเป็นผลมาจากประวัติศาสตร์ โครงสร้างทางสังคม และสายสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง (Elias, 1984) ดังนั้นสิ่งที่สังคมยึดถือปฏิบัติ (cultural scripts) หรือ ค่านิยมในสังคม สามารถเป็นตัวแทนของวิถีคิดและความรู้สึกของผู้คนที่มีต่อรูปแบบการใช้ชีวิตหนึ่งๆ และค่านิยมดังกล่าวนี้เองก็กลายเป็นแบบแผนที่ควบคุมการกำหนดนิยามและคุณค่าที่ผู้คนในสังคมหนึ่งๆ ยึดถือ (Garland, 2012) แม้ว่าการตีความกฎเกณฑ์จะสามารถแตกต่างกันได้ในแต่ละสถานการณ์ แต่สังคมมีกระบวนการที่จะกำหนดทิศทางทางจิตวิทยาได้ในระดับหนึ่งจากการปลูกฝังความคิดและคุณค่าให้สมาชิกในสังคมให้เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน เมื่อนำมาเทียบเคียงกับทฤษฎีความเหนือกว่าทางสังคม (Social Dominance Theory) ที่ว่า โครงสร้างทางสังคมนั้นถูกก่อร่างขึ้นโดยคนกลุ่มหลักคือกลุ่มที่มีฐานะทางสังคมสูง (high social status) เพื่อรักษาผลประโยชน์และอภิสิทธิ์ (Social Dominance Orientation หรือ SDO) ของกลุ่มตนเองที่เหนือกว่าคนกลุ่มอื่นๆ ในสังคม และในเวลาเดียวกันโครงสร้างทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้นนี้สามารถชี้นำวิถีคิดและวิถีปฏิบัติของคนที่มีฐานะทางสังคมที่ต่ำกว่าได้ (Uenal, 2016) ดังนั้นความเชื่อต่างๆ รวมไปถึงมายาคติทางสังคมนั้นสามารถถูกสร้างขึ้นเพื่อรักษาอุดมการณ์ของชนชั้นนำได้นอกเหนือไปจากนั้นทฤษฎีความเหนือกว่าทางสังคมยังอธิบายเพิ่มเติมว่า บุคคลที่ยอมรับและสนับสนุน SDO มักมีแนวโน้มที่จะพยายามพัฒนาตำแหน่งทางสังคมของตนเองให้สูงขึ้น โดยการยอมรับเอามายาคติที่สร้างความชอบธรรมให้กับผู้กุมอำนาจ (dominance legitimizing myths) ทำให้เกิดรูปแบบวิถีคิดที่มักตัดสินผู้อื่นและผลักให้เกิดช่องว่างระหว่างกลุ่มมากขึ้น

หากมองผ่านกรอบประสาทวิทยาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่ตอบสนองต่อบริบททางสังคมแบบชั้นอำนาจ พบว่ามนุษย์มีศักยภาพที่จะตอบสนองต่อมายาคติที่ถูกสร้างขึ้นและสามารถปรับตัวให้เข้ากับแบบแผนทางสังคมที่รักษาความไม่เท่าเทียมได้ การยอมรับเอามายาคติที่กล่าวข้างต้นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตตนเองนั้น เป็นรูปแบบหนึ่งของการยอมตามสังคม (social congruency) อันเนื่องมาจากการทำงานของสมองส่วน Posterior Medial Prefrontal Cortex (Posterior MPFC) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องข้องกับการสร้างภาพจินตนาการแบบให้ความสำคัญต่อกลุ่ม (allocentric mentalizing) มากกว่าการให้ความสำคัญต่อตนเอง (egocentric mentalizing) (Pegado, Hendriks, Amelynck, Daniels, Bulthé, Masson, Boets, & Op de Beeck, 2018) ซึ่งทำให้บุคคลนั้น สามารถสละความต้องการของตนเองเพื่อรักษาค่านิยมของสังคมที่กลายเป็นแบบแผนของคนส่วนมากได้ ในเวลาเดียวกันภายใต้บริบทของโครงสร้างสังคมดังกล่าว สมองส่วน Dorsolateral Prefrontal Cortex (DLPFC) ซึ่งเกี่ยวข้องข้องกับการรับรู้ชั้นทางอำนาจสามารถทำงานร่วมกัน

เพื่อให้บุคคลหนึ่งมีความตระหนักต่อความไม่เท่าเทียมเชิงอำนาจที่ตนเองกำลังเผชิญได้ ส่งผลให้บุคคลนั้นสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เข้ากับบริบททางสังคมที่ตนเองถูกวางไว้ในชนชั้นทางสังคมที่ต่ำกว่าได้ นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนให้เหมาะสมกับชนชั้นที่ตนเองถูกจัดวางไว้ ซึ่งอาจพัฒนาไปสู่ความเชื่อที่ว่าตนเองต่ำต้อยและไม่คู่ควรที่จะได้รับสิทธิเท่าเทียมกับชนชั้นสูงได้ โดยการทำงานของสมองส่วนนี้มีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนแนวคิดของ SDO ข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมของชนชั้นสูงสามารถส่งผลต่อพฤติกรรมมนุษย์ ที่สามารถปรับตัวให้คล้อยตามกับสภาพแวดล้อมของสังคมที่ตนเองอยู่ได้เช่นกัน (Ligneul, Girard, & Dreher, 2017)

เมื่อพิจารณาเรื่องความไม่เท่าเทียมเชิงอำนาจผ่านมุมมองของสังคมศาสตร์ ในบริบทของสังคมไทยเราจะเห็นได้ว่าสังคมไทยได้สร้างแบบแผนพฤติกรรมที่ตีงามซึ่งอิงกับความแตกต่างของชนชั้นทางสังคมไว้ สายชล สัตยานุรักษ์ (2551, หน้า 3-4) ได้อธิบายเกี่ยวกับการกำหนดนิยามความเป็นไทยในสังคมไว้ว่า ชนชั้นนำในไทยทำหน้าที่หลักในการกำหนดว่าศิลปวัฒนธรรมแบบใดที่เป็นตัวแทนความเป็นไทยที่เหมาะสม ซึ่งโดยส่วนมากวัฒนธรรมของชนชั้นนำที่มีความเกี่ยวข้องกับระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ อย่างมหายาไทย พุทธศาสนา นาฏศิลป์ และวรรณคดีไทย ที่กลายเป็นสัญลักษณ์ความเป็นไทยที่ตีงาม แม้ว่าสังคมไทยจะมองเห็นวัฒนธรรมที่หลากหลายของชาวไทยในพื้นที่ต่างๆ แต่วัฒนธรรมเหล่านั้นมีสถานะได้เพียงวัฒนธรรมท้องถิ่นเท่านั้น ไม่สามารถยกมาเป็นมาตรฐานระดับชาติได้ ในอีกตัวอย่างหนึ่งสามารถพบได้ในการบรรยายของธงชัย วินิจจะกุล (2559) ที่ได้กล่าวว่า ในปัจจุบันตลกเสียดสีเป็นความบันเทิงที่พบได้ทั่วไปในสังคมตะวันตก ในอดีตตลกเสียดสีเคยเป็นรูปแบบความบันเทิงหนึ่งที่ชาวบ้านมีความคุ้นเคย อย่างไรก็ตามเมื่อชนชั้นนำมีบทบาทมากขึ้นในการกำหนดทิศทางของสังคม ตลกเสียดสีที่มีนัยการทำลายอำนาจถูกมองว่าเป็นสิ่งไม่เหมาะสมในบริบทสังคมไทยที่เชิดชูการรู้จักที่ต่ำที่สูง สถาบันหลักของชาติไม่ว่าจะเป็นศาสนาพุทธและสถาบันพระมหากษัตริย์ กลายเป็นสถาบันที่ห้ามถูกพูดถึงในทางตลกและประธาบางต่อการถูกวิพากษ์วิจารณ์ ในขณะที่คนพิการ ชาวต่างชาติ คนพุดติดตาดำเนินงท้องถิ่น และกะเทยกลายเป็นตัวเรียกเสียงหัวเราะที่พบได้บ่อยในการเล่นตลกของไทย ซึ่งบุคคลกลุ่มหลังคือผู้ที่อยู่ในฐานะต่ำกว่าในสังคมไทย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าชนชั้นนำมีอำนาจในการปกป้องตนเองจากการถูกล้อเลียนได้ แต่ประชาชนชั้นกลางขาดอภิสหิตดั่งกล่าว นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาเกี่ยวกับการที่ชนชั้นกลางเลือกยอมรับมายาคติของชนชั้นสูงที่กล่าวไว้ข้างต้น ในบริบทของสังคมไทยเองก็เอื้อให้เกิดการยอมรับมายาคติของชนชั้นกลางได้ง่าย สายชล สัตยานุรักษ์ (2551, หน้า 27-28) ได้ชี้ให้เห็นถึงแนวคิดเรื่องลำดับชั้นอำนาจที่ถูกเชิดชูมากกว่าการสร้าง ความเท่าเทียม ดังนั้นการทำตามหน้าที่ของตนตามชนชั้นทางสังคมจึงถูกมองว่าเป็นแบบแผนที่ตีงาม ระบบอุปถัมภ์เอื้อให้คนไทยรู้สึกคุ้นเคยและผูกพันกับการอยู่ภายใต้ลำดับชั้นอำนาจที่ไม่เท่าเทียม ซึ่งชนชั้นสูงมักถูกยกให้เป็นชนชั้นที่นำพาประเทศไปในทิศทางที่ดี อภิสหิตและข้อได้เปรียบของชนชั้นนำไม่ถูกมองว่าเป็นเรื่องน่ารังเกียจมากนัก เพราะชนชั้นกลางคิดว่าตนเองต้องพึ่งพาการดูแลและปกป้องจากชนชั้นสูง จึงยอมทำตามคำสั่งและแนวคิดของชนชั้นสูง เพื่อแสดงออกถึงความจงรักภักดีและคาดหวังที่จะได้รับรางวัลกลับมาในรูปแบบของผลประโยชน์ต่างๆ เมื่อใช้คำอธิบายนี้ในการพิจารณาการทำตามค่านิยมของสังคมไทยที่ตีงามในมิติเรื่องเพศ จึงไม่เป็นที่แปลกใจว่าค่านิยมที่ชนชั้นสูงในไทยกำหนดให้คนในสังคมไทยมีพฤติกรรมทางเพศในรูปแบบหนึ่งๆ ถูกกระจายไปในพื้นที่ต่างๆ ของสังคมไทยไม่ว่าจะเป็นสื่อหรือสถานศึกษาต่างๆ นำไปสู่ความเชื่อที่ว่าแบบแผนนี้เป็นพฤติกรรมอันดีงามของสังคมที่เป็นปกติ เหมาะสม และไม่ควรถูกตั้งคำถาม

อย่างไรก็ตามในทางจิตวิทยาเราไม่สามารถกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมแห่งความกลัวดำรงอยู่ได้ด้วยกิจกรรมของกลุ่มผู้มีอำนาจในสังคมเพียงอย่างเดียว แต่ความกลัวนั้นมีส่วนที่เกิดขึ้นจากกลไกการดูแลตนเองของคนในสังคมด้วย เนื่องจากคนแต่ละคนต่างตกอยู่ภายใต้กลไกการจัดการตนเองอันเป็นผลมาจากการรับรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงและความไม่แน่นอนที่ตนเองจะได้รับในอนาคต ผู้คนจะผูกโยงความกังวลกับปัญหาในปัจจุบันซึ่งส่งผลกระทบต่อระดับความต้องการของตนเองในระดับต่างๆ โดยหากมีปัจจัยที่มากระทบต่อความต้องการเหล่านี้ บุคคลก็สามารถเกิดความรู้สึกเครียด กังวล และนำไปสู่ความกลัวได้ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเมื่อพูดถึงวัฒนธรรมความกลัวแล้ว เรามีความจำเป็นที่ต้องคำนึงถึงมิติพฤติกรรมทางธรรมชาติของมนุษย์ที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าและการสร้างทางวัฒนธรรมที่ทำให้มนุษย์ยึดถือคุณค่า ความมั่นคงและความกลัวแตกต่างกันออกไป ความกลัว (fear) ความกังวล (anxiety) และความเครียด (stress) เป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพทางจิต สุขภาพทางกาย และความสามารถในการเรียนรู้และการทำงาน ทั้งของเยาวชนและคนในสังคม เมื่อวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ควบคุมความรู้สึกนึกคิดและวิถีปฏิบัติของคนในทุกบริบท จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อคนบางกลุ่มที่อาจไม่รู้รู้สึกสบายใจกับกฎเกณฑ์ของคนหมู่มาก ยกตัวอย่างเช่น ความไม่สบายใจหรือความกังวลในสถานที่ทำงานสามารถส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และคุณภาพของผลงาน (Vignoli, Muschalla, & Mariani 2017) หรือในบริบทของสถานศึกษาเราก็สามารถพบเห็นผลกระทบของความกังวลที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาได้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากความไม่สบายใจในสถานศึกษานั้นเกี่ยวข้องกับการถูกควบคุมและออกคำสั่งที่ขัดกับคุณลักษณะพื้นฐานทางธรรมชาติของนักเรียนคนนั้นๆ (Bernal-Morales, Rodríguez-Landa, & Pulido-Criollo 2015) การทำให้เยาวชนอยู่ในสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความอึดอัดจนเกิดความกลัวเป็นระยะเวลานานยังสามารถส่งผลกระทบต่อโครงสร้างของสมองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความจำ และการรู้คิดขั้นสูง (executive functions) ซึ่งมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ การควบคุมจัดการตนเอง และความสามารถในการคิดและตัดสินใจอย่างเป็นเหตุเป็นผลอย่างมีประสิทธิภาพ (Shonkoff, Levitt, Boyce, Cameron, Duncan, Fox, Gunnar, Mayes, McEwen, Nelson III, & Thompson, 2010)

การทำให้คนในสังคมกล้าที่จะเปิดเผยและพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาของตนเองอย่างตรงไปตรงมาอาจเป็นหนทางที่สำคัญที่จะช่วยคลายความกังวลให้เยาวชนได้ (Todd, 1985) อย่างไรก็ตาม เรื่องเพศในสังคมไทยยังคงถูกกดทับไว้ทำให้เยาวชนไม่สามารถแสดงออกได้อย่างเสรี บ้างเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่สมควรแก่วัยของเยาวชน และบ้างก็มองว่าเรื่องเพศเป็นสิ่งที่สกปรกซึ่งไม่ควรนำมาพูดถึงในที่แจ้ง คงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าเรื่องเพศเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของเยาวชนโดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่น ซึ่งต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเพศทั้งด้านพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจของตนเอง โดยทัศนคติที่ต้องการปกปิดภาพลักษณ์บางอย่างนี้อาจเป็นสิ่งสะท้อนเงามืด (shadow) ตามแนวคิดของ Carl Jung ซึ่งสื่อถึงตัวตนที่ถูกปกปิดและกดทับเอาไว้ไม่ให้ถูกมองเห็นจากทั้งตนเองและผู้อื่น แนวคิดดังกล่าวช่วยอธิบายให้เข้าใจได้ว่าการปฏิเสธเงามืดของคนแต่ละคนเป็น “การสวมหน้ากากในระดับจิตไร้สำนึก” (unconscious mask) เพื่อหลอกลวงตัวเองว่าแท้จริงแล้วตนเองนั้นคือใคร (Singer, 1994) โดยหากภาพลักษณ์ที่ถูกต้องได้ถูกกำหนดไว้ชัดเจนมากเท่าใดก็จะเป็นการกดทับภาพลักษณ์ด้านอื่นที่เป็นเงามืดมากขึ้นเท่านั้น แม้การกดทับภาพลักษณ์ที่ไม่ถูกต้องอาจดูเหมือนจะช่วยป้องกันผลเสียที่จะตามมาจากการถูกดูหมิ่นทางสังคมได้ในทันที แต่การกดทับการแสดงออกทางพฤติกรรมหรือทางอารมณ์ก็สามารถส่งผลในระยะยาวให้สิ่งที่ถูกกดทับนั้นมีความรุนแรงมาก

ยิ่งขึ้น และส่งผลให้เกิดการแสดงออกที่ก้าวร้าวมากขึ้นจนยากที่จะจัดการได้ (Vohs, Glass, Maddox, & Markman, 2011)

แม้การจัดการกับวัฒนธรรมอาจเป็นเรื่องที่ซับซ้อน แต่การจัดการดูแลสุขภาวะทางจิตของเยาวชนอาจเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ทันทีโดยเริ่มจากบุคคลและหน่วยงานที่ทำหน้าที่ใกล้ชิดกับเยาวชน เช่น สถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการช่วยส่งเสริมและดูแลเยาวชนให้รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (inclusivity) หรือให้พื้นที่ของเยาวชนในการยืนยันและแสดงตัวตนในรูปแบบที่เขาต้องการโดยไม่ต้องรู้สึกแปลกแยก การสร้างวัฒนธรรมความกลัวเพื่อตอบสนองการรักษาภาพลักษณ์ที่ติงามของสังคมสามารถนำไปสู่ความโดดเดี่ยว (loneliness) อันเนื่องจากการปิดกั้นและถูกห้ามไม่ให้แสดงออกสามารถนำไปสู่สถานะแง่ลบต่อสุขภาวะได้ เช่น การขาดความมั่นใจในตนเอง ความเครียดเรื้อรัง และภาวะซึมเศร้า รวมถึงสถานะทางกาย เช่น ระดับคอเลสเตอรอลที่สูง ความเสี่ยงต่อโรคเบาหวาน และพฤติกรรมด้านการสูบบุหรี่ (Richard, Rohrmann, Vandeleur, Schmid, Barth, & Eichholzer 2017) ซึ่งสามารถจัดการได้ด้วยการให้ความอบอุ่นของครอบครัว (social support) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อให้เยาวชนเกิดความตระหนักรู้ว่าตนเองนั้นมีสังคมที่คอยอยู่เคียงข้างอยู่ตลอดเวลา (Harandi, Taghinasab, & Nayeri, 2017)

แนวทางและเครื่องมือในการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้างและการใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของครูและนักเรียนที่มีต่อการศึกษาริเริ่มเรื่องเพศในห้องเรียน ปฏิสัมพันธ์ภายในโรงเรียน และการเก็บเกี่ยวประสบการณ์นอกห้องเรียน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เรื่องเล่า (narrative analysis) ควบคู่ไปกับการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ (critical discourse analysis) เพื่อทำความเข้าใจเรื่องเล่าและมุมมองของผู้ที่ให้ข้อมูลผ่านประสบการณ์ ที่จะสะท้อนให้เห็นมายาคติเกี่ยวกับเพศในสังคมและในพื้นที่การศึกษา รวมไปถึงตั้งคำถามต่ออำนาจของวาทกรรมที่มีผลต่อการศึกษาริเริ่ม และทำความเข้าใจเรื่องเพศในมิติต่างๆ ของพื้นที่การศึกษาในไทย

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า “เรื่องราว” (narrative) เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถสะท้อนทั้งประสบการณ์ของผู้เล่า ไปจนถึงการให้คุณค่า การตีความ และการทำความเข้าใจต่อโลกรอบๆ ตัวของคนๆ นั้น (Feldman, Sköldbberg, Brown & Horner, 2004, หน้า 148-149) แม้เรื่องเล่าแต่ละเรื่องอาจจะไม่สามารถสะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นจริงได้ แต่การรวบรวมเรื่องเล่าจากผู้เล่าหลายๆ คนสามารถนำไปสู่การทำความเข้าใจสังคมที่พวกเขาอยู่ร่วมกันได้ การวิเคราะห์เรื่องเล่าในงานวิจัยชิ้นนี้จะให้ความสำคัญต่อการหา “เรื่องเล่าหลัก” (meta-narrative) ซึ่งจะสะท้อนออกมาผ่านเสียงของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ที่ร้อยเรียงเรื่องราวออกมาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (Hampson, 2004, หน้า 262) จนผู้วิจัยสามารถรวบรวมเสียงเหล่านั้นให้กลายเป็นเรื่องเล่าหลักภายใต้บริบทหนึ่งได้ การสร้างเรื่องเล่าหลักจะต้องมีการเปรียบเทียบกับเรื่องเล่าประเภทอื่นๆ ที่ถูกถ่ายทอดหรือไม่ถูกถ่ายทอดผ่านผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น สิ่งที่คุณเล่าอยากถ่ายทอดแต่มองว่าขัดกับความคิดของคนส่วนใหญ่เลยไม่อยากเล่า หรือ สิ่งที่คุณเล่าคิดว่าไม่เกี่ยวข้องกับข้อกับเรื่องราวที่คุณอยากถ่ายทอด เป็นต้น (Hampson, 2004, หน้า 262) เรื่องเล่าหลักจะกลายเป็นองค์ประกอบสำคัญของการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ต่อไป

Rainer Diaz-Bone และคณะ (Diaz-Bone, Bührmann, Rodríguez, Schneider, Kendall & Tirado, 2008, หน้า 9-10) ชี้ให้เห็นว่า “วาทกรรม” (discourse) สามารถพบได้ทั่วไปในการสื่อสารของมนุษย์ รวมไปถึงเรื่องเล่าที่คุณถ่ายทอดออกมา การวิเคราะห์วาทกรรมสามารถทำได้ผ่านการศึกษาองค์ประกอบต่างๆ ตั้งแต่ รูปแบบของภาษาที่ใช้ รูปแบบของสื่อที่เผยแพร่ และ บริบทที่วาทกรรมนั้นถูกสร้างขึ้น (Blommaert & Bulcaen, 2000, หน้า 448-449) Diaz-Bone และคณะ (2008, หน้า 11) อ้างถึงแนวคิดของ Michel Foucault (1972a) ที่มองว่าวาทกรรมมีองค์ประกอบหลัก ได้แก่ จุดมุ่งหมายของวาทกรรมนั้น ธรรมชาติที่ถูกสร้างขึ้น อำนาจที่อยู่เบื้องหลัง และ ยุทธศาสตร์ที่ถูกใช้เพื่อรักษาอิทธิพลของวาทกรรม ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารของมนุษย์และความรู้ที่มนุษย์รับมาจากสังคมนั้น มีอำนาจและการควบคุมแฝงอยู่ ไม่ได้ถูกสร้างขึ้นมาเพียงแค่ส่งต่อข้อความเท่านั้น ในการวิเคราะห์ผู้วิจัยจะมองหาองค์ประกอบของเรื่องเล่าที่สะท้อนให้เห็นธรรมชาติเบื้องหลังที่บอกว่าพฤติกรรม บทบาท และความคาดหวังทางเพศแบบใดที่ได้รับการยอมรับว่า “เหมาะสม” และแบบใดที่ “ไม่เหมาะสม” ทำให้พฤติกรรมบางอย่างถึงมีความเหมาะสมและบางอย่างถึงไม่

เหมาะสม ความเข้าใจแบบนี้กำลังนำไปสู่สังคมแบบใด หรือมีความต้องการที่จะสร้างประชากรแบบใด การวิเคราะห์ท้าวาทกรรมเชิงวิพากษ์จึงมีจุดประสงค์ในการค้นพบและตั้งคำถามต่อโครงสร้างของอำนาจ การครอบงำ การกีดกัน และการจำกัดอิสระที่ถูกซ่อนภายใต้ความรู้และความเชื่อที่ผู้คนยึดถือ (Blommaert & Bulcaen, 2000, หน้า 448-449) ซึ่งจะกลายเป็นข้อมูลสำคัญที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเพศในมิติต่างๆ ของไทยได้ในอนาคต

กลุ่มเป้าหมาย

1. ครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษา โดยคัดเลือกจากครูที่ทำหน้าที่ดังต่อไปนี้
 - 1.1 ครูที่สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ เช่น เพศศึกษา เพศวิถีศึกษา สุขศึกษา
 - 1.2 ครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษา
 - 1.3 ครูประจำวิชาแนะแนว
2. นักเรียนระดับชั้นมัธยมปลาย (ช่วงอายุ 16-19 ปี)

แผนการศึกษาวิจัย

กิจกรรม	ช่วงเวลา (เดือนที่)					
	1-2	3-4	5-6	7-8	9-10	11-12
การสำรวจพื้นที่การเรียนรู้และการศึกษาและคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง		แผนการทำงานคลาดเคลื่อน จากกระบาดของโควิด-19				
การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview)						
การวิเคราะห์เรื่องเล่า (narrative analysis)						
การสรุปและสังเคราะห์ประเด็นการวิจัย และจัดทำรายงาน						

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง

1. เยาวชนนักเรียนและครูในบริบทสังคมไทยมีความคิดความเชื่ออย่างไรต่อเพศ เพศสภาวะ และตัวตนทางเพศ¹
2. เยาวชนนักเรียนและครูในบริบทสังคมไทยปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นอย่างไรเกี่ยวกับเพศ เพศสภาวะ และตัวตนทางเพศ²
3. เยาวชนนักเรียนและครูในบริบทสังคมไทยได้รับการปฏิบัติอย่างไรเกี่ยวกับเพศ เพศสภาวะ และตัวตนทางเพศ²
4. เยาวชนนักเรียนและครูในบริบทสังคมไทยได้รับผลกระทบต่อสุขภาวะทางกาย จิตใจ และสังคมอย่างไร จากความคิดความเชื่อและการปฏิบัติเกี่ยวกับเพศ เพศสภาวะ และตัวตนทางเพศ³
5. เยาวชนนักเรียนและครูในบริบทสังคมไทยมีข้อเสนอแนะอย่างไรต่อการจัดการตัวตนทางเพศและการแสดงออกทางเพศในระดับบุคคล
6. เยาวชนนักเรียนและครูในบริบทสังคมไทยมีข้อเสนอแนะอย่างไรต่อการจัดการภาพลักษณ์ทางเพศในสถาบันการศึกษาและในสังคม

หมายเหตุ

¹ ครอบคลุมเกี่ยวกับทัศนคติทางเพศ (sexual attitude) ดัดแปลงจาก Hendrick, Hendrick, & Reich (2006)

² ครอบคลุมเกี่ยวกับความสบายใจในการพูดคุยและการให้คำปรึกษาเรื่องเพศ (comfort and willingness in sexuality discussion) ดัดแปลงจาก Harris & Ways (2008)

³ ครอบคลุมเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิต (satisfaction with life) ดัดแปลงจาก Diener, Emmons, Larsen, & Griffin (1985)

ผลการศึกษาวิจัย

รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยชิ้นนี้ประกอบด้วยครูจำนวน 13 คน และนักเรียนจำนวน 9 คน (ตารางที่ 1) โดยครูผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 20 ตอนกลางไปจนถึง 20 ตอนปลาย มีหนึ่งคนที่มีอายุ 30 ตอนกลางและอีกหนึ่งคนที่มีอายุ 40 ตอนกลาง ครูที่ให้สัมภาษณ์รับผิดชอบสาขาวิชาที่แตกต่างกันตั้งแต่ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ศิลปะและดนตรี ไปจนถึงวิชาแนะแนว ส่วนนักเรียนผู้ให้ข้อมูลนั้นอยู่ในช่วงอายุ 16 ถึง 18 ปี โดยมาจากสาขาวิชาที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นวิทย์คณิต ศิลป์คำนวณ ศิลป์ภาษา หรือ สายวิชาชีพ โดยทั้งครูและนักเรียนที่ได้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ของงานวิจัยนี้ กำลังทำงานหรือศึกษาอยู่ในโรงเรียนทั้งในกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่นๆ โดยครูและนักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน ข้อมูลจากครูและนักเรียนที่เข้าร่วมงานวิจัยนี้บางส่วนมาจากประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมที่ทำงานหรือเรียนอยู่ในสถานศึกษา ณ ปัจจุบัน และบางส่วนมาจากสถานศึกษาที่ตัวเองเคยสอนหรือเรียนก่อนหน้า

ตารางที่ 1 ข้อมูลวันที่สัมภาษณ์และข้อมูลเกี่ยวกับอาสาสมัครครูและนักเรียน

นามสมมติ	วันที่สัมภาษณ์	รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล
ครูอาร์ต	30 พฤษภาคม พ.ศ. 2563	เพศชาย ครูวิชากลุ่มสาระสังคมศาสตร์ อายุ 27 ปี
ครูบี๋ม	30 พฤษภาคม พ.ศ. 2563	เพศกำเนิดชาย (“เคียวรี่”) ครูวิชาวิทยาศาสตร์ อายุ 28 ปี
ครูแคท	31 พฤษภาคม พ.ศ. 2563	เพศหญิง ครูวิชาวิทยาศาสตร์และสุขศึกษา อายุ 28 ปี
ครูดาว	4 มิถุนายน พ.ศ. 2563	เพศหญิง ครูวิชาแนะแนว อายุ 29 ปี
ครูเอิร์ธ	11 กรกฎาคม พ.ศ. 2563	เพศชาย ครูวิชากลุ่มสาระสังคมศาสตร์ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ อายุ 25 ปี
ครูฝน	12 กรกฎาคม พ.ศ. 2563	เพศหญิง ครูวิทยาศาสตร์และชีววิทยาอายุ 35 ปี
ครูก๊วก	13 กรกฎาคม พ.ศ. 2563	เพศชาย (“เกย์”) ครูวิชาภาษาอังกฤษ อายุ 24 ปี
ครูจ๋า	14 กรกฎาคม พ.ศ. 2563	เพศหญิง ครูวิชาภาษาไทย อายุ 26 ปี
ครูคิง	15 กรกฎาคม พ.ศ. 2563	เพศชาย ครูวิชาคณิตศาสตร์ อายุ 25 ปี
ครูแมน	15 กรกฎาคม พ.ศ. 2563	เพศชาย ครูวิชากลุ่มสาระสังคมศาสตร์ อายุ 25 ปี

นามสมมติ	วันที่สัมภาษณ์	รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล
โรส	18 กรกฎาคม พ.ศ. 2563	เพศหญิง นักเรียนสายศิลป์ภาษา อายุ 16 ปี
ครูโอม	19 กรกฎาคม พ.ศ. 2563	เพศชาย (“เป็น” ส่วนหนึ่งของเพศที่สาม) ครูวิชากลุ่มสาระสังคมศาสตร์ อายุ 25 ปี
ครูนนท์	19 กรกฎาคม พ.ศ. 2563	เพศชาย (“เกย์”) ครูวิชากลุ่มศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ อายุ 45 ปี
ฟอง	20 กรกฎาคม พ.ศ. 2563	เพศหญิง นักเรียนมัธยมปลาย อายุ 17 ปี
เนย	20 กรกฎาคม พ.ศ. 2563	เพศหญิง นักเรียนมัธยมปลาย อายุ 16 ปี
ตาล	21 กรกฎาคม พ.ศ. 2563	เพศหญิง นักเรียนมัธยมสายเทคโนโลยีสารสนเทศ (ปวช.) อายุ 17 ปี
มาร์ก	21 กรกฎาคม พ.ศ. 2563	เพศชาย นักเรียนมัธยมปลาย สายศิลป์ภาษา อายุ 16 ปี
เบลล์	22 กรกฎาคม พ.ศ. 2563	เพศหญิง นักเรียนมัธยมปลาย สายวิทย์คณิต อายุ 17 ปี
ลูกปัด	23 กรกฎาคม พ.ศ. 2563	เพศหญิง นักเรียนมัธยมปลาย สายศิลป์คำนวณ อายุ 16 ปี
สกาย	24 กรกฎาคม พ.ศ. 2563	เพศกำเนิดชาย (“part of LGBT”) นักเรียนมัธยมปลาย สายศิลป์ภาษา อายุ 16 ปี
มิน	24 กรกฎาคม พ.ศ. 2563	เพศหญิง นักเรียนมัธยมปลาย
ครูอิม	25 กรกฎาคม พ.ศ. 2563	เพศหญิง ครูประจำหอพัก

เมื่อกล่าวถึงความเข้าใจต่อมิติต่างๆ ของเพศผ่านคำศัพท์ต่างๆ โดยภาพรวมผู้ให้ข้อมูลมีความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่า “เพศ” “เพศสภาวะ” “เพศวิถี” และ “ตัวตนทางเพศ” ที่ค่อนข้างหลากหลาย อาจมีความคลาดเคลื่อนจากนิยามในทางวิชาการไปบ้าง แต่สะท้อนการรับรู้ว่าธรรมชาติเป็นสิ่งที่กำหนดร่างกายภายนอกเท่านั้น แต่ตัวตนภายในขึ้นอยู่กับอิสรภาพของแต่ละบุคคลที่จะเลือกว่าตนเองเป็นเพศใด อย่างไรก็ตามคำบางคำเช่น “เพศสภาวะ” “เพศสภาพ” และ “เพศวิถี” เป็นคำที่ผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่งไม่เคยได้ยินมาก่อนและไม่สามารถคาดเดาได้ว่าคำเหล่านั้นแปลว่าอะไร ครูผู้ให้ข้อมูลถือว่าเป็นกลุ่มผู้ที่เคยผ่านระบบการศึกษากระแสหลักซึ่งไม่ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับเพศมากนัก บางส่วนอาศัยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเมื่อตนเองเป็นผู้ใหญ่แล้วซึ่งอาจทำให้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพศในมิติอื่นๆ แตกต่างกันไปตามความเข้าใจของแต่ละบุคคล โดยที่แหล่งข้อมูลส่วนมากที่ครูผู้ให้ข้อมูลเข้าถึงคือเว็บไซต์และบทความบนอินเทอร์เน็ต ในขณะที่บางส่วนได้ค้นคว้าเพิ่มเติมจากวารสารวิชาการที่สามารถดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์ต่างๆ รวมไปถึงการเข้าร่วมกิจกรรมกับองค์กรต่างๆ ที่ทำงานเกี่ยวกับเรื่องเพศ ตัวอย่างเช่นมูลนิธิ Path2Help หรือ สมาคมโรงน้ำชา (TEA - Togetherness for Equality and Action) ซึ่งทำสื่อเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเพศในมิติต่างๆ จำนวนมากเป็นต้น ในขณะที่บางส่วนไม่ได้หาข้อมูลเพิ่มเติมเป็นการเฉพาะ แต่อาศัยการซึมซับข้อมูลจากสื่อหรือ

สิ่งแวดล้อมรอบข้างที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย อย่างในกรณีของครูฝนให้ข้อมูลว่า “ส่วนมากไม่ค่อยได้หา ดูจากสิ่งแวดล้อม อยู่กับนักเรียนประจำ ไม่ได้บังคับ ให้อิสระในการแสดงออกของเขา ... เรื่องเพศเหมือนเทคโนโลยี ครูบางคนเทคโนโลยีใหม่ก็จะไม่รับ คนที่มีอายุเยอะก็จะไม่ค่อยยอมรับเรื่องความหลากหลายทางเพศ” (สัมภาษณ์ 12 กรกฎาคม 2563) ครูฝนเป็นหนึ่งในตัวอย่างของครูที่ค่อยๆ เห็นการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบันมากขึ้น และทำให้เปิดใจยอมรับเพศที่ไม่ได้ตามขนบชายจริงหญิงแท้ที่สังคมกระแสหลักยอมรับ

ในส่วนของผู้ให้ข้อมูล เป็นที่น่าเสียดายว่าความเข้าใจต่อคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเพศในหลายๆ มิติดังนั้น ยังคงเป็นองค์ความรู้ที่พวกเขาไม่คุ้นเคย และนักเรียนผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดบอกว่าค่าเหล่านี้ ไม่ใช่ค่าที่พวกเขาเคยได้ยินจากชั้นเรียนเลยแม้แต่น้อย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าระดับการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศที่ครูผู้ให้ข้อมูลได้อธิบายนั้นไม่ได้แตกต่างจากข้อมูลของนักเรียนผู้ให้ข้อมูลมากนัก แม้จะผ่านมามากกว่า 10 ถึง 20 ปีแล้ว การให้ข้อมูลด้านนี้ยังค่อนข้างล่าช้าหลังเมื่อเทียบกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมภายนอกที่มีการเปิดกว้าง เรื่องข้อมูลของสิทธิทางเพศและความหลากหลายทางเพศมากขึ้นเรื่อยๆ อย่างไรก็ตามนักเรียนที่ได้มีโอกาสทำงานร่วมกับองค์กรด้านสังคมและเป็นนักกิจกรรมเคลื่อนไหว มีโอกาสที่จะสามารถเข้าถึงข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเพศในมิติต่างๆ ได้มากกว่า นอกเหนือจากการค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเองผ่านอินเทอร์เน็ต เช่น มาร์ก ได้ให้ข้อมูลว่าตัวเองนั้น “ได้เรียนรู้จากการเป็น NGO และเป็น activist ... เราต้องช่วยเหลือคนอื่น เราก็ต้องรู้ก่อน ... อ่านจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ เจอกับเพื่อนๆ ในองค์กร เราอยู่สภาพสังคมที่ทุกคนมีความรู้ เพื่อนๆ พี่ๆ คนที่เรียนมหาลัยแล้ว ได้มีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนกับพวกเขา” (สัมภาษณ์ 21 กรกฎาคม 2563) เป็นต้น

จากข้อมูลที่ครูผู้ให้ข้อมูลได้ให้สัมภาษณ์พบว่า พวกเขาไม่ได้รับการสนับสนุนจากทางโรงเรียนเกี่ยวกับการสอนเกี่ยวกับเรื่องเพศในมิติต่างๆ โดยส่วนมากจะได้รับการสนับสนุนแค่เฉพาะเนื้อหาที่ทางส่วนกลางจัดมาแล้วเท่านั้น ครูดาว ซึ่งเป็นครูแนะแนวซึ่งมีความสนใจเฉพาะเกี่ยวกับการให้ความรู้เรื่องเพศเพื่อส่งเสริมการดูแลตนเองและการเคารพผู้อื่น ได้ให้ข้อมูลในประเด็นนี้ไว้ว่า “ส่วนใหญ่จะแอบไป ด้วยระบบราชการต้องรอให้หนังสือเข้ามา ผอ. อนุมัติจะให้ไปหรือไม่ให้ไป ทั้งๆ ที่เป็นวันเสาร์อาทิตย์ จะต้องทำหนังสือนู่นนี่นั่น ปิดโอกาสที่เราอยากจะทำเพิ่มเติม” และ “เด็กเรียนเกี่ยวกับเพศวิถีจบแล้ว เราอยากให้ได้จัดนิทรรศการ พอไปขอ ผอ. สิ่งที่เขาพูดคือ ‘ทำไมต้องสอนอะไรแบบนี้ด้วย ต่างประเทศเขาก็ไม่ได้ยอมรับ LGBT หรอกนะ เขายังปาทินใส่อยู่เลย’ แก่เป็น conservative...เป็นพวกที่ไม่อยากรับคำคำ คำว่าจากใคร” (สัมภาษณ์ 4 มิถุนายน 2563) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าแม้ครูมีความตั้งใจจะให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องเพศผ่านการเข้าอบรมและส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสทำกิจกรรมเพื่อกระจายข้อมูลเรื่องเพศแต่ประสบปัญหาจากระบบข้าราชการที่มีล่าช้า และอคติของผู้บริหารที่ให้น้ำหนักภาพลักษณ์ของตนเองหรือภาพลักษณ์สถานศึกษา มากกว่าผลประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการได้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศ ทำให้ครูที่มีความปรารถนาจะให้ความรู้เรื่องเพศต้องอยู่ในสถานะที่ต้องทำทนายกับโครงสร้างอำนาจของสถานศึกษา ครูกลุ่มนี้ขาดอิสรภาพและต้องเผชิญกับแรงต้านในรูปแบบของการกดทับเชิงอำนาจอยู่ เบลล์ซึ่งสังเกตว่ามีครูรุ่นใหม่ๆ อายุอย่างน้อยจำนวนมากที่ไม่เห็นด้วยกับรูปแบบการลงโทษและการปิดกั้นความรู้ของนักเรียน แต่ก็มีข้อจำกัดในเชิงระบบ เบลล์เล่าให้ฟังว่า “ถึงแม้ว่ามีครูบางคนที่ดี มันก็ส่วนน้อย เขาก็ยังกลัวคนที่อยู่สูงกว่าเหมือนกัน เราก็อยากให้เราลองสู้เพื่อนักเรียนบ้าง เขาบอกว่าเห็นใจเรา ก็ไม่ได้ทำอะไรเพื่อเราขนาดนั้น เวลาอยู่ต่อหน้าครูที่มีอำนาจ

มากกว่า เขาก็เฝ้ายาม” ซึ่งเบลล์คิดว่าถ้าหากครูอายุน้อยรวมตัวสร้างการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้นักเรียนจริงๆ ก็น่าจะ
สามารถทำได้ (สัมภาษณ์ 22 กรกฎาคม 2563)

ครูผู้คุมกฎ และ นักเรียนผู้รักษาพรหมจรรย์

ข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่า สถานศึกษาถูกสร้างขึ้นในฐานะพื้นที่ที่ปราศจากเรื่องเพศ ส่งผล
ต่อการปิดกั้นการสื่อสารเรื่องเพศในสถานศึกษานั้นเป็นไปเพื่อรักษาศีลธรรมของสังคม ครูอาร์ตซึ่งทำหน้าที่ใน
การสอนวิชาในกลุ่มสังคมศาสตร์ได้อธิบายว่า “ด้วยตัวเองสอนศาสนา มันจะมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับศีลห้า
ข้อสาม กาเมฯ ห้ามประพฤติผิดในกาม คนทั่วไปมองว่าห้ามมีอะไรกัน รอแต่งงาน คุณเรื่องนี้ดูไม่ดี ไม่งาม พอ
เด็กถูกปลูกฝังมาแบบนี้ เรื่องเพศกลายเป็นเรื่องที่ดี” (สัมภาษณ์ 30 พฤษภาคม 2563) ตัวอย่างข้อมูลจากครู
อาร์ต สะท้อนให้เห็นว่าการสื่อสารและเรียนรู้เรื่องเพศถูกมองว่าเป็นข้อขัดแย้งกับความดีงามทางศีลธรรมที่
สังคมไทยยึดถือ แม้ว่าคนในสังคมไทยบางส่วนจะเริ่มมีความตระหนักรู้ต่อการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศมากขึ้น
ก็ตาม แต่ยังคงไม่สามารถทำลายฐานความเชื่อเดิมที่มองว่าเรื่องเพศไม่เรื่องไม่เหมาะสม ในฐานะต้นแบบ
พฤติกรรม ครูถูกวางบทบาทในฐานะผู้คุมกฎระเบียบ ผู้เฝ้าระวังและตรวจสอบพฤติกรรมของนักเรียนไม่ให้ยุ่ง
เกี่ยวกับเรื่องเพศ การดูแลและตีกรอบพฤติกรรมเรื่องเพศของนักเรียนนั้นอยู่บนความเข้าใจที่ว่าเยาวชนมี
แนวโน้มที่จะเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ได้ โดยที่เยาวชนขาดความเข้าใจและขาดวุฒิภาวะในการจัดการ
กับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาได้

กฎระเบียบเรื่องความสัมพันธ์ เพศสัมพันธ์ และการตั้งครรรค์

ภายใต้กรอบความคาดหวังที่สังคมไทย การให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศนั้นมุ่งสนใจไปที่การ
สืบพันธุ์ อนามัยเพศ และวิธีการคุมกำเนิด ควบคู่ไปกับการสอนศีลธรรมอันดีนอกหลักสูตรเพื่อให้นักเรียนเห็น
โทษของเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนและปัญหาที่จะตามมาจากการตั้งครรรค์ก่อนวัยอันควร โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับ
เรื่องเพศด้านอื่นๆ อย่างจำกัดมากที่สุด เนื่องมาจากมายาคติที่ว่าเด็กไม่ควรได้รับข้อมูลที่กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น
ซึ่งจะทำให้เด็กนำข้อมูลที่ได้ไปลองทำ หรือยิ่งได้ข้อมูลเรื่องเพศน้อยเท่าไร เด็กก็จะอยากลอง
เรื่องเพศน้อยลงเท่านั้น ครูฝนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจำกัดเนื้อหาการเรียนรู้อีกเรื่องเพศว่า “เราคิดว่า
เราสอนไป เด็กจะไปทำตาม ทำให้ห้องก่อนแต่งมากขึ้น เรื่องเพศศึกษาแทบจะไม่มีใครสอน การใส่ถุงยาง การ
กินยาคุม ทำไม่เป็นนะ จะสอนพื้นฐานการเกิดลูก อนามัยเพศมีส่วนประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้สอนสิ่งที่เด็กต้อง
ใช้” (สัมภาษณ์ 12 กรกฎาคม 2563) ข้อมูลจากนักเรียนผู้ให้ข้อมูลอย่างเบลล์ชี้ให้เห็นว่า ความรู้ความเข้าใจ
เกี่ยวกับเรื่องเพศที่สอนในโรงเรียนมีจำกัด แม้ว่าโรงเรียนของเบลล์เองจะมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพทาง
วิชาการของนักเรียน แต่ความรู้เรื่องเพศถือว่าเป็นความรู้ที่ถูกมองข้ามไปโดยสิ้นเชิง เบลล์อธิบายว่า “หลักสูตร
แทบจะไม่มีเลย ยกเว้นว่าเรียนในวิทยาศาสตร์ เรียนในแบบร่างกายมากกว่า สุขศึกษาสอนเรื่องสุขภาพ...มัน
ตื่นมากเลย ไม่เข้าใจเลยว่าเรียน หรือไม่เรียนว่ามันต่างกันยังไง...เรียนแค่ม.ต้น ม.ปลายไม่ได้เรียนแล้ว เขาจะ
สอนว่าเด็กเกิดมาได้ยังไง การปฏิสนธิ ห้ามซิงสุกก่อนห้าม รักษนวลสงวนตัว” (สัมภาษณ์ 22 กรกฎาคม 2563)

การควบคุมพฤติกรรมนอกหลักสูตรนั้น ครูมักเลือกใช้วิธีการอบรมสั่งสอนให้นักเรียนหลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์ ไม่ว่าจะเป็นการตักเตือน การสอน หรือการชู้ ซึ่งจะเห็นได้จากตัวอย่างของ ครูจำซึ่งทำหน้าที่เป็นครูดูแลหอพักนักเรียนหญิงในโรงเรียนประจำ ซึ่งได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของตัวเองว่า “ได้แค่สอนให้ป้องกัน ถ้าเกิดอะไรขึ้น กลัวเขาตั้งครรรภ์ กลัวเขาจะเรียนไม่จบ... ชู้ด้วยว่า ถ้าจับได้อีก ‘ครูไม่เอาไว้นะ ครูให้ออกาสพวกเธอ หลังจากนั้นเธอกำหนดชีวิตตัวเอง’ ไม่ส่งเด็กฝ่ายปกครอง...พอเรามาอยู่ตรงนี้ เขาเป็นลูกเราคนนึง เราให้ออกาสเขาได้เสมอ” (สัมภาษณ์ 14 กรกฎาคม 2563) ในกรณีของครูคิงที่ทำหน้าที่สอนวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งสอดแทรกเรื่องเพศเข้าไปได้ยาก ใช้เวลานอกห้องเรียนในการสอนเรื่องความเหมาะสมในการคบหากับเพื่อนต่างเพศว่า “ถ้าเป็นผู้ชายจะคบกับผู้หญิงก็ควรคิดตระหนักถึงสิ่งที่จะเกิดด้วย ผู้หญิงก็ต้องระวังเพราะอารมณ์ทางเพศอาจจะยับยั้งไม่ได้ เราบอกเด็กว่าไม่ควรทำเกินเลยหรือแตะเนื้อต้องตัว...จะยำเสมอว่าถ้าเกิดเรื่องจะมีบทลงโทษ ถ้าไม่หนักก็อาจจะตัดคะแนนหรือเรียกผู้ปกครองมาประชุม แต่หลักๆ จะมีข้อตกลงชัดเจนว่าถ้าเกิดปัญหาพวกนี้จะให้ออกจากสถานศึกษา ทั้งชายหญิง” (สัมภาษณ์ 15 กรกฎาคม 2563)

สายสัมพันธ์และการสื่อสาร ในกลุ่มนักเรียนและระหว่างครูกับศิษย์

มาตรการการป้องกันไม่ให้เกิดเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนนั้นส่งผลให้ครูต้องจับตามองสายสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนเป็นพิเศษ โดยทั่วไปจะให้ความสนใจไปที่ความเสี่ยงของความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง แต่ในบางกรณีอาจรวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนเพศเดียวกันด้วย ครูเคยอธิบายถึงหน้าที่ที่ผู้ปกครองคาดหวังจากครูในโรงเรียนไว้ว่า “ครูประจำชั้นจะต้องรู้ความเคลื่อนไหวของนักเรียน รู้ตลอดว่าเด็กกำลังคบกับใคร เด็กหายไปจะได้ตามได้” นอกเหนือจากนั้นครูมีความจำเป็นจะต้องระมัดระวังปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับนักเรียนด้วย ครูเคยอธิบายความสนิทสนมระหว่างครูกับนักเรียนว่า “อยู่ในสถานการณ์ลุ่มเสี่ยง ว่ามีประเด็นชู้สาวกับเด็ก เราต้องมีความระวังตัวที่จะอยู่สองต่อสอง” (สัมภาษณ์ 31 พฤษภาคม 2563) และยกตัวอย่างสถานการณ์ เช่น ตนเองต้องมีความระมัดระวังเรื่องความสนิทสนมกับนักเรียนต่อหน้าครูผู้ใหญ่โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักเรียนชาย ตนเองไม่สามารถแสดงออกถึงความใกล้ชิดมากเกินไปได้ หรือ ในกรณีของครูรุ่นน้องเอง ในขณะที่กำลังตีวงเนื้อหาในรายวิชาที่นักเรียนสองต่อสอง แม้จะเป็นเพศเดียวกันและอยู่ในพื้นที่ที่ไม่ได้ลับหูลับตาคน แต่ก็สามารถถูกเพ่งเล็งว่ามีความลุ่มเสี่ยงกับประเด็นชู้สาวได้ ตัวอย่างจากครูเคซึ่ให้เห็นว่าครูไม่ได้ดูแลเฉพาะพฤติกรรมของตัวนักเรียนเท่านั้น แต่ยังสอดส่องพฤติกรรมของครูด้วยตนเอง รวมไปถึงต้องคอยระมัดระวังการวางตัวของตนเองกับนักเรียนด้วย ส่งผลให้ครูที่จะถูกนิยามว่าได้วางตัวเหมาะสมแล้วนั้นต้องรักษาระยะห่างจากนักเรียน

การคุมพฤติกรรมของครูและนักเรียนให้อยู่ในกรอบของสถานศึกษาที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับเรื่องเพศ ส่งผลให้การเรียนการสอนและการพูดคุยสื่อสารเรื่องเพศทำได้ยาก ครูดาวซึ่งทำหน้าที่เป็นกำลังสำคัญในฐานะครูที่ดูแลเรื่องการให้ความรู้ทางด้านเพศในมิติต่างๆ ประสบอุปสรรคหลายด้าน ได้ยกตัวอย่างว่า “เทอมที่แล้ว มีสอนเรื่องเพศวิถี ให้เด็ก ม. 2 ครูที่ปรึกษามาถามเราว่าทำไมต้องสอนเรื่องเพศ เขาโดนกดดันมาจากผู้ปกครองอีกทีหนึ่งว่าเรื่องเพศไม่ควรสอนเด็ก ม. 2 ทั้งๆ ที่ เด็ก ม. 2 drop out ด้วยเรื่องพวกนี้เยอะ” และในวิชาที่สอนเรื่องเพศศึกษาเอง ครูดาวอธิบายว่า “เป็นการคุยอยู่ทางเดียว ไม่ได้เปิดโอกาสให้เด็กเล่าปัญหาตัวเอง ปรึกษา

ได้ทุกคน” (สัมภาษณ์ 4 มิถุนายน 2563) ข้อมูลจากนักเรียนผู้ให้ข้อมูลพบว่าโดยทั่วไปนักเรียนเลือกที่จะพูดคุยกันเองและขอคำปรึกษาจากเพื่อนด้วยกันมากกว่า อย่างกรณีของฟองอธิบายว่า “ส่วนใหญ่ส่วนตัวก็ยังไม่กล้าพูดกับครูเท่าไร เพราะคิดว่าถามไปคงไม่ได้คำตอบ เพราะเหมือนเวลามาในห้องเรียนเขายังไม่ค่อยจะฟัง ไม่ค่อยจะตอบเลย มันทำให้รู้สึกว่ามันคงยากถ้าไปถามเรื่องนอกบทเรียน ก็คงโดนสวนว่าทำไมมาพูดเรื่องพวกนี้ โดนมองว่าไม่เหมาะสม” (สัมภาษณ์ 20 กรกฎาคม 2563) ในฝั่งของครู การวางตัวในการสื่อสารเรื่องเพศถือว่าการทำให้การพูดคุยเรื่องทำได้ยากมากขึ้นเช่นกัน ครูอาร์ตได้กล่าวถึงอุปสรรคของการสื่อสารเรื่องเพศกับนักเรียนว่า “ผมเป็นครูที่พูดเรื่องเพศกับเด็กได้ แต่ระมัดระวังไม่ให้ครูคนอื่นได้ยิน เพราะเขาอาจจะตีความผิดจะเสียหายต่อตัวเด็กด้วย เด็กเขาสงสัยเขาก็จะถามครูก่อน ถ้าครูให้คำตอบไม่ได้ จะไปหาเองจากอินเทอร์เน็ตหรือถามเพื่อน ก็อาจจะไม่ถูกต้อง ถ้าปล่อยให้ได้ข้อมูลผิดๆ เรารู้สึกมันทำร้ายเขา ผมจะเลือกที่จะให้คำปรึกษามากกว่า” (สัมภาษณ์ 30 พฤษภาคม 2563) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษากลายเป็นพื้นที่ที่ยังคงรักษาระบบนิยมการเซนเซอร์ตัวเอง (self-censoring) ทำให้ครูและนักเรียนเลือกที่จะเลี่ยงการสื่อสารเรื่องเพศโดยตรง ต้องอาศัยการพูดคุยในพื้นที่ปิดจากสายตาผู้คน อย่างไรก็ตามในบางพื้นที่เช่นหอพักนักเรียนหรือโรงเรียนประจำนั้น การสื่อสารเรื่องเพศอาจได้รับการผ่อนปรนมากขึ้น ครูโอมได้ยกตัวอย่างว่า ตนเองเลือกใช้วิธีการพูดคุยเกี่ยวกับการสำเร็จความใคร่ด้วยตัวเองกับนักเรียนในหอนอนที่ตนเองดูแล โดยให้ข้อมูลว่า “โรงเรียนประจำผู้ชายเจอผู้หญิงไม่ได้อยู่แล้ว การช่วยตัวเองนี่ก็เบื้องต้น ผมก็เคยบอกเด็กว่า ‘เวลามีอาการก็ให้ชักว่าวเอาเพื่อผ่อนคลายอารมณ์’ ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่หอก็จะพูดแบบเป็นกันเอง ผมว่าตอนนี้ก็ใช้แบบนี้ก็โอเคอยู่ คือยังไม่อยากให้สนับสนุนเรื่องการมีเพศสัมพันธ์อะไรมา คือเวลาพลาดเกิดปัญหามันแก้ยากมาก” (สัมภาษณ์ 19 กรกฎาคม 2563) ซึ่งวัตถุประสงค์ของการพูดเรื่องการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองนั้น คือการควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนไม่ให้มีเพศสัมพันธ์กันเป็นหลัก มากกว่าที่จะมองในประเด็นของความสุขทางเพศหรือพฤติกรรมทางเพศของมนุษย์

อย่างไรก็ตามจากที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่าสถานศึกษาไม่ให้การสนับสนุนแก่ครูในการให้ความรู้เรื่องเพศ ซึ่งรวมไปถึงระบบการดูแลและให้คำปรึกษาเรื่องเพศแก่ครูด้วยกันเองอีกด้วย ครูปิมได้เล่าเหตุการณ์ในสถานการณ์นี้ว่า “เรื่องเพศส่วนใหญ่ เป็นเรื่องซุบซิบ แอบๆ คอย” (สัมภาษณ์ 30 พฤษภาคม 2563) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าแม้แต่ครูเองก็มีความจำเป็นที่จะต้องเซนเซอร์ตัวเองในการสื่อสารเรื่องเพศในกลุ่มครูด้วยกันเอง โดยเลือกใช้การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ ดัดดลกแทนการแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างจริงจัง ซึ่งบ่อยครั้งจะเป็นการสื่อสารกับเพื่อนครูที่สนิทกัน และมักเป็นการถามเรื่องเกี่ยวกับเพศต่างๆ ที่ตนเองไม่เคยมีข้อมูลมาก่อน ตั้งแต่การมีลูก การทานยาคุม การทานฮอร์โมน ขนาดอวัยวะเพศ ไปจนถึงความสัมพันธ์ของคนเพศเดียวกัน ครูคิงได้อธิบายรายละเอียดในส่วนนี้ว่า “ปกติปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ การมีลูก นั่งคุยกันหลังกินข้าวเสร็จ ระมัดระวังไม่ให้นักเรียนได้ยิน บางครั้งคำที่พูดมันเป็นคำที่เด็กอาจจะไม่รู้จักรู้ว่าคืออะไร มันเกินวัยไปเขาได้ยินอาจจะอยากรู้อยากลอง” (สัมภาษณ์ 15 กรกฎาคม 2563) นอกไปจากนั้นอุปสรรคในการสื่อสารและให้ความรู้เรื่องเพศมีเพิ่มขึ้นถ้าหากครูคนนั้นเป็นบุคคลรักเพศเดียวกัน เช่น ในกรณีครูกุกได้อธิบายให้ฟังว่า “ในความเป็นที่เป็นเกย์ เราเจาะลึกเรื่องเพศมากไม่ได้ เราต้องระวังเรื่องการวางตัวและปรับตัวเยอะมาก” (สัมภาษณ์ 13 กรกฎาคม 2563) เมื่อตัวตนทางเพศของครูกุกเป็นที่ทราบโดยทั่วไป ภาพจำแง่ลบที่มีต่อชายรักชายในสังคมส่งผลให้ครูกุกต้องมีความระมัดระวังตัวมากขึ้น เมื่อจะต้องสื่อสารเรื่องเพศกับนักเรียน เพราะไม่รู้ว่านักเรียนจะไปพูดต่อกับคนอื่น ๆ อย่างไร โดยเฉพาะเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนชาย เนื่องมาจากในที่

ทำงานเดิม ครูก็เคยอนุญาตให้นักเรียนที่สนิทสามารถเข้าออกห้องพักได้เพื่อวานให้นักเรียนไปหยิบของให้ แต่มีครูคนอื่นไปพูดต่อว่าครูก็ักและนักเรียนมีความสัมพันธ์ที่มากกว่าแค่ครูกับศิษย์ ส่งผลให้ภาพลักษณ์ในฐานะครูได้รับผลกระทบไปด้วย เมื่อย้ายไปมาทำงานที่ใหม่ครูก็จำเป็นต้องรักษาระยะห่างจากลูกศิษย์ วางตัวให้ดูดีมากขึ้นและหลีกเลี่ยงการสื่อสารเรื่องเพศเพื่อไม่ให้คนอื่นมองว่าตนเองกำลังล่วงเกินนักเรียนทางด้านเพศอยู่ในขณะเดียวกันครูโอมให้ข้อมูลว่าในกรณีที่พบว่าครูกับนักเรียนเพศเดียวกัน อยู่ในความสัมพันธ์กันนั้น “ที่นี้ไม่เห็นคู่ชายรักชายหญิงรักหญิง แต่คิดว่าน่าจะมี เพราะมีนักเรียนชายคบกับครูผู้ชาย ก็แอบๆไม่ให้ใครรู้ ถ้าจับได้ครูจะถูกดำเนินทางวินัย แล้วเด็กก็ถูกทำโทษ อาจจะมีปรับพฤติกรรม หรือย้ายโรงเรียน” (สัมภาษณ์ 19 กรกฎาคม 2563) ซึ่งทำให้รูปแบบความสัมพันธ์ ไม่ว่าจะระหว่างชายหญิงหรือเพศเดียวกัน ระหว่างนักเรียนด้วยกันหรือระหว่างนักเรียนกับครู ถูกควบคุมและมักถูกสั่งให้เลิกทั้งหมดภายใต้บริบทของสถานศึกษา

สถานศึกษาในกล่องเพศ: ชายชาติทหาร กุลสตรีไทย และ ยอดมนุษย์เพศที่สาม

การควบคุมพฤติกรรมเรื่องเพศภายใต้สถานศึกษาไม่ได้จำกัดแค่มิติเกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์และความสัมพันธ์เชิงคู่สาวเท่านั้น แต่ขยายไปถึงความเป็นชาย ความเป็นหญิง และการทำตามความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาททางเพศด้วย ครูอาร์ตตั้งข้อสังเกตว่า “มุมมองทางเพศที่มันถูกปลูกฝังมามากกว่า เนื้อหาในห้องเรียนเองก็มีผลต่อมุมมองเหมือนกัน เนื้อหาในเชิงประวัติศาสตร์จะพูดถึงค่อนข้างเยอะ พูดถึงผู้หญิงน้อยมาก การปฏิบัติของโรงเรียนเอง หัวหน้าห้องเอาเป็นผู้ชายละกัน ถูกปลูกฝังไม่รู้ตัว ผู้ชายเป็นเพศที่เป็นใหญ่ในสังคม” (สัมภาษณ์ 30 พฤษภาคม 2563) หรือ ครูนนท์ยกตัวอย่างว่า “ในวิชาภาษาไทยเองก็มีมานะ มานี ปิติ ชูใจ ก็มีแต่ชายหญิงเท่านั้น คนพวกนี้ก็หายไปเลยจากหลักสูตร” (สัมภาษณ์ 19 กรกฎาคม 2563) ซึ่งให้เห็นว่าแม้แต่ในวิชาอื่นๆ ที่อาจไม่ได้สอนเรื่องเพศโดยตรง ก็สื่อถึงความปกติของความเป็นชายหญิงทางอ้อม ทำให้ความหลากหลายของเพศมนุษย์ไม่ได้ปรากฏในหลักสูตร และทำให้มองว่าเพศใดที่ไม่ตรงตามชายหญิงเป็นสิ่งผิดปกติ ครูดาวซึ่งเป็นครูสอนแนะแนวเอง อธิบายถึงความไม่สอดคล้องกับสิ่งที่โรงเรียนพยายามปลูกฝังให้เด็กกับสถานการณ์ที่พวกเขาจะต้องเจอในโลกความเป็นจริงว่า “เราต้องแนะแนวเรื่องอาชีพ เธอจะทำอาชีพนี้ก็ได้ นั่นก็ได้ แต่ในโลกความเป็นจริง บางงานสมัครงานขอเพศชายก่อน เช่น อาชีพวิศวกร บางอย่างการเป็นครู ประถมวัย ขอเพศหญิง เราก็เลยรู้สึกว่ามันไม่ได้เกิดความเท่าเทียมกันจริงๆ” (สัมภาษณ์ 4 มิถุนายน 2563) ซึ่งสุดท้ายแม้เด็กจะได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนให้ใช้ความสามารถของตัวเองเพื่อเลือกอาชีพที่ตัวเองต้องการ แต่ตลาดงานในโลกภายนอกยังไม่สามารถสร้างพื้นที่ที่ตัดสินบุคลาการผ่านมากความสามารถมากกว่าเรื่องเพศได้ และโรงเรียนก็ไม่ได้ทำให้นักเรียนเข้าใจสิทธิของตนเองที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ หรือตระหนักถึงความหลากหลายของมนุษย์ที่มีอยู่ในสังคม

เมื่อพิจารณาเรื่องความต่างระหว่างชายหญิงแล้ว ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนให้เห็นว่าเพศหญิงถูกตีกรอบให้ต้องควบคุมพฤติกรรมตัวเองและรักษาความเรียบร้อยตามค่านิยมกุลสตรีไทยในหลายสถานการณ์ ระเบียบการแต่งกายของนักเรียนหญิงอยู่บนฐานของความเรียบร้อยและการเป็นผู้หญิงที่ ซึ่งนักเรียนผู้ให้ข้อมูลบางส่วนมองว่า ระเบียบทรงผมดังกล่าวไม่ได้สร้างความแตกต่างให้กับพวกเขามากมายนัก โรสอธิบายว่า “ห้ามไว้หน้าม้า ไม่เข้าใจว่ามันทำให้เราดีขึ้น มันไม่ค่อย make sense...ถ้าทำสีผม เขาบอกว่าไม่เรียบร้อย มี

คนที่เพิ่งทำสี่แต่ผมยังไม่ติด ดูทองๆ เขาก็ไม่ให้เข้าโรงเรียน” (สัมภาษณ์ 18 กรกฎาคม 2563) หรือในกรณีที่รุนแรงกว่านั้น เบลล์ยกตัวอย่างวิธีการรักษาระเบียบการแต่งกายในโรงเรียนของผู้หญิงว่าเป็นการ “กดผู้หญิงด้วยตัวเอง” เช่น “เขาชอบว่าเด็กที่แต่งหน้าว่าเป็นพวกขายตัว เอาอาชีพเขามาใช้ในการเหยียดหยาม ลดทอนเด็ก เขาเคยเรียกเด็กที่แต่งหน้า เด็กที่มีกระโปรงไม่คลุมเข่า ไปประจานว่าเหมือนพวกที่ยืนขายตัว ครูกดผู้หญิงค่อนข้างเยอะ เด็กผู้ชายยังไม่เคร่งขนาดนี้” นอกเหนือจากเรื่องการแต่งกายแล้วนักเรียนหญิงมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศและเรื่องความสัมพันธ์เป็นพิเศษ ครูบีบีให้ข้อมูลว่า “ผู้ชายสามารถพูดเรื่องนี้เปิดเผย ผู้หญิงพูดเรื่องได้ไม่เท่าผู้ชาย ก้ากั้น แกร่งไปหน่อย มันไม่เข้ากับขบขบ รักนวลสงวนตัวเรียบร้อย เหมือนผ้าพับไว้ ไม่พูดเรื่องลามกทะเล่” ซึ่งทำให้นักเรียนหญิงต้องแบกภาระการเซ็นเซอร์ความต้องการของตนเองในการเรียนรู้เรื่องเพศและความต้องการจะสื่อสารเรื่องเพศเพิ่มมากขึ้นกว่านักเรียนชาย

ข้อมูลจากเบลล์ถือว่าสามารถสะท้อนให้เห็นการตีกรอบและควบคุมพฤติกรรมเพศหญิงให้วางตัวให้ห่างจากเรื่องเพศได้ชัดเจน เบลล์อธิบายว่าโรงเรียนที่ตนเองกำลังศึกษาอยู่มีความเคร่งครัดเกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ และการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนมาก โดยทางโรงเรียนจะมีมาตรการต่างๆ ในการควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนอย่างเข้มข้น ตั้งแต่การบังคับให้เด็กนักเรียนที่คบกันในฐานะแฟนเลิกกัน การบังคับให้ไปสาบานกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใกล้โรงเรียนว่าจะไม่กลับมาคบกันอีก การให้ฝ่ายปกครองเรียกนักเรียนมาคุย รวมถึงการติดต่อเพื่อแจ้งพฤติกรรมนี้ให้กับทางผู้ปกครอง รวมไปถึงการบังคับให้ให้นักเรียนโดยเฉพาะนักเรียนหญิงแต่งตัวให้ถูกระเบียบ เพื่อให้ขึ้นชื่อว่าเป็น “ผู้หญิงที่มีคุณค่า” เบลล์ตั้งข้อสังเกตว่าการที่โรงเรียนที่ตนเองกำลังศึกษาอยู่ เคยเป็นโรงเรียนหญิงล้วนมาก่อน ถึงแม้ปัจจุบันจะเป็นโรงเรียนสหศึกษา แต่จำนวนนักเรียนหญิงยังคงมากกว่ามาก อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่โรงเรียนให้น้ำหนักในการควบคุมพฤติกรรมนักเรียนหญิงเป็นพิเศษ เบลล์แสดงความคิดเห็นต่อมาตรการที่เข้มข้นในโรงเรียนว่า “หนูว่าเขาแก้ปัญหาไม่ถูกจุด เขากลับห่วงในวัยเรียน ไม่หาวิธีการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเพศศึกษาให้มากขึ้น เขาใช้วิธีการดุด่านักเรียน ด่าทอ ปลุกฝังความกลัว” เบลล์ได้ยกตัวอย่างเพื่อนของตนเองว่า หลังจากที่โรงเรียนสังเกตว่าเพื่อนของเบลล์มีแฟน ก็ได้เรียกให้เขาเลิกกับแฟน ในขณะที่ฝ่ายชายเองไม่ได้รับการควบคุมอะไรเป็นพิเศษ แต่เพื่อนของเบลล์ซึ่งเป็นผู้หญิงถูกจับตามองและถูกเรียกเข้าไปคุยหลังจากเหตุการณ์นั้นเป็นระยะๆ เบลล์ยังยกตัวอย่างความคาดหวังต่อความเป็นผู้หญิงที่ปรากฏในเนื้อหาบางวิชาด้วย เช่น วิชานาฏศิลป์ซึ่งเบลล์อธิบายว่า “ครูเชื่อว่าผู้หญิงเกิดมาต้องรำได้ ออกมาจากท้องแม่ เด็กผู้ชายเขาไม่ได้แคร์ จะทำท่าทุเรศทุรังยังงี้ก็ได้เกรดสี่ เพราะเชื่อว่าผู้ชายทำอะไรแบบนี้ไม่ได้อยู่แล้ว หนูรำไม่ได้ แต่หนูก็พยายาม ถ้าเด็กผู้หญิงรำผิด ครูเขาก็จะด่า บางทีก็เอาไม้มาตี” (สัมภาษณ์ 22 กรกฎาคม 2563)

อย่างไรก็ตามแม้ผู้ชายอาจได้รับอภิสิทธิ์หลายๆ ด้าน แต่ก็มีกรถูกละเมิดบางอย่างซึ่งผู้ชายหลายคนมองข้ามว่าตนเองกำลังถูกคุกคาม แต่ด้วยความที่เป็นชายทำให้ตนเองต้องอดทนกับการคุกคามนั้นๆ ครูอาร์ตได้เล่าเหตุการณ์การถูกแกล้งจากเพื่อนร่วมงานผู้หญิงว่า “เราถูกคุกคามทางเพศจากเพศหญิง เราไม่ได้สนุก ถึงเนื้อถึงตัว จับอวัยวะเพศ มาแตะๆ อะไรแบบนี้ เป็นครูเนี่ยแหละครับ มีอายุ ทุกคนก็จะเฮฮา ผมก็ใช้มือปิดป้องกันตัวเอง ตามน้ำไป ปิดแบบเล่นๆ” ซึ่งชี้ให้เห็นว่าแม้แต่ในกลุ่มครูเอง ความเข้าใจเรื่องการล่วงละเมิดทางเพศยังคงค่อนข้างจำกัด และถือคติที่ว่าผู้ชายไม่เสียอะไรจากการถูกจับเนื้อต้องตัว นอกจากนั้นนักเรียนชายอย่างมาร์ก ได้แสดงความคิดเห็นว่า แม้ตัวเขาเองจะ “ไม่ใช่ LGBT” แต่เขาก็ได้รับแรงกดดันจากสังคมและโรงเรียน

เช่นกัน มาร์กอธิบายว่า “สังคมไทยคาดหวังให้ผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว ผู้ชายเองไม่ได้อยากเป็นผู้นำทุกงาน ไม่ได้มีกลิ่นอายของกันตลอด ไม่ได้อยากแข็งแรง...ผู้ชายที่ไม่ชอบเล่นกีฬาที่โดนล้อ...เรื่องการเรียนรู้บางวิชา ศิลปะเย็บปักถักร้อย ถ้าอยากเรียนก็โดนมองว่าไม่ใช่ผู้ชาย ผมเชื่อว่าความรู้ก็สามารถเรียนได้ทุกคนควรจะเรียนได้” (สัมภาษณ์ 21 กรกฎาคม 2563) มาร์กเชื่อว่าแรงกดดันจากครูสามารถทำให้เด็กนักเรียนชายบางคนมีประสบการณ์ที่ไม่ดีกับกิจกรรมบางอย่างได้ อย่างการเล่นกีฬา ถ้าหากโดนครูล้อ ต่ำ หรือตั้งข้อสังเกตว่าการไม่ชอบเล่นกีฬา หรือเล่นกีฬาไม่เก่งคือแสดงออกของ “ตูด” นักเรียนชายบางคนอย่างเพื่อนของมาร์กเอง ก็กลายเป็นคนที่ไม่อยากเล่นกีฬาจากเหตุการณ์นี้ การตีกรอบว่าเพศใดควรเรียนวิชาไหน หรือควรฝึกทักษะใดจึงกลับทำให้โรงเรียนเป็นพื้นที่ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตนเองของนักเรียนมากกว่าจะเป็นพื้นที่ที่นักเรียนสามารถเรียนรู้เพื่อฝึกฝนตนเองด้านใดๆ ก็ได้ หรือในตัวอย่างของสกาย ก็เสริมว่าหลักสูตรบางวิชาเองยังคงติดอยู่ในกรอบชายหญิง เช่น “วิชาหลายๆ วิชายังมองข้าม identity LGBT เช่น วิชาลีลาศ จะให้ผู้ชายเต้นคู่ผู้หญิง ซึ่งผู้ชายเต้นคู่ผู้ชายก็ได้รึเปล่า” (สัมภาษณ์ 24 กรกฎาคม 2563)

นอกเหนือจากค่านิยมความเป็นชายหญิงแล้ว สถานศึกษาไทยมีรูปแบบการจัดประเภทและคาดหวังต่อนักเรียนและครูที่ไม่สามารถอยู่ในกลุ่มชายจริงหญิงแท้ด้วยเช่นกัน ครูบีมีอธิบายตัวเองว่าตนเองเป็น “ควีียร์” เพราะไม่สามารถอยู่ในขนบตามค่านิยมชายจริงหญิงแท้ได้ แต่ในเวลาเดียวกันก็รู้สึกที่ตนเองแตกต่างจากเกย์คนอื่นๆ เขาได้เล่าเหตุการณ์ที่ตนเองถูกคาดหวังจากโรงเรียนให้ไปทำงานฝีมือและการตกแต่งต่างๆ ซึ่งตนเองไม่มีความถนัด แต่ก็ถูกเลือกให้ไปทำเนื่องจากถูกเหมารวมว่าตนเองน่าจะเหมือนครูกะเทยหรือครูเกย์คนอื่นๆ ซึ่งครูบีมีเลือกที่จะยอมรับบทบาทที่ถูกเลือกให้จากครูผู้มีอาวุโสกว่า โดยอธิบายว่า ถ้าหากลุกขึ้นมาอธิบายการถูกเหมารวมเพื่อปกป้องสิทธิของตนเอง ก็จะถูกคนอื่นๆ มองว่า “ไว้วายทำเพื่อตัวเอง มันขัดแย้งกับครูใจ ครูไทยต้องเสียสละ ต้องอดทนถ้าเรียกร้องอะไรบางอย่างก็จะถูกมองแรง” (สัมภาษณ์ 30 พฤษภาคม 2563) หรืออาจมีแนวโน้มที่จะได้รับผลกระทบในรูปแบบอื่นๆ เช่น ไม่ผ่านการประเมินหรือถูกเรียกไปตำหนิจากผู้บริหารได้ ครูนนท์ผ่านประสบการณ์การถูกตักเตือนจากทางโรงเรียนโดยถูกมองว่าตนเองเป็น “ตัวอย่างที่ไม่ดี” เพราะครูนนท์เข้าร่วมกิจกรรมโดยที่ “เราแต่งหญิง เล่นเป็นนางร้าย พุดจาสองแ่งสองงาม” ซึ่งครูนนท์เชื่อว่าตนเองแยกแยะบทบาทในฐานะคนทำงานสายการละครและบทบาทครูได้ โดยอธิบายว่า “ครูต้องทำได้ทุกอย่างด้วยซ้ำ และมาอธิบายให้เด็กภายหลังได้ ครูต้องแสดงให้เห็นชีวิตให้เป็นปกติ ทำไมต้องดำ ทำไมต้องขาวและอธิบายได้” (สัมภาษณ์ 19 กรกฎาคม 2563) ครูนนท์ตั้งข้อสังเกตว่าส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะตัวตนทางเพศของตนเองอาจทำให้ถูกจับตามองเรื่องพฤติกรรมในฐานะครูเป็นพิเศษ และสามารถถูกมองว่าเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีให้กับนักเรียนได้ง่ายๆ หรือในกรณีของครูโอมพบว่า การเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศไม่สามารถทำให้เขาเป็นตัวของตัวเองได้เต็มที่ และจะต้องวางตัวให้ตรงตามความคาดหวังของความเป็นครู โดยครูโอมอธิบายว่า “ที่โรงเรียนจะมีนักเรียนถามมากกว่าว่าครูเป็นไหมมัย เวลาเด็กถามเราก็เขินหน่อยๆ ครูก็บอกว่า ‘เหมือนหรือเออ ก็ประมาณนั้นแหละ’ เด็กก็จะรู้เองแล้วเขาก็ไม่ถามละ มันกวนใจคือเหมือนเราปิดกั้นตัวตนนิดหน่อย คือเวลาเด็กถามก็ไม่กล้าบอกตามตรงว่าครูเป็น ก็จะตอบปัดๆ ไป” (สัมภาษณ์ 19 กรกฎาคม 2563) ซึ่งในการสัมภาษณ์ สิ่งที่นำเสนอใจคือครูผู้ให้ข้อมูลที่อธิบายว่าตนเองเป็น “เกย์” นั้น มักคุ้นเคยกับการละคำเรียกตัวตนทางเพศของตนเองไป และใช้วลี เช่น “คนที่เป้น...” หรือในกรณีของครูโอมอธิบายว่า “ผมก็เป็น...” ซึ่งเหมือนเป็นการเซนเซอร์คำว่า “เกย์” หรือคำเรียกตัวตนทางเพศอื่นๆ ไป เสมือนว่าคำๆ นี้เป็นคำที่ไม่เหมาะสม

ครูผู้ให้ข้อมูลคนอื่นๆ ก็กล่าวถึงกฎระเบียบเรื่องการแต่งกายที่ครูจะต้องทำตามเช่นกัน ครูเพศกำเนิดชายต้องใส่ชุดผู้ชาย ครูเพศกำเนิดหญิงต้องใส่กระโปรง และความยาวของกระโปรงต้องไม่สั้นจนเกินไป บางโรงเรียนไม่สามารถใส่รองเท้าไม่มีส้นได้ ซึ่งถือว่ากฎระเบียบดังกล่าวเป็นการบีบบังคับให้ครูจะต้องทำตามค่านิยมชายจริงหญิงแท้โดยปริยาย และทำให้บุคคลข้ามเพศต้องยอมสละอัตลักษณ์ทางเพศของตนเอง เพื่อแลกกับอาชีพที่ถูกละทิ้งให้เป็นต้นแบบ ในขณะที่ตัวนักเรียนเองก็มีความจำเป็นต้องแต่งกายและแสดงออกให้ตรงตามค่านิยมชายจริงหญิงแท้เช่นกัน นอกเหนือจากกฎระเบียบของเครื่องแต่งกายนักเรียนหญิงที่ไม่ควรใส่กระโปรงสั้นเกินไปแล้ว นักเรียนชายในบางโรงเรียนก็ถูกห้ามไม่ให้ใส่กางเกงขาสั้นที่รัดเกินไปด้วย ครูเอิร์ธได้ยกตัวอย่างในเรื่องนี้ว่า “มันรัดจนเกินไป มันเห็นสัดส่วนเกินไป มันไม่ได้นำมามองสำหรับทุกคน” (สัมภาษณ์ 11 กรกฎาคม 2563) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการโชว์เรือนร่างของผู้ชายในสถานศึกษาก็ถูกมองว่าไม่เหมาะสมได้เช่นกัน นอกจากนี้เมื่อพูดถึงนักเรียนในกลุ่มเพศอื่นๆ ครูแมนได้ให้ข้อมูลว่า “สำหรับนักเรียนเรื่องการแต่งกาย บางครั้งนักเรียนชายใส่เสื้อสั้นแต่งหน้าทาปาก ผิดกฎระเบียบโรงเรียน ก็ไม่เหมาะสม ก็ว่ากล่าวตักเตือนให้ต่อไปให้ใส่ให้เหมาะสม แต่งหน้าก็ให้ไปล้าง ก็ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบเพื่อฝึกการอยู่ในสังคม ส่วนใหญ่ผู้หญิงเป็นทอมจะเรื่องทรงผม จะตัดสั้นแบบผู้ชาย เจอครั้งแรกก็จะว่ากล่าวตักเตือนแล้วปล่อยให้ยาว แต่ถ้าเจออีกก็จะเป็นตักตะแนน” (สัมภาษณ์ 15 กรกฎาคม 2563) หรือ ในกรณีของครูโอมได้ยกตัวอย่างว่า “เด็กที่เป็นกะเทย ถ้าแต่งหน้ามาจะถูกประกาศหน้าเสาธงว่าแต่งหน้ามา คล้ายๆ พุดประจักษ์ ให้เด็กกลบหน้าลบเครื่องสำอางออก แต่ก็ไม่ได้รุนแรง ก็จะทำให้เด็กกลบตอนนั้น” (สัมภาษณ์ 19 กรกฎาคม 2563)

นอกจากการควบคุมให้ครูอยู่ในค่านิยมชายจริงหญิงแท้แล้ว ครูยังถูกคาดหวังให้ทำหน้าที่ในการควบคุมพฤติกรรมนักเรียนให้อยู่ในลู่ทางที่ดี คือ ไม่มีการเบี่ยงเบนออกจากค่านิยมชายจริงหญิงแท้ ซึ่งครูอาร์ตได้ถ่ายทอดให้ฟังว่า “ผู้ปกครองที่มีลูกเป็นหลากหลายทางเพศ อยากให้เราปรับเขาให้เป็นชายจริงหญิงแท้” ซึ่งครูอาร์ตจะเลือกวิธีการอธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจในตัวของเด็กมากขึ้นในกรณีที่ตนเองสามารถทำหน้าที่เป็นสื่อกลางแทนเด็กได้ แต่ถ้ากรณีที่รุนแรงก็จะให้นักเรียนหาวิธีการในการรับมือกับแรงกดดันจากผู้ปกครองเอง. สกายได้ให้ข้อมูลว่า แม้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศจะมากขึ้นแล้ว โดยที่ครูรุ่นใหม่ๆ จะระมัดระวังคำพูดของตนเองเวลาสื่อสารกับนักเรียนที่มาจากกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ แต่ครูยุคเก่าๆ ยังคงมีทัศนคติที่ไม่ดี สกายให้ข้อมูลว่า “ครูที่หัวโบราณ จะชอบยกเรื่องพุทธศาสนา เรื่องกรรม มาบอกว่าเพศที่สามเกิดจากการผิดลูกผิดเมียคนอื่น...ในวิชาสุขศึกษา สอนว่าการเป็น LGBT ไม่ดีนะ เป็นความผิดพลาด ฉันทก็ใช้ชีวิตปกติดีนะ ก็ไม่สมควร บ้ายสีให้เพศนี้เป็นความผิดพลาด การศึกษาไทยไม่ควรสร้าง mindset แบบนี้ให้กับคนปัจจุบัน” (สัมภาษณ์ 24 กรกฎาคม 2563) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจของครูรุ่นเก่าที่ยังคงอิงกับความเชื่อทางศาสนาเป็นหลัก และมองว่าความหลากหลายทางเพศเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม

แม้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเพศที่หลากหลายจะถูกตีตราจากหลักสูตรหรือครูที่อาวุโสมากก็ตาม แต่ในเวลาเดียวกันนักเรียนกลุ่มนี้ก็ได้รับโอกาสให้แสดงความสามารถอยู่บ่อยครั้ง ครูเคทอธิบายว่าในสถานศึกษา ความคาดหวังต่อนักเรียนที่แสดงออกไม่ตรงตามกรอบชายหญิง มักถูกคาดหวังให้เล่นบทบาทในฐานะผู้สร้างความบันเทิงให้กับผู้อื่น โดยให้ข้อมูลว่า “นักเรียนที่เป็นตุ๊ดถูกผลักดันให้แสดงออก แม้แต่ตัวเขาก็ผลักดันให้ตัวเองทำเขาจะต้องพยายามทำหรือพยายามเป็น ในสิ่งที่ไม่ได้อยากเป็น บางคนอยากเป็นตุ๊ดเรียบร้อย เฉยๆ ไม่อยากยุ่งกับใคร ถูกผลักดันไปในกลุ่มที่ต้องแสดงออก” ซึ่งกลายเป็นการผลิตซ้ำภาพของชายรักชายและผู้หญิงข้ามเพศ

ในฐานะตัวตลกในสังคมไทย ตั้งแต่คนกลุ่มนี้อยู่ในโรงเรียน อย่างไรก็ตามในบางสถานศึกษา ครูและนักเรียนผู้ที่ไม่ได้แสดงออกตรงตามค่านิยมชายจริงหญิงแท้ไม่ได้รับแรงกดดันจากทางโรงเรียนมากนัก แต่ยังคงต้องทำตามความคาดหวังบางอย่างของสังคมอยู่ ครูเอิร์ธได้ถ่ายทอดประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานที่ครูอธิบายว่าค่อนข้างยอมรับกลุ่มเพศที่สาม ครูเอิร์ธได้ให้ข้อมูลว่ามีเพื่อนร่วมงานเป็นผู้หญิงข้ามเพศได้รับอนุญาตให้ใส่ชุดเครื่องแบบข้าราชการผู้หญิงมาทำงานและค่อนข้างเป็นที่ไว้วางใจจากผู้ปกครองค่อนข้างมาก และปัจจุบันคนทำงานนี้ก็ได้ทำหน้าที่ในการดูแลดูแลระเบียบการแต่งกายของทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชายด้วย จากมุมมองของครูเอิร์ธเองซึ่งทำหน้าที่หลักเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ และต้องเป็นพิธีกรและสร้างความบันเทิงให้กับคนอื่นบ่อยครั้ง ครูเอิร์ธเชื่อว่า “ผมเป็นพิธีกร ผมจะเป็นตัวตืดตัวตั่วตลอด ภาพจำคนจะคิดว่าผมนะเป็น...การที่มองว่าเราเป็น...ทำให้กำแพงที่ไม่อยากเข้าหาผู้ชายก็ถูกทำลายลง มันเป็นผลดีด้วยซ้ำ” (สัมภาษณ์ 11 กรกฎาคม 2563) ซึ่งครูเอิร์ธเชื่อว่าความเป็นเพศที่สามกลับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้หน้าที่บางหน้าที่ในโรงเรียนดำเนินไปได้ด้วยดี ครูจึงได้ให้ข้อมูลในเรื่องความสามารถของนักเรียนที่ไม่ได้แสดงออกตรงตามเพศกำเนิดในทิศทางเดียวกันว่า “เด็กจำพวกกลุ่มนี้เขามีศักยภาพเหมือนกัน เป็นทอมก็ร่วมกับผู้ชายได้ ทำงานหนักก็ไม่เกี่ยง ทำเยอะกว่าผู้ชายด้วยซ้ำ ตืดกะเทยอาจจะไปจัดกับผู้หญิงจัดดอกไม้แต่งผ้า กลุ่มนี้ทำงานได้ดี เขามุ่งไปสู่ตรงนี้เขาก็ทำได้เต็มที่” (สัมภาษณ์ 15 กรกฎาคม 2563)

ครูเอิร์ธยังอธิบายอีกว่า “โรงเรียนผม เพศที่สามที่มีบทบาทเยอะมาก เป็นหัวหน้างานเยอะมาก เขามองเรื่องความสามารถมากกว่า ระดับผู้บริหารเขายอมรับมากยิ่งขึ้น...ผมจะสอนนักเรียนเสมอว่า คนกลุ่มนี้มีความเข้มแข็งและอ่อนข้อในตัว สามารถเป็นตัวเชื่อมระหว่างชายหญิงได้” (สัมภาษณ์ 11 กรกฎาคม 2563) คำตอบของครูเอิร์ธสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มคนที่ไม่สามารถอยู่ในกลุ่มชายจริงหญิงแท้ได้นั้น ได้รับพื้นที่ในโรงเรียนมากขึ้นในฐานะผู้มีความสามารถพิเศษ โดยเฉพาะในด้านกิจกรรม และกลายเป็นกลุ่มเพศพิเศษที่มีทั้งความเป็นชายและหญิงในคนๆ เดียวกัน ซึ่งแม้จะเป็นภาพบวกที่แสดงออกถึงการยอมรับในความสามารถคนกลุ่มนี้มากขึ้น แต่อาจมองได้เช่นกันว่าเพศที่สามถูกสร้างขึ้นให้อยู่ในกล่องนักกิจกรรมผู้มีความสามารถพิเศษซึ่งบุคคลข้ามเพศหรือคนรักเพศเดียวกันบางส่วนอาจไม่สามารถทำตามบทบาทนี้ได้ อาจนำไปสู่แรงกดดันว่าถ้าหากเป็นชายจริงหญิงแท้ไม่ได้ พวกเขาจะต้องมีความสามารถเหนือคนส่วนใหญ่เพื่อให้ได้รับการมองเห็นและยอมรับจากสถานศึกษา อย่างไรก็ตามถ้าหากมองจากมุมมองของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศเอง การพัฒนาศักยภาพตนเอง ถูกเลือกเป็นเกราะป้องกันตนเองจากแรงกดดันจากสังคมรอบข้างและอาจสร้างการยอมรับจากคนรอบข้างได้ ครูก็กึ่งซึ่งนิยามตนเองว่าเป็น “เกย์” นั้น ได้อธิบายว่า “สมัยเรียน เราจะแคร่เรื่องภาพลักษณ์ของพ่อแม่กับแม่ เราไม่สนไม่แคร์เลย เราจบแล้วมีงานทำ เวลาอยู่ที่บ้านจะมีญาติพี่น้องมาอะไรเราตอกกลับไปเลยว่าลูกหลานของป่าได้เงินเดือนเท่าไร...ใครผิดเพศแล้วจะโดน anti เป็นแรงผลักดันให้คนกลุ่มนี้กระตือรือร้นเพื่อให้คนกลุ่มนี้ประสบความสำเร็จมากที่สุด” ครูก็กึ่งเองยังถ่ายทอดค่านิยมนี้ในให้กับนักเรียนที่ตัวเองดูแลเช่นกัน ผ่านการสอนในรูปแบบที่ว่า “หนูเป็นตัวตืด หนูจะต้องมีความฉลาดเนอะ” เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนกลุ่มนี้มีความพยายามที่จะพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้น (สัมภาษณ์ 13 กรกฎาคม 2563)

ในกลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้อยู่ในกรอบค่านิยมชายจริงหญิงแท้มีกลุ่มอัตลักษณ์ที่หลากหลาย แต่ในการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากจะนึกถึงกลุ่มที่มีเพศกำเนิดเป็นชาย คือ เกย์ กะเทย และ ตืด เป็นหลัก ทำให้อาจมองข้ามประสบการณ์ที่แตกต่างของกลุ่มเพศอื่น อย่างกลุ่มที่มีเพศกำเนิดหญิง คือ เลสเบี้ยน ทอม ดี หรือ

ผู้ชายข้ามเพศ รวมไปถึงกลุ่มตัวตนทางเพศที่คนรู้จักไม่มาก อย่างกลุ่มเครียร์ นอนไบนารี (non-binary) หรือ ผู้ที่มีเพศกำเนิดกำกวม (intersex) อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่งได้ให้ข้อมูลประสบการณ์เฉพาะของกลุ่มตัวตนทางเพศ ที่นอกเหนือจากเกย์ กะเทยและตุ๊ด บ้าง เช่น ลูกปัด ได้ให้ข้อมูลว่า “มีเพื่อนเป็นทอม สนิทด้วย เจอผู้ชายว่าเป็นผู้หญิงอยู่ดีๆ ไม่ชอบ ทำไมมาเป็นทอม เพื่อนที่เป็นทอมก็ไม่ค่อยพอใจก็จะเครียดสักพักนึง เหมือนสักพักนึง เหมือนคิดอะไรอยู่ หนูก็จะเข้าไปถามว่า ‘เป็นอะไร เครียดที่เขาพูดแบบนั้นหรือ’ และก็บอกว่า ‘ไม่เป็นไรหรอกยังงั้นเขาก็ไม่กล้าทำอะไรเรา เขาเห็นเราเป็นผู้หญิง’” (สัมภาษณ์ 23 กรกฎาคม 2563) มีผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่งที่อยู่วิทยาลัยให้ข้อมูลว่าพวกเขาไม่เห็นการกลั่นแกล้ง (bullying) ที่กระทำต่อเพื่อนที่มาจากกลุ่มความหลากหลายทางเพศ แต่ข้อมูลจากลูกปัดอาจนำไปสู่การตั้งคำถามว่าทัศนคติการตีความว่าอะไรเป็นการกลั่นแกล้ง หรือ ไม่เป็น อาจทำให้การให้ข้อมูลของนักเรียนในโรงเรียนนี้มีความแตกต่างกัน นอกจากกรณีเพื่อนของลูกปัดที่เป็นทอมโดนเพื่อนร่วมชั้นพูดจาไม่ดีต่อหน้าแล้ว ในกรณีอื่นๆ ลูกปัดได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “เพื่อนที่เป็นตุ๊ดจะโดนประจำ แบบดึงแขนเล่นบ้าง กระชากบ้าง แต่ความเป็นกะเทยของเขาก็จะตอบได้ผู้ชายแรง ก็คือเหมือนเด็กเล่นกันทั่วๆ ไป ต่อยมากก็ต่อยกลับ ผู้ชายก็จะหยุดดีเลย เพราะว่ากะเทยเพื่อนหนูนี้ดีไปก็ค่อนข้างแรง” (สัมภาษณ์ 23 กรกฎาคม 2563) ลูกปัดยังให้ข้อมูลว่าการกลั่นแกล้งโดยปกติกระทำโดยนักเรียนชาย และผู้ถูกกระทำมักจะเป็นนักเรียนหญิง รวมไปถึงนักเรียนจากกลุ่มความหลากหลายทางเพศ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาการกลั่นแกล้งที่กระทำต่อเพศที่สังคมวางให้มีอำนาจน้อย ไม่ว่าเพศหญิงในสังคมชายเป็นใหญ่ และเพศอื่นในสังคมชายจริงหญิงแท้ ยังเกิดขึ้นเป็นปกติในบางสถานศึกษา

อิทธิพลเชิงสังคมที่เกิดจากวัฒนธรรมความกลัวต่อเพศในมิติต่างๆ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นความคาดหวังที่ว่า นักเรียนไทยควรเดินตามกรอบของเยาวชนที่ดี ผ่านละเว้นจากการสนใจเรื่องเพศ อย่างไรก็ตามข้อมูลจากนักเรียนผู้ให้ข้อมูลกลับพบว่า นักเรียนจำนวนหนึ่งเลือกที่จะหาข้อมูลหรือหาประสบการณ์ด้านเพศด้วยตัวเองอย่างลับๆ ได้ข้อมูลถูกบ้างผิดบ้าง เกิดข้อผิดพลาดบ้าง แต่เลือกที่จะหลบซ่อนเรื่องเพศของตนเองเพื่อไม่ให้มีปัญหาใหญ่โตเท่านั้น เนยได้ยกตัวอย่างหนึ่งในพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในโรงเรียนว่า “ในโรงเรียนเขาพูดคือเป็นจ๋าๆ แดงๆ เพื่อแสดงว่ามีเจ้าของแล้ว แต่เวลากลับครูเห็นเขาก็จะทำที่ข้างใน เพื่อนเคยเปิดแล้วบอกว่า ‘มีเจ้าของแล้วนะ’ หนูก็ถามว่า ‘ทำแบบนี้ไม่กลัวโดนตำหนิหรือ?’ เพื่อนก็บอกว่า ‘ใครๆ ก็เคยทำกันทั้งนั้น...แกนั่นแหละโบราณ ของแบบนี้มันเป็นเรื่องปกติแล้ว’” (สัมภาษณ์ 20 กรกฎาคม 2563) นอกจากกรณีของเนยที่ยกตัวอย่างว่า เด็กยังคงสามารถที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องเพศได้อยู่แม้จะมีความพยายามปิดกั้นเรื่องเพศในสถานศึกษาก็ตาม นักเรียนผู้ให้คนบางส่วนเอง เชื่อว่าการไม่ให้ข้อมูลเรื่องเพศกับนักเรียนดูจะสร้างผลเสียกับพวกเขามากกว่าผลดี เพราะเมื่อนักเรียนไม่รู้ว่าเวลาที่มีความสัมพันธ์ควรปฏิบัติต่อกันอย่างไร อะไรเป็นความเสี่ยงของการมีความสัมพันธ์ สิ่งที่ต้องทำหรือไม่ควรทำมีอะไรบ้าง ทำให้เด็กเลือกที่จะทำความเข้าใจการคบหาคู่อใจในแบบตัวเองโดยที่ผู้ใหญ่ไม่สามารถชี้แนะได้ ซึ่งการที่ครูใช้วิธีการปิดกั้นข้อมูลหรือทำโทษ น่าจะส่งผลเสียมากกว่าผลดี สำหรับนักเรียนผู้ให้ข้อมูลบางส่วน เช่น เบลล์เชื่อว่า “ยิ่งปิด ยิ่งเพิ่มให้คนอยากรู้มากกว่า สิ่งที่เขาปิดบางเรื่องมันเป็นเรื่องมันเป็นเรื่อง อินเทอร์เน็ตมีขอบเขตกว้างมาก ก็หลุดจากการควบคุมของครูไปแล้ว เราไม่รู้ว่าจะไรถูกผิด ทำไม่

ไม่ให้เด็กศึกษากับเขาเองว่าอะไรดี หรืออะไรเลวร้าย เขามองว่าไม่ต้องไปรู้เรื่องนี้เลยดีกว่า ไม่ต้องไปอธิบายเรื่องที่มีนกระดากปาก คนสมัยก่อนจะไม่พูดเรื่องนี้ ก็ไม่รู้เหมือนกันว่าทำไมเขาคิดอย่างนั้น” (สัมภาษณ์ 20 กรกฎาคม 2563) ฟองคิดว่า การสื่อสารในสถานศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยที่ฟองอธิบายว่า “อยากให้จัดอบรมครูว่าให้ครูสละตัวของตัวเองออก ให้ครูมี awareness มากขึ้นว่าตอนนี้มันจำเป็นสำหรับเด็กในสังคมมาก ถ้าครูยังไม่กล้าคุยกับเด็ก ก็จะไม่กล้าคุยกับการที่เด็กจะโตไปแล้วรู้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง อยากให้มีคาบคาบหนึ่งที่เด็กกับครูมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องต่างๆ...ที่ไม่มีมีความสุขคือการได้มาเจอครูที่ไม่ค่อยเข้าใจนักเรียนเท่าไร หนูจ่ายค่าเทอมมาหลายพันแล้วทำไมครูสอนแบบนี้ ไม่อธิบายอะไรเลย แบบนี้อยู่บ้านก็ได้” (สัมภาษณ์ 20 กรกฎาคม 2563) ข้อมูลจากนักเรียนผู้ให้ข้อมูลสะท้อนให้เห็นว่า โรงเรียนไม่สามารถที่จะให้ความรู้ที่นักเรียนต้องการจะเข้าถึงได้ โดยที่พวกเขาจะต้องไปค้นคว้าเอง โดยปราศจากการชี้แนะของผู้ที่มีความรู้มากกว่า ซึ่งส่งผลให้นักเรียนขาดการสนับสนุนทางด้านข้อมูลและวิธีการดูแลตัวเองเมื่อจะต้องพบเจอกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพศ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาของตนเองหรือปัญหาจากความสัมพันธ์กับผู้อื่นก็ตาม

นอกจากแรงกดดันจากกฎเกณฑ์ของโรงเรียน การควบคุมของผู้บริหาร และการจับตามองของครูที่อาวุโสกว่าแล้ว ตัวอย่างของครูดาวชี้ให้เห็นว่านักเรียนกลายเป็นอีกหนึ่งกลไกสำคัญที่ทำให้ครูบางส่วนรู้สึกเขินอายกับการสอนเรื่องเพศ ในขณะที่ครูดาวกำลังสอนเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศนั้น มีนักเรียนคนหนึ่งพูดขึ้นมาว่า “ทำไมครูหมกมุ่นจังเลย...” ซึ่งครูดาวอธิบายความรู้สึก ณ ขณะนั้นว่า “เรารู้สึกดิ่งลงไปเลย ฉันทอดตัวสำหรับทำเพื่อพวกเขาเลยนะ เราต้องเอาชนะกับคำว่า ฉันทเป็นคนดี แต่เด็กกำลังตีความว่าฉันทหมกมุ่นเพราะฉันทสอนเรื่องเพศ” (สัมภาษณ์ 4 มิถุนายน 2563) ครูดาวสะท้อนความความอึดอัดของการได้รับแรงกดดันจากผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าแล้ว นักเรียนกลายเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ค่านิยมของสังคมไทยส่งแรงกดดันไปที่ครูดาว ทำให้รู้สึกว่าการต่อต้านการสอนเรื่องเพศนั้นกำลังคุกคามเข้ามาจากทุกทิศทาง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ยังสะท้อนให้เห็นว่า ไม่ใช่เด็กทุกคนที่ต้องการสร้างการเปลี่ยนแปลงและท้าทายรูปแบบการเรียนการสอนเรื่องเพศที่เป็นอยู่ตอนนี้ นักเรียนผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่งเห็นด้วยกับรูปแบบวิธีการสอนเรื่องเพศในแบบที่เป็นอยู่และเชื่อตามที่ตนเองได้รับข้อมูลมาว่า เด็กมีแนวโน้มที่จะลอกเลียนแบบพฤติกรรมเรื่องเพศได้ ดังนั้นการควบคุมพฤติกรรมเป็นเรื่องที่สมเหตุสมผล เช่น เนยเชื่อว่า “บางคนบอกว่ามันเหมาะสมและปกติธรรมดาของคนสมัยนี้แล้ว แต่หนูว่ายังไม่เหมาะสมอยู่ดี เพราะเดี๋ยวนี้คนมีสติทำแท้งเยอะมาก มันไม่ควรที่จะมีความรักในวัยเรียน บางคนหักห้ามใจตัวเองไม่ได้ก็จะติดแต่แฟน การเรียนก็จะแย่...ผู้หญิงจะชอบหลงผิดแล้วก็อ่อนแอก่อนผู้ชาย ผู้ชายได้แล้วทั้ง ถ้าเรียนต่อก็เอาลูกออก มันกระทบจิตใจ ไม่ว่าคนได้ยินเรื่องเราที่ไหนมา คนก็จะมองว่าเราไม่ดี” (สัมภาษณ์ 20 กรกฎาคม 2563) หรือในกรณีของตาลซึ่งเชื่อว่าเพศสัมพันธ์ในวันเรียนนั้น “ไม่ค่อยสมควร ถ้าผิดพลาดไปหมดอนาคต...จะเดือดร้อนต่อตัวเรา ต่อพ่อแม่” และเมื่อถามตาลเกี่ยวกับเนื้อหาในวิชาสุขศึกษาที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเพศนั้น ตาลคิดว่า “สอนประมาณนี้โอเค สอนน้อยกว่านี้ไม่รู้ต่อการป้องกัน สอนให้ลึกหรือซับซ้อนกว่านี้ อาจทำให้เกิดความอยากลอง” (สัมภาษณ์ 21 กรกฎาคม 2563) จากการสัมภาษณ์กับตาลนั้น พบว่าตาลค่อยๆ เห็นคล้อยตามกับการสอนของอาจารย์หลังจากที่เข้ามาเรียน และได้ฟังครูย้ำเตือนบ่อยๆ เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ในวัยเรียน ทำให้ตาลเกิดความตระหนักว่าปัญหานี้เป็นอันตรายต่อตัวนักเรียนอย่างใหญ่หลวง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการมองภัยเกี่ยวกับเรื่องเพศนั้นได้ถูกส่งต่อไปให้กับคนรุ่นใหม่ที่อยู่ในสถานศึกษาได้เช่นกัน และบางส่วนทำหน้าที่สำคัญในการรักษาค่านิยมนี้ในสถานศึกษา

จากข้อมูลจากครูผู้ให้ข้อมูลที่อภิปรายไว้ข้างต้นทำให้เห็นว่าผู้ปกครองเป็นอีกหนึ่งปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความคาดหวังต่อบทบาทของครูและนักเรียนในสถานศึกษาเมื่อพูดถึงเกี่ยวกับเรื่องเพศเช่นกัน ครูคนที่ได้กล่าวถึงความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อครู ซึ่งจะต้องรับผิดชอบในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศว่า “ทุกอย่างเขาโยนให้กับโรงเรียน โดยที่ครอบครัวปิดภาวะให้โรงเรียน อย่างแต่ก่อน เด็กมีเมนส์ก็ถามแม่ได้ คุณหวังจิงเลยแต่คุณก็ไม่สอนเอง...เรื่องบางเรื่องมันสอนในห้องก็ไม่ได้ เด็กบางคนอายุยังไม่ได้ก็มี ผู้ปกครองบางคนว่าลูกทุกอย่าง ทำให้เด็กไม่กล้าปรึกษาครอบครัว” (สัมภาษณ์ 19 กรกฎาคม 2563) ครูคนนี้ยังยกตัวอย่างนักเรียนชายคนหนึ่งที่เคยถูกจับได้ว่ากำลังสำเร็จความใคร่ด้วยตัวเอง และถูกแม่ของตนเองตำหนิทำให้เกิดความรู้สึกผิดและละอายจนต้องมาปรึกษาครู สะท้อนให้เห็นว่าครอบครัวซึ่งควรจะเป็นพื้นที่ปลอดภัยมากที่สุดของเด็ก กลับกลายเป็นพื้นที่ที่เพิ่มแรงกดดันและทำให้ต้องไปหาพื้นที่การสื่อสารเรื่องเพศกับผู้อื่น ซึ่งในกรณีนี้ถือว่านักเรียนคนดังกล่าวโชคดีที่เจอครูซึ่งสามารถสื่อสารและให้คำแนะนำในประเด็นนี้ได้ ต่างจากนักเรียนจำนวนมากที่อาจจะไม่ได้โชคดีเช่นนั้น คำอธิบายของครูคนที่สะท้อนให้เห็นความต้องการของผู้ปกครองบางส่วนที่อยากให้โรงเรียนทำหน้าที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเพศมากพอที่ลูกหลานของพวกเขาจะดูแลตัวเองได้ เพราะผู้ปกครองไม่อยากจะสอนเอง แต่ในเวลาเดียวกันผู้ปกครองบางส่วนก็ไม่อยากให้ลูกหลานของตนเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเพศมากเกินไป เพราะไม่อยากให้เลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดี ความคาดหวังทั้งสองอย่างค่อนข้างที่จะออกมาขัดแย้งกัน และเมื่อสังคมไม่มีพื้นฐานการสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องเพศที่ชัดเจน ทำให้สถานศึกษาขาดทิศทางว่าหลักสูตรเกี่ยวกับเรื่องเพศควรสอนหรืออะไรบางอย่างที่จะเกิดประโยชน์กับนักเรียน เรื่องไต่ยังไม่ควรสอน และเรื่องที่ควรสอนนั้นควรมีปริมาณมากน้อยแค่ไหน ทำให้การศึกษาเรื่องเพศของไทยเน้นการปิดกั้นความรู้และคุมพฤติกรรมไม่ให้นักเรียนเข้าถึงเนื้อหาเรื่องเพศอย่างสิ้นเชิง ปิดกั้นการสื่อสารว่าเรื่องที่หลักสูตรรวมมานั้นมีประโยชน์กับนักเรียนมากน้อยเพียงใด ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศมักอิงอยู่กับความพยายามในการค้นคว้าเพิ่มเติมของนักเรียนเอง หรือครูบางส่วนที่เห็นความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องเพศก็ต้องรวบรวมเนื้อหาเหล่านี้เข้ามาไว้ในวิชาที่ตนเองรับผิดชอบด้วยตนเอง โดยปราศจากการสนับสนุนของสถานศึกษาที่ตนเองสังกัดอยู่

การไม่พูดคุยเรื่องเพศ ไม่ว่าจะด้วยความกลัวหรือความอายก็แล้วแต่ ยังส่งผลต่อการละเลยเรื่องความปลอดภัยของนักเรียนด้วยเช่นกัน สกayıได้ยกประเด็นที่น่าสนใจว่า “เคยมีคนเอากล้องติดแอบถ่ายในห้องน้ำ ก็ไม่มีใครออกมา take action อะไร ต้องให้นักเรียนมาจัดการกันเอง เขาไม่ protect เด็กเลย เพราะมันไม่ใช่เรื่องการเรียนการสอน...มันควรมีเรื่องความปลอดภัยของนักเรียนด้วย” (สัมภาษณ์ 24 กรกฎาคม 2563) สกayıให้ข้อมูลว่าโรงเรียนที่ตนเองอยู่ เป็นโรงเรียนที่มุ่งเน้นทางด้านวิชาการเป็นหลักและค่อนข้างมีความเชื่อมั่นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของนักเรียนของตนที่เป็นต้นแบบนักเรียนที่ดี ทำให้โรงเรียนไม่ค่อยให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องเพศ เพียงแค่ย้ำเตือนประเด็นการที่เด็กคบกันเป็นแฟนและการท้องก่อนวัยอันควรแคคร่าวๆ ไม่ได้เคร่งครัด เพราะเชื่อว่านักเรียนของตนเองจะไม่เข้าไปยุ่งกับเรื่องเพศ แต่ในเวลาเดียวกันการไม่ให้นำหนักเกี่ยวกับเรื่องเพศได้เปิดโอกาสให้ภัยอันตรายด้านเพศอย่างการถูกแอบถ่ายในห้องน้ำกลายเป็นปัญหาที่โรงเรียนไม่ได้สร้างมาตรการป้องกันใดๆ ไว้รองรับ เมื่อผนวกกับความไม่สามารถในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเพศแล้ว ข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ค่อนข้างสะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษานั้นขาดศักยภาพที่จะเป็นพื้นที่ปลอดภัย ในการสื่อสารเรื่องเพศ ในการหาข้อมูลเรื่องเพศที่ถูกต้อง และในการเข้าถึงความปลอดภัยทางกายและจิตใจของนักเรียนที่อยู่ในสถานศึกษานั้นๆ

ผลกระทบจากมายาคติเรื่องเพศที่มีผลต่อครูและนักเรียน

เพื่อให้สามารถชี้ให้เห็นที่มาที่ไปของผลกระทบด้านต่างๆ ได้ชัดเจนมากขึ้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการศึกษาโดยจำแนกตามกลุ่มของมายาคติในโรงเรียน ได้แก่ 0) ผลกระทบจากฐานความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจในโรงเรียน 1) ผลกระทบจากฐานความเชื่อเกี่ยวกับจารีตในการสงวนท่าทีทางเพศ 2) ผลกระทบจากฐานความเชื่อเกี่ยวกับบทบาททางเพศของชายและหญิง และ 3) ผลกระทบจากฐานความเชื่อเกี่ยวกับบทบาททางเพศของเพศที่หลากหลาย โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลกระทบในด้านต่างๆ ประกอบด้วย ผลกระทบด้านการเรียนรู้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) และทัศนคติ (attitude) และผลกระทบต่อสุขภาวะของครูและนักเรียน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ สุขภาวะทางกาย (physical wellbeing) สุขภาวะทางจิต (mental wellbeing) และสุขภาวะทางสังคม (social wellbeing)

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สรุปผลกระทบในเชิงปรากฏการณ์หรือลักษณะของผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อครูและนักเรียนไว้อีก 3 ลักษณะ เพื่อเป็นการฉายภาพให้เห็นผลกระทบในประเด็นต่างๆ ได้อย่างละเอียด โดยผ่านการนำเสนอข้อมูลจากการสัมภาษณ์ร่วมกับผลการศึกษาจากแบบสอบถาม ได้แก่ 1) ความพึงพอใจในชีวิตของครูและนักเรียน (satisfaction with life) 2) ความพึงพอใจทางเพศของครูและนักเรียน (sexual satisfaction) และ 3) ความสามารถในการสื่อสารเรื่องเพศของครูและนักเรียน (comfort and willingness in sexuality discussion)

ผลกระทบต่อครูและนักเรียนโดยจำแนกตามกลุ่มของมายาคติ

0. ผลกระทบจากฐานความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจในโรงเรียน

ระบบการจัดการภายในโรงเรียนด้วยอำนาจแบบลำดับชั้นส่งผลให้กฎระเบียบและสายการบังคับบัญชาที่สอดคล้องกัน ผู้วิจัยพบว่าทั้งครูและนักเรียนแม้จะมีบางส่วนที่แสดงความรู้สึกรัดอกและไม่พอใจกับการถูกบังคับและรีดถอนเสรีภาพบนร่างกายและการแสดงออกทางเพศ แต่ถึงกระนั้นก็ยังสมทาทานความเชื่อเรื่องกฎระเบียบเอาไว้อย่างเหนียวแน่น โดยเชื่อว่าเมื่อมีกฎระเบียบแล้วครูและนักเรียนก็ต้องทำตาม ดังที่ครูจำได้กล่าวไว้ว่า “เราคิดว่าตอนนี้เราควรอยู่ในวัยเรียน ก็จะต้องบอกว่าเวลาครูอยู่ในวัยเท่าเธอครูก็ต้องทำตามกฎก่อน จบไปเธอจะใส่วิกใส่อะไรก็ได้เต็มที่ แต่ตอนนี้ต้องทำตามก่อน” (สัมภาษณ์ 14 กรกฎาคม 2563) และการสะท้อนจากतालซึ่งเป็นนักเรียนว่า “เรามีกฎของนักเรียนอยู่ เราก็ต้องทำตามกฎ สำคัญนะ แต่ถ้าจะอยู่ข้างนอกที่ไม่ใช่โรงเรียนคุณจะทำยังไงก็ได้ให้สังคมไม่เดือดร้อนให้มีความสุข” (สัมภาษณ์ 21 กรกฎาคม 2563) ระบบอำนาจนี้มีการจัดการตามลำดับ โดยมีหน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้ที่อยู่บนยอดสุดของระบบนี้ ผู้ที่มีบทบาทต่อการกำหนดวิธีปฏิบัติของโรงเรียนในลำดับถัดมาคือผู้ปกครอง จากนั้นจึงเข้าสู่ระบบการถ่ายทอดอำนาจจากผู้อำนวยการโรงเรียนสู่ครูหัวหน้าแผนกต่างๆ ในโรงเรียน ส่งต่อไปถึงครู และมีผู้รับการกดทับของอำนาจในลำดับล่างสุดคือนักเรียน โดยในโรงเรียนมีมิติของการจัดลำดับอำนาจด้วยการนับตำแหน่งในงาน ระยะเวลาที่ได้ปฏิบัติงาน และอายุ ร่วมด้วยในการจัดลำดับขั้นทางสังคม และส่งผลต่อความ

สบายใจในการปฏิบัติหน้าที่ของครู ดังที่ครูก็ักได้ให้ความเห็นว่า “ถ้าคนมีอคติกันมันจะมีความละเอียดและชัดเจนมากในการตรวจงาน ส่วนใหญ่เป็นคนมีอายุ บางคน 35 เขาไม่ชอบเราเพราะเราแก่กว่า เขาเป็นหัวหน้าแต่เราเป็นเด็กที่จบใหม่ เขาทำเหมือนเราไม่ได้ เขาก็ินทา เราก็กังวลเรื่องความก้าวหน้านะ” (สัมภาษณ์ 13 กรกฎาคม 2563) กฎระเบียบยังถูกนำมาใช้อย่างบิดเบี้ยวด้วยการตีความให้เข้ากันกับความเชื่อของตนเอง เช่นในกรณีของครูแมนซึ่งได้กล่าวถึงความผิดของการจับและการสนทสนมทางร่างกายในที่สาธารณะ “ทำอนาจารในที่สาธารณะ บางคนเหมือนชายกับหญิงแต่เขาอาจจะจะเป็นชายทั้งคู่ หญิงทั้งคู่ มันอนาจารคือมีการกระทำทางเพศที่ผิดไปจากจารีตประเพณีสังคมไทย มีการจับกันในที่สาธารณะ จับของกันใช้มือจับของสงวนอยู่ใกล้กันกอดกัน สนทนกันเกินไป” (สัมภาษณ์ 15 กรกฎาคม 2563) สะท้อนให้เห็นการไม่เข้าใจกฎหมายแต่มีการตีความกฎหมายให้สอดคล้องกับความเห็นของตนเอง โดยมองว่าการแสดงออกความสัมพันธ์ทางเพศเป็นเรื่องที่ผิดในทุกกรณี รวมถึงการเพ่งเล็งผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นการเฉพาะ

การดำรงชีวิตในโรงเรียนด้วยฐานความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจที่ถูกจัดลำดับชั้นเช่นนี้ทำให้ครูถูกสถาปนาให้เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ โดยครูมองว่าเมื่อตนเองมีหน้าที่ในการควบคุมกฎระเบียบของนักเรียนแล้ว ครูเองก็ต้องปฏิบัติตามกฎและรักษาภาพลักษณ์ด้วยเช่นกัน ดังการให้สัมภาษณ์ของครูก็ักซึ่งเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ว่า “เรื่องการแสดงออก เราจะไม่สาวมากเวลาอยู่กับเด็ก เราต้องแสดงความโหด เพื่อไม่ให้เด็กไปเล่าต่อ เด็กจะไปเล่าต่อให้คนอื่น ๆ ให้ครูฟัง เราก็กต้องแสดงความเป็นผู้ชายความแมนระดับหนึ่ง” (สัมภาษณ์ 13 กรกฎาคม 2563) ทำให้เห็นถึงความคาดหวังของนักเรียนที่มีต่อครูและเป็นความคาดหวังที่ครูเองก็รับมาครอบตนเองไว้และนำมาสู่ความอึดอัดในความคับแคบของเสรีภาพในตนเอง นอกจากนี้ครูยังถูกคาดหวังตามระบบความเชื่อที่ว่าครูเป็นผู้มีหน้าที่สั่งสอน โดยความคาดหวังนี้ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนในความเห็นของนักเรียน โดยระบุว่าครูควรเป็นผู้ที่มีความรู้ สามารถให้ข้อมูลแก่นักเรียนได้อย่างละเอียด และสามารถตอบคำถามแก่นักเรียนได้ ตามการให้ความเห็นของฟอง “เด็กแต่ละวัยเจอสภาพแวดล้อมที่ล่อแหลม ครูต้องพูดคุยให้มาก บางครั้งเด็กไม่ทันได้คิดอะไร สภาพตอนนี้ช่วงวัยรุ่นน่าจะอยากรู้อยากลองอยากรู้ ก็ควรให้ความรู้ให้ตระหนักมากขึ้น ก็ต้องพูดให้เขารู้สึกว่าสิ่งที่เกิดขึ้นดีต่อตัวเขาหรือไม่ แล้วเขาก็จะคิดว่าถ้าทำอะไรจะตามมาบ้าง” (สัมภาษณ์ 21 กรกฎาคม 2563)

ในขณะที่นักเรียนและครูต่างมีความคาดหวังต่อกันและกัน นักเรียนเองก็ยังรับฐานความเชื่อเรื่องความจำเป็นในการปฏิบัติตามกฎระเบียบมาใช้ในการควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนด้วยตนเองด้วย โดยหากนักเรียนพบว่าเพื่อนที่ปฏิบัติตัวผิดเพี้ยนไปจากนักเรียนส่วนใหญ่ในโรงเรียน นักเรียนผู้ที่ทำตัวแปลกแยกนั้นก็อาจถูกเพื่อนคนอื่น ๆ ปฏิเสธการเข้าร่วมกลุ่มหรือทำให้ได้รับแรงกดดันทางสังคมจนต้องย้ายโรงเรียนไป

1. ผลกระทบจากฐานความเชื่อเกี่ยวกับจารีตในการสงวนท่าทีทางเพศ

จากการสัมภาษณ์ ครูได้ให้ความเห็นว่าประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่สั่งสมมายาวนานและกลายเป็นเอกลักษณ์ซึ่งมีบางส่วนสวนทางกับการแสดงออกทางเพศ เช่น การบวชก่อนเบียดของชายไทย การรักษาวงสงวนตัวของผู้หญิงไทย และการห้ามผิดผีหรือการห้ามแตะเนื้อต้องตัวหรือห้ามมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน วา

กรรมและคดีด้านจารีตเหล่านี้กลายเป็นแบบแผนที่น่ามาสู่การครองตนของคนไทยรวมถึงกลายเป็นกรอบที่สร้างทัศนคติซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมของครูและนักเรียนในสถานศึกษา จารีตและกฎระเบียบเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ผลักให้เรื่องเพศเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ไม่ดีงาม หรือไม่สมควรที่จะปฏิบัติก่อนเวลาอันควร ครูและนักเรียนจำนวนหนึ่งเชื่อว่าการท้องในวัยเรียนเป็นเหตุการณ์ที่ให้ผลในเชิงลบร้ายแรงมากในระดับที่จะเปลี่ยนแปลงชีวิตของคนหนึ่งได้แบบหน้ามือเป็นหลังมือ ซึ่งนำไปสู่การจัดการป้องกันด้วยกฎระเบียบที่เข้มงวดเพื่อไม่ให้เกิดการมีเพศสัมพันธ์ในทุกช่องทาง ดังการให้ความเห็นของครูจำที่ว่า “อย่างตั้งครรรค์ถ้าเกิดมาแล้วมันไม่ได้เกิดแค่นี้ มันเป็นปัญหาตลอดชีวิตเลยนะ เป็นคุณแม่ ชีวิตเปลี่ยนเลย อยากให้เขาคิดว่าเขาต้องป้องกันนะ” (สัมภาษณ์ 14 กรกฎาคม 2563)

คติความเชื่อเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของครูและนักเรียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในด้านการเข้าถึงข้อมูลหรือความรู้เป็นองค์ประกอบแรกที่ได้รับผลกระทบโดยตรง โรงเรียนไม่ได้ให้การสนับสนุนครูและนักเรียนในการแสวงหาความรู้เรื่องเพศที่อยู่นอกเหนือการเรียนรู้ในวิชาเพศศึกษา และแม้แต่ในวิชาเพศศึกษาเอง โรงเรียนก็ไม่ได้มีกลไกใดๆ ที่ช่วยสนับสนุนให้ครูสามารถเข้าถึงความรู้ได้ โดยครูได้สะท้อนว่าความรู้ที่ได้ใช้ในการสื่อสารกับนักเรียนนั้นมาจากการเรียนรู้ของตนเองตั้งแต่ชั้นประถม มัธยม และระดับอุดมศึกษา และพื้นที่การเรียนรู้ที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งคือการค้นคว้าด้วยตนเองผ่านอินเทอร์เน็ต ทำให้องค์ประกอบด้านความรู้ซึ่งเป็นส่วนพื้นฐานสำคัญสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียนไม่มีแบบแผนที่ชัดเจน ทำให้เกิดความแตกต่างและความเหลื่อมล้ำกันได้โรงเรียนที่มีความพร้อมแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนที่ครูไม่อาจเข้าถึงความรู้ด้วยระบบอินเทอร์เน็ต นักเรียนเองก็ได้สะท้อนให้เห็นว่าตนเองได้เรียนรู้ผ่านทางอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางหลัก โดยในวิชาเพศศึกษาครูก็เพียงพูดถึงประเด็นทางเพศเพียงในด้านกายภาพ สรีรวิทยา และการป้องกันที่สอดคล้องกับจารีตประเพณีเท่านั้น ไม่ได้มีการสื่อสารเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศหรือกลไกในเชิงลึกที่จะทำให้ นักเรียนสามารถเข้าใจเหตุและผลของการป้องกันตัวเองจากความเสี่ยงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ ส่งผลให้ทั้งครูและนักเรียนไม่รู้จักคำศัพท์เกี่ยวกับเพศจำนวนมาก เช่น เพศสภาพ เพศสภาวะ และเพศวิถี เป็นต้น อย่างไรก็ตามมีครูและนักเรียนบางส่วนที่ได้พบพื้นที่การเรียนรู้ที่สร้างการเปลี่ยนแปลงในด้านทักษะในการจัดการตนเองได้ดี พื้นที่ดังกล่าวคือการเข้าร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวณรงค์และกลุ่มมูลนิธิที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ เป็นที่น่าเสียดายที่พื้นที่การเรียนรู้ดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นในสถานศึกษา โดยครูควรจะได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับเส้นทางการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงของตนเองดังนี้

เราไปสมัคร สัมภาษณ์มูลนิธิ ผ่านการอบรม พี่ที่ทำกระบวนการก็ให้เราเรียนรู้เรื่องเพศ พูดคุยเป็นวง dialogue พี่เขาเป็นกลุ่มแกนนำที่ทำมาโดยตลอด เราก็ลองไปให้คำปรึกษาสายด่วนท้องไม่พร้อม เริ่มเห็นลึกขึ้น มีช่วงที่สับสนและเครียดทำค่ายเกี่ยวกับเพศสภาวะ เรื่องเพศวิถี ได้ไปอบรมหลายวัน ได้เรียนรู้จากพี่มูลนิธิที่ทำงานกับเฟมินิสต์ เราเลยเข้าใจเรื่อง gender เพศวิถี แล้วไปเจอพี่เครือข่ายได้อ่านมากขึ้นจากที่เขาแชร์ ใช้เวลา 4 ปี มูลนิธิเราไป 2 ครั้ง ครั้งละ 3-4 วัน อีกเดือนกันั้นมาอีกจากปีนั้นเราไปค่าย 2 ครั้ง ครั้งละ 4-5 วัน อีกปีนึงไม่ได้ไปไหน มีแค่ไปพูดบนเวทีที่รณรงค์เรื่องทำแท้งอย่างถูกกฎหมาย เราต้องแอบโรงเรียนไป ด้วยระบบราชการต้องรอหนังสือเข้ามาตามระบบ ต้องอนุมัติ ต้องขอเวลาทั้งที่เป็นวันเสาร์อาทิตย์ ต้องถามอีกจะเอารถโรงเรียนหรือไปเอง ไปเองก็ต้องทำ

หนังสือ มันทัดโอกาสเรียนรู้เพิ่มเติม แล้วถ้าเราขอไปเยอะ ผอ. จะงงมาก ต้องเป็นหนังสือตราครุฑ
เท่านั้นถึงจะให้ไป เราเลยต้องเขียนว่าลากิจว่าไปหาพ่อแม่

ครูดาว (สัมภาษณ์ 4 มิถุนายน 2563)

มายาคติเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวเพื่อหลีกเลี่ยงกิจกรรมทางเพศทำให้เกิดทัศนคติที่ครูและนักเรียนปิดกั้น
ช่องทางที่ตนเองจะเข้าไปข้องเกี่ยวกับกิจกรรมที่สุ่มเสี่ยงต่อการถูกนินทาหรือถูกเข้าใจผิดในเรื่องเพศ
ผลกระทบนี้สามารถพบได้ชัดเจนโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับครูซึ่งทำให้เกิดพฤติกรรมปิดกั้นไม่พูดคุยเรื่อง
เพศต่อหน้านักเรียน พยายามหลีกเลี่ยงการใกล้ชิดหรือสัมผัสตัวนักเรียน หรือหลีกเลี่ยงการพูดคุยหรือให้
คำปรึกษาเรื่องเพศแก่นักเรียนในพื้นที่สาธารณะ ตัวอย่างเช่นครูคิงซึ่งได้นิยามการปฏิบัติตัวที่ไม่เหมาะสม
โดยรวมถึงการใกล้ชิดกับนักเรียนและการใกล้ชิดกับครูด้วยกันเองไว้ด้วย “ครูถั่วรุ่นเดียวกันในด้านเหมาะสม
คือใช้ชีวิตปกติ ช่วยเหลือกัน ถ้าไม่เหมาะสมคืออาจจะใกล้ชิดหยอกล้อกัน” (สัมภาษณ์ 15 กรกฎาคม 2563) การ
พูดคุยเรื่องเพศในพื้นที่สาธารณะมักออกมาในรูปแบบการหยอกล้อ การสร้างความขบขัน หรือกลบเกลื่อนด้วย
การทำให้เรื่องเพศเป็นเรื่องตลกและทะเล่ดัง การสะท้อนของครูดาวที่ว่า “ครูกับครูจะมาเป็นมุกล้อเลียนมุก
ตลกหรือคุยเพื่อข่มหรือพูดเหยียด” (สัมภาษณ์ 4 มิถุนายน 2563) ในแบบที่เล่นที่จริง ซึ่งอาจสร้างความเข้าใจ
ที่คลาดเคลื่อนในด้านข้อมูลแก่นักเรียนได้ เนื่องจากในการสื่อสารด้วยความตลกขบขันทำให้ผู้รับสารไม่แน่ใจได้
ว่าข้อมูลใดเป็นข้อเท็จจริงและข้อมูลใดเป็นส่วนที่พูดเพื่อสร้างความสนุกสนาน

ครูจำนวนหนึ่งมีพฤติกรรมผลกระทบและความรับผิดชอบของตนเองออกไป และทำให้เรื่องเพศได้รับการ
จัดการด้วยกฎหมาย โดยมีทัศนคติในด้านการเสนอให้แก้ไขกฎหมายเรื่องเพศให้รุนแรงมากยิ่งขึ้น และให้
เหตุผลในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทางเพศโดยใช้ข้ออ้างในทางกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องกฎหมายที่
เกี่ยวกับการเปลือยกายหรือกระทำอนาจารในที่สาธารณะ ซึ่งครูได้ตีความไว้ให้รวมไปถึงการจับมือ การหอม
แก้ม และการจูบในที่สาธารณะด้วย

ผลกระทบของมายาคติกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับจารีตและกฎระเบียบนี้ส่งผลต่อสุขภาวะทางกายของครู
และนักเรียนในด้านการถูกควบคุมในสิทธิบนร่างกาย การวางตัว การเว้นช่องว่างระหว่างบุคคลต่างเพศ การ
เว้นช่องว่างระหว่างครูและนักเรียน และการใช้พื้นที่สาธารณะ รวมไปถึงการรักษาสุขอนามัยทางเพศของ
ตนเองซึ่งนักเรียนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลที่จำเพาะต่อตนเองหรือจำเพาะต่อบริบทแวดล้อมตามการอยู่อาศัยใน
พื้นที่ของตนเอง การไม่ได้รับการสนับสนุนให้เข้าถึงแหล่งความรู้ซึ่งนำไปสู่การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ
เพศยังทำให้นักเรียนไม่สามารถจัดการกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแก่ตนเองได้ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินและ
ต้องเข้าหาครูเท่านั้นในการที่จะแก้ไขสถานการณ์ดังกล่าวได้ ข้อจำกัดเหล่านี้ส่งผลต่อสุขภาวะทางจิตโดยทำ
ให้นักเรียนและครูเกิดความกังวลโดยไม่จำเป็นเมื่อมีการจุดประเด็นเรื่องเพศในโรงเรียน เมื่อครูต้องทำกิจกรรมที่
มีการประชิดตัวกับลูกศิษย์ และเมื่อนักเรียนชายและหญิงต้องทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสามารถส่งผล
ต่อความสามารถในการเรียนรู้และผลการเรียนของนักเรียนได้ ในด้านสุขภาวะทางสังคมเป็นสิ่งที่ได้รับ
ผลกระทบโดยตรงเช่นกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยนักเรียนชายและหญิงจำเป็นต้องถูกแยกพื้นที่การใช้งานใน

โรงเรียน ไม่สามารถสื่อสารระหว่างกันได้อย่างสะดวก การเรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกันกับเพื่อนต่างเพศไม่สามารถทำได้ในพื้นที่สาธารณะ โดยต้องทำอย่างหลบๆ ซ่อนๆ การต้องหลบซ่อนพฤติกรรมทางสังคมนี้ไม่เพียงแต่เกิดขึ้นในหมู่นักเรียนเท่านั้น แต่มายาคติในกลุ่มนี้ยังทำให้ครูไม่สามารถสร้างสายสัมพันธ์ทางสังคมกับนักเรียนอย่างแน่นแฟ้นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากครูและนักเรียนเป็นผู้ที่มีเพศที่ต่างกัน

2. ผลกระทบจากฐานความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทของชายและหญิง

การตีกรอบด้านความเชื่อของคนในโรงเรียนไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในด้านการเรียนรู้เรื่องเพศเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการแสดงออกทางเพศของครูและนักเรียนด้วย และเนื่องจากความแตกต่างที่ชัดเจนทางกายภาพของคนส่วนใหญ่ ทำให้มีการระบุความรู้เกี่ยวกับนิยามและบทบาทหน้าที่อยู่ในกรอบผู้ชายและผู้หญิงเป็นหลัก โดยจะเห็นได้จากกำหนดยุทธศาสตร์เรียนในวิชาเพศศึกษาและวิชาหน้าที่พลเมืองที่มีขอบเขตครอบคลุมลักษณะที่เฉพาะของชายและหญิง รวมถึงการส่งเสริมความรู้และทักษะเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ไว้ โดยเฉพาะเพื่อการดำรงอยู่ของรัฐหรือเป็นหน้าที่ที่แต่ละเพศควรกระทำต่อรัฐ โดยไม่ได้ลงรายละเอียดเกี่ยวกับการแสดงออกต่อผู้อื่นหรือเพศตรงข้าม

การสื่อสารเกี่ยวกับบทบาททางเพศของชายและหญิงในโรงเรียนอยู่บนฐานความเชื่อว่าผู้ชายมีร่างกายที่แข็งแรง มีความก้าวร้าว และมีความต้องการทางเพศมากกว่าผู้หญิง รวมไปถึงการเชื่อว่าผู้ชายมีความสามารถในการบริหารจัดการได้ดีกว่าและมีความเหมาะสมมากกว่าที่จะเป็นผู้นำในโรงเรียน ดังที่ครูโอมได้กล่าวว่า “ชายแท้จะควบคุมได้มีความเป็นผู้นำมากกว่า เพศที่สามเขายังไม่ได้ทำผลงานหรือสิ่งดีๆ ให้โรงเรียนเห็นเท่าไร ไม่ได้สร้างชื่อเสียง” (สัมภาษณ์ 19 กรกฎาคม 2563) ในทางตรงกันข้าม ผู้วิจัยพบว่าการตีตราผู้หญิงว่าเป็นเพศที่อ่อนแอ มีจิตใจที่โลเล อ่อนไหวง่าย มักตกเป็นทาสของจินตนาการของตนเอง และมักสนใจกับคำพูดของคนอื่นๆ มากกว่า รวมถึงการใส่ใจต่อความเห็นของเพศตรงข้ามมากกว่า ดังการสะท้อนของเนยซึ่งแสดงความคิดเห็นจากประสบการณ์ของตนเองที่มีกับเพื่อนนักเรียน “ผู้ชายเนี่ยถ้าเราบอกว่ามันไม่หล่อก็จะไม่สะทกสะท้าน ผู้หญิงนี่ถ้าบอกว่ามันไม่สวยมันจะน้อยเนื้อต่ำใจแล้วทำทุกวิถีทางที่จะทำให้สวย” (สัมภาษณ์ 20 กรกฎาคม 2563) ความเชื่อเหล่านี้แม้จะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นชัดเจนว่ามีความไม่เท่าเทียมและมีนัยของการกดทับทางเพศระหว่างชายและหญิง แต่ครูและนักเรียนทั้งชายและหญิงก็ได้แสดงทัศนคติเห็นด้วยว่าการกำหนดบทบาททางเพศของชายและหญิงดังกล่าวนี้มีความเหมาะสมดีแล้ว โดยบางส่วนมองว่าตนเองไม่พบความไม่เท่าเทียมทางเพศเลย เช่นครูอาร์ทซึ่งได้ระบุว่า “มันคืออยู่แล้วเราแค่ต้องยอมรับมัน เปิดใจยอมรับ บทบาททุกวันนี้นักหญิงสามารถทำเหมือนผู้ชายได้” (สัมภาษณ์ 30 พฤษภาคม 2563) ทัศนคตินี้ได้ฝังรากลึกลงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในครู โดยพบว่าการกำหนดบทบาทและความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนไว้ในแต่ละวิชาอย่างแตกต่างกัน เช่น นักเรียนหญิงต้องเก่งนาฏศิลป์ ในขณะที่ผู้ชายไม่จำเป็นต้องรำไทยได้ดีก็ได้ ความเชื่อนี้ได้ส่งผลต่อวิธีการประเมินการเรียนรู้ของครูและมีผลกระทบต่อความคาดหวังและผลการเรียนรู้ของนักเรียนชายและหญิงที่ไม่เท่าเทียมกัน ในขณะที่เดียวกันครูและนักเรียนบางส่วนก็มองว่าความไม่เท่าเทียมดังกล่าวเป็นเรื่องธรรมดาและไม่ได้เป็นปัญหาอะไร

ความเชื่อดังกล่าวถูกทำให้กลายเป็นความถูกต้องเพียงหนึ่งเดียวและเชื่อตามกันโดยไม่มีการตั้งคำถามถึงความจำเป็นในการกำหนดบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะทางเพศของชายและหญิง ส่งผลต่อสุขภาวะทาง

กายของนักเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในนักเรียนหญิงซึ่งนำกรอบบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะของความเป็นหญิงมาครอบตนเองไว้ และได้ใช้ความเป็นเพศของตนเองเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เช่น มีการแสดงความคิดเห็นว่าการตั้งครรภ์ของผู้หญิงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นจุดหมายในการมีชีวิตอยู่ของตนเอง และเชื่อว่าการตั้งครรภ์จะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ชายที่เป็นคนรักของตนเองต้องอยู่กับตนเองตลอดไป โดยครูโอมได้ถ่ายทอดประสบการณ์ของตนเองที่ได้อยู่กับนักเรียนว่า “เด็กผู้หญิงบางคนตั้งใจที่จะไม่ป้องกันอยู่ดี เพราะเหมือนกับเขาอยากจะทำให้เป็นบ่วงผูกมัดว่าแฟนเขาจะไม่ไปยุ่งกับคนอื่นอีก ก็เลยใช้การมีลูกเป็นเชือกผูกไว้” (สัมภาษณ์ 19 กรกฎาคม 2563) การอยู่ภายใต้ความเชื่อนี้อาจทำให้นักเรียนเกิดความประมาทและไม่ระมัดระวัง ในขณะที่เดียวกันกลับเป็นความเชื่อที่ส่งเสริมให้เกิดการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ป้องกันเนื่องจากต้องการมัดใจผู้ชายนั่นเอง ความบิดเบี้ยวในด้านความเชื่อนี้ยังส่งผลถึงสุขภาวะทางจิตของครูและนักเรียนด้วย โดยพบว่าผู้หญิงมักเป็นผู้ถูกรังแกและถูกมองว่าเป็นผู้มีความผิดมากกว่าหากเกิดเหตุการณ์ร้ายแรงทางเพศเกิดขึ้น สิ่งนี้นับเป็นการผลักความผิดไปให้แก่ผู้ถูกรังแก อย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดการคุกคามทางเพศเกิดขึ้นกับผู้ชาย ผู้ชายกลับต้องรับมือด้วยการทำให้การคุกคามดังกล่าวเป็นเรื่องตลกหรือเป็นเรื่องขำขัน และไม่มีทีท่าว่าจะสามารถยกระดับการตอบสนองการคุกคามนั้นให้กลายเป็นการเรียกร้องหรือทำให้เกิดการปกป้องตัวเองได้ จะเห็นได้ว่าการกำหนดบทบาททางเพศสามารถส่งผลต่อความสามารถในการรับมือต่อการคุกคามทางเพศในโรงเรียน และมีผลกระทบต่อสุขภาวะทางจิตของคนในโรงเรียนได้ทั้งเพศชายและเพศหญิงในลักษณะที่แตกต่างกัน

การกำหนดบทบาททางเพศของชายและหญิงยังส่งผลต่อเนื่องถึงรูปการมีปฏิสัมพันธ์ของสุขภาวะทางสังคมของทั้งครูและนักเรียนด้วย โดยพบว่ากิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนถูกแยกให้เป็นหน้าที่ของกลุ่มบุคคลโดยจำแนกตามเพศ มีการเลือกรับเข้าทำงาน การเลือกกำหนดหน้าที่ในฐานะครูหอ รวมไปถึงการกำหนดบทบาทของนักเรียนชายให้เป็นผู้ตรวจความเรียบร้อยในการเข้าแถวของนักเรียนทั้งโรงเรียนโดยเชื่อว่าผู้ชายมีความสามารถในการควบคุมและบังคับกฎมากกว่า และการกำหนดให้นักเรียนผู้หญิงมีหน้าที่ในการตรวจเครื่องแต่งกายของนักเรียนทั้งโรงเรียนโดยเชื่อว่านักเรียนหญิงมีความละเอียดในการสังเกตที่มากกว่า ดังการให้ความเห็นจากลูกบิดว่า “ผู้ชายก็ต้องดูในเรื่องระเบียบของโรงเรียน ผู้หญิงก็จะตรวจเครื่องแต่งกาย เพราะผู้ชายมีความมีความเป็นผู้นำสูง” (สัมภาษณ์ 23 กรกฎาคม 2563) อย่างไรก็ตามการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่สวนทางกับความเชื่อด้านเพศดังกล่าวนี้ก็อาจส่งผลกระทบบต่อความกังวลของนักเรียนได้ เช่นในกรณีที่ผู้ตรวจการแต่งกายของนักเรียนถูกเลือกให้เป็นผู้ชาย นักเรียนหญิงก็สะท้อนว่าตนเองนั้นมีความกังวลเพราะรู้สึกไม่สบายใจที่ผู้ชายจะต้องมาสังเกตการแต่งกายหรือสำรวจสิ่งที่อยู่บนเรือนร่างของตนเอง สุขภาวะทางสังคมและสุขภาวะทางจิตของนักเรียนในด้านการกำหนดบทบาททางเพศของชายและหญิงจึงเป็นสิ่งที่อาจแยกกันไม่ออก

3. ผลกระทบจากฐานความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทของเพศที่หลากหลาย

จากการสัมภาษณ์ครูและนักเรียนต่างเห็นตรงกันถึงข้อจำกัดในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับเพศที่หลากหลายในแบบเรียนที่ถูกใช้ในโรงเรียน โดยความรู้ที่สามารถพบได้ในแบบเรียนในระดับมัธยมศึกษาในรายวิชาต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาสุขศึกษาและวิชาหน้าที่พลเมืองมีการกล่าวถึงเพศต่างๆ เพียง 2 เพศ คือ ชาย และ

หญิง ขาดความหลากหลายในการสื่อสารเกี่ยวกับเพศที่กำกวมรวมทั้งผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ในประเด็นนี้ไม่เพียงแต่ขาดการนำเสนอเกี่ยวกับสรีระร่างกายของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ การจัดการกับร่างกายของตนเอง สุขอนามัย และการป้องกันตนเองจากโรคและภัยทางเพศต่างๆ ครูและนักเรียนยังกล่าวตรงกันถึงการขาดการพูดถึงสิทธิ บทบาท และหน้าที่พลเมืองของเพศที่มีความหลากหลาย ประหนึ่งว่าผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศไม่ได้มีตัวตนอยู่ในสังคมไทย

การขาดการให้ความรู้เกี่ยวกับเพศที่หลากหลายในโรงเรียนส่งผลให้นักเรียนและครูขาดทักษะวิธีการที่ตนเองควรปฏิบัติตัวในกรณีที่ตนเองมีเพศที่หลากหลายหรือในกรณีที่มีคนรู้ที่จักที่มีเพศที่หลากหลาย นำไปสู่การใช้คำพูดที่มีลักษณะหมิ่นเหม่ที่จะทำให้เกิดความรู้สึกถูกดูหมิ่นเหยียดหยามได้ เช่น การเรียกกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่มีเพศกำเนิดเป็นชายว่าตุ๊ดและกะเทย รวมไปถึงการเรียกกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศว่าเป็นคน “ผิดเพศ” โดยนักเรียนบางคนได้เรียกใช้คำว่าผิดเพศจนกลายเป็นเรื่องปกติ

ครูจำนวนมากมีทัศนคติต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในลักษณะที่แตกต่างออกไปจากผู้ที่มีเพศสภาพและเพศกำเนิดตรงกัน โดยอาสาสมัครจำนวนมากได้กล่าวถึงผู้ที่เพศที่หลากหลายว่าเป็นกลุ่มคนที่มีความก้าวร้าวสูง เสียงดัง ขอบพูดจากโผงผาง และใช้คำที่หยาบคาย โดยครูฝนได้ให้ข้อมูลที่มีความแตกต่างกันในเพศที่หลากหลายว่า “กะเทยบางครั้งจะก้าวร้าวขึ้นนี่โววาย ไม่เอาไม่ได้ ต้องได้อย่างนั้นอย่างนี้ ผู้หญิงเป็นทอมคือจะออกนึ่งๆ แต่เวลาเป็นตุ๊ดเป็นกะเทยบางคนที่ไม่ชอบคือก้าวร้าวขึ้นนี่ว๊ิง จะไม่ชอบ มีเยอะด้วย” (สัมภาษณ์ 12 กรกฎาคม 2563) การมีทัศนคติต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในเชิงลบเช่นนี้อาจนำไปสู่การเหมารวมและตีตรากลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ และทำให้เกิดความขัดแย้งดังจะกล่าวต่อไป อย่างไรก็ตามภาพลักษณ์ของผู้มีความหลากหลายทางเพศในโรงเรียนยังมีความอ่อนแอในเชิงบวกและลบบ่อยเช่นกัน เช่นการเหมารวมผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถสูง เรียนเก่ง ขยันทำกิจกรรมสามารถใช้แรงงานหนักได้แบบผู้ชาย และยังสามารถทำงานที่ต้องการความละเอียดอ่อนช่วยได้แบบผู้หญิง รวมทั้งถูกเหมารวมว่าจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างความบันเทิงให้กับเพื่อนจนเป็นที่รักของเพื่อนทั้งชายและหญิง ดังที่ครูเอิร์ธได้แสดงความคิดเห็นว่า “แรกๆคนอาจจะเข้าใจผิด แต่ก็มีปฏิสัมพันธ์กับเรา ผู้หญิงบางคนมากอดมาจับเล่นคิดว่าเราเป็น เราไม่ได้เขินอายอะไร ทำให้การทำงาน happy ดี การที่เขาคิดว่าเราเป็น เหมือนกำแพงที่เขาไม่กล้าเข้าหาผู้ชายพังทลายลง ยิ่งเราเป็นพิธีกรเขาก็จะกล้าเข้ามาหาเรา” (สัมภาษณ์ 11 กรกฎาคม 2563)

การปิดกั้นการเรียนรู้เกี่ยวกับเพศที่หลากหลายและการขาดพื้นที่สำหรับการแสดงออกของความเป็นเพศที่หลากหลายในโรงเรียนนำมาสู่การปิดกั้นสิทธิบนร่างกายซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสุขภาวะทางกายของผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยครูและนักเรียนต่างมีชุดเครื่องแบบที่แบ่งแยกชายและหญิงในขณะที่ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศจะต้องแต่งกายให้ตรงตามเพศกำเนิดของตนเองเท่านั้น ด้วยสรีระหรือท่าทางที่ต่างจากเพศกำเนิดของตนเองทำให้ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศตกเป็นเหยื่อของการถูกกลั่นแกล้งจากเพื่อนในโรงเรียนอยู่บ่อยครั้ง โดยกรณีที่พบได้บ่อยได้แก่การฉุดกระชากร่างกาย การดึงเสื้อผ้า และการเหยียดหยามด้วยคำพูด การถูกกระทำทั้งทางกายและวาจาเหล่านี้นำไปสู่ผลกระทบด้านสุขภาวะทางจิต ได้แก่ ความอึดอัด ความเครียด และความโกรธเคือง ซึ่งส่งผลเสียต่อการทำงานและการเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้ที่มีความ

หลากหลายทางเพศนั้นมีสถานะที่เปราะบางทางร่างกายและจิตใจอยู่แล้ว เช่น การเป็นโรคซึมเศร้า ก็ทำให้การถูกกลั่นแกล้งในพื้นที่โรงเรียนนำไปสู่ผลเสียทางจิตของผู้ถูกรังแกได้อย่างร้ายแรง

เมื่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศถูกปิดกั้นตำแหน่งแห่งที่ของตนของตนเองในพื้นที่สถานศึกษา จึงนำมาสู่การพัฒนาวิธีการมองโลกที่กดขี่ตนเองมากกว่ากลุ่มเพศอื่นๆ โดยส่งผลต่อสุขภาวะทางสังคม ซึ่งบุคคลในกลุ่มนี้มักมีการกดดันตัวเองให้เรียนให้ดี ทำงานหาเลี้ยงตัวเองให้ได้ และเอาชนะผู้อื่นด้วยการสร้างความสำเร็จในชีวิตตามนิยามของคนรอบตัว อย่างการทำงานจนมีบ้านและมีรถ อย่างไรก็ตามเมื่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศได้บรรลุเป้าหมายในการสร้างความมั่นคงในชีวิตให้แก่ตนเองแล้ว การใช้ชีวิตในสังคมกลับยังมีกรอบในการประกอบอาชีพที่คับแคบ และตำแหน่งแห่งที่ของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศมักอยู่ภายใต้พื้นที่ที่เอื้อต่อการแสดงออกที่ผสมผสานความเป็นชายและความเป็นหญิงเข้าด้วยกันได้ เช่น การสะท้อนถึงบทบาทของครูที่มีความหลากหลายทางเพศ ว่าเหมาะสมต่อการเป็นผู้สอนวิชานาฏศิลป์ เป็นต้น

ผลกระทบต่อครูและนักเรียนโดยจำแนกตามปรากฏการณ์หรือลักษณะของผลกระทบ

1. ความพึงพอใจในชีวิตของครูและนักเรียน

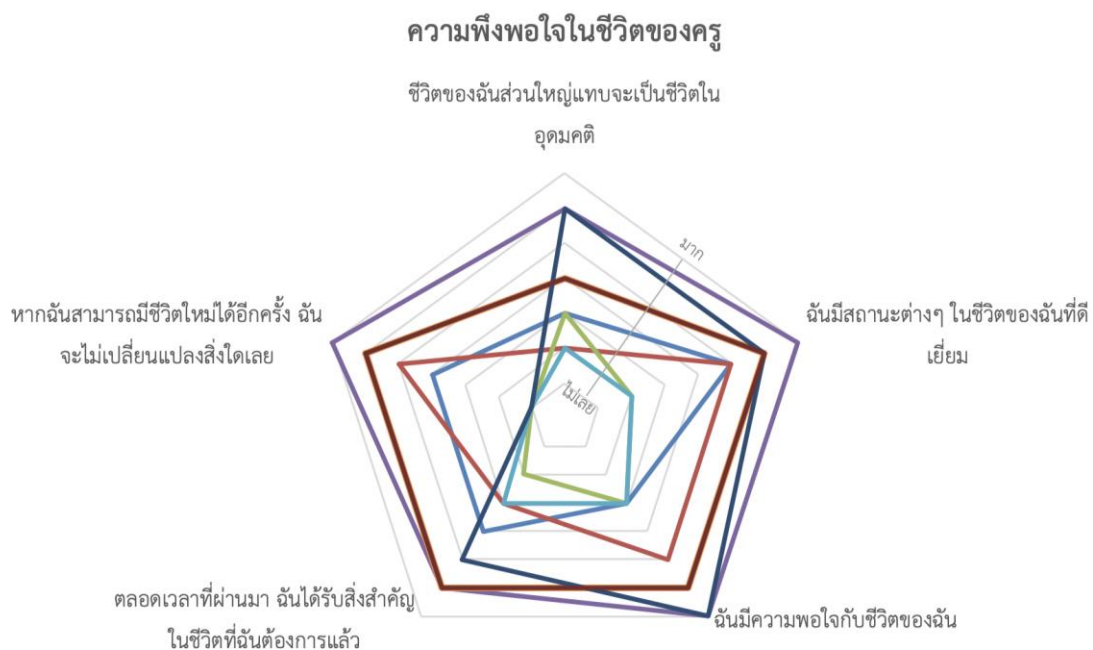
เมื่อสอบถามครูเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิตในการทำงานในโรงเรียน ครูจำนวนมากตอบเป็นเสียงเดียวกันว่าไม่ได้มีความพึงพอใจมากนัก โดยเหตุผลที่กลายเป็นสาเหตุของความอึดอัดและความไม่สบายใจของครูนั้นเกี่ยวข้องกับเรื่องระดับชั้นของอำนาจที่กดทับครูอยู่เสมอ โดยประกอบด้วยอำนาจของผู้ปกครองที่เป็นส่วนสำคัญที่จะกำหนดนโยบายต่างๆ ของผู้อำนวยการโรงเรียนและจะนำมาสู่กฎเกณฑ์หรือแนวทางในการปฏิบัติตัวของครู การกระทำของครูไม่เป็นอิสระแต่ขึ้นตรงต่อสายบังคับบัญชาในโรงเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปแบบการทำงานราชการ จนทำให้ความสุขของครูในโรงเรียนนั้นตกอยู่กับบรรยากาศภายในโรงเรียนว่าครูจะมีเสรีภาพในการแสดงออกและเลือกตัดสินใจในการทำงานหรือใช้ชีวิตได้มากเพียงใด โดยครูฝนได้แสดงให้เห็นภาพความอึดอัดนี้ได้อย่างชัดเจนว่า “มันอึดอัด ถ้าถูกหวยรางวัลที่หนึ่งจะทำมั้ย? จะลาออกนะ? รักเด็กนะ รักการสอน แต่ไม่ชอบในระบบ เราก็สอนให้มันตรงตามตัวชี้วัด แต่บางครั้งมันเบื่อ ไม่ชอบการตีกรอบ ไม่ส่งผลกับประสิทธิภาพการสอน แต่ส่งผลกับประสิทธิภาพการร่วมงานกับคนอื่น” (สัมภาษณ์ 12 กรกฎาคม 2563) มีการตัดพ้อเกี่ยวกับชีวิตของตนเองโดยมองว่าไม่ว่าจะถูกกดทับอย่างไรก็ต้องฝืนอดทนต่อไป ทั้งนี้ก็เนื่องจากการเป็นครูเป็นอาชีพหลักของตนเองและต้องยอมทนต่อไปเพื่ออนาคตที่ดี ครูได้กล่าวถึงอิทธิพลของโรงเรียนว่านโยบายต่างๆ มีผลต่อวิถีคิดหรือความเชื่อของครูในโรงเรียนและส่งผลต่อการยอมรับในความเป็นตัวของตัวเองและของผู้อื่นด้วยเช่นกัน

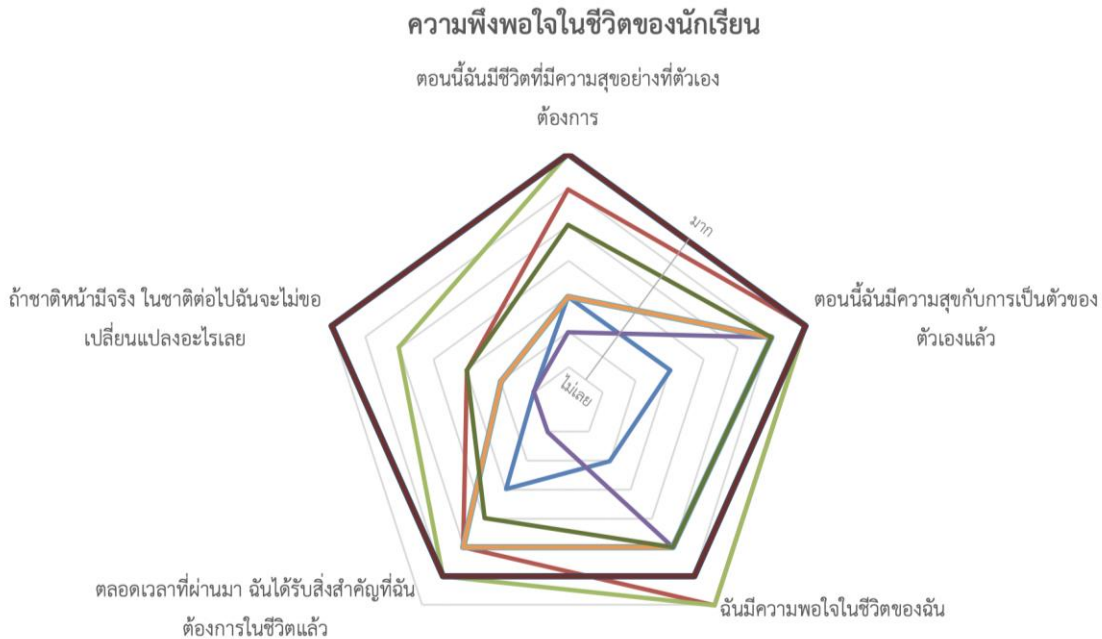
ความเป็นสถาบันของโรงเรียนยังแผ่ขยายอำนาจไปสู่การกำหนดค่านิยมและพฤติกรรมของนักเรียนไว้กับการสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน โดยพวกเขาจะได้รับการตอบแทนด้วยการกลายเป็นที่รักของครูและอาจมีเสรีภาพในการใช้ชีวิตมากกว่าเพื่อนนักเรียนคนอื่นๆ ดังที่เบลล์ได้กล่าวไว้ว่า “ถ้าเราไม่ได้ทำชื่อเสียงให้โรงเรียน อย่างเก่งจะเห็นชัดว่าเราทำนั่นทำนี่เขาจะเอ็นดูเราเป็นพิเศษ มันจะเห็นว่าการได้รับสิทธิพิเศษใน

โรงเรียน” (สัมภาษณ์ 22 กรกฎาคม 2563) สิ่งนี้สวนทางกับเสรีภาพในการแสดงออกตัวตนของนักเรียนซึ่งจะถูกปิดกั้นในแทบทุกกรณี ในบางกรณีพบว่าการข่มขู่ของนักเรียนหญิงกลายเป็นสาเหตุที่ทำให้นักเรียนถูกจำกัดสิทธิจนไม่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาในพื้นที่ของโรงเรียน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จากการสอบถามอาสาสมัครด้วยการสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ดัดแปลงจาก Satisfaction with Life Scale ของ Diener และคณะ (1985) พบว่าทั้งครูและนักเรียนต่างมีความเหลื่อมล้ำสูงในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกพึงพอใจในชีวิต ผู้วิจัยพบว่ามีครูและนักเรียนบางส่วนที่แสดงออกว่าตนเองมีความพึงพอใจในชีวิตสูงมากในขณะที่ครูและนักเรียนส่วนที่เหลือที่แสดงออกว่าตนเองมีความทุกข์หรือไม่มีความพึงพอใจในการใช้ชีวิตในโรงเรียนเลย จากการสำรวจพบว่าครูมากกว่ากึ่งหนึ่งรู้สึกว่าชีวิตของตนเองเป็นที่น่าพึงพอใจแล้วแต่ก็ยังคงห่างไกลจากจุดที่ตนเองนับเป็นอุดมคติ ครูบางส่วนมีความพึงพอใจในสถานะต่างๆ ในชีวิตของตนเองดีแต่ก็ยังรู้สึกว่าตนเองอยากกลับไปเปลี่ยนแปลงบางอย่างในอดีตเพื่อให้ชีวิตในปัจจุบันและอนาคตมีความสุขกว่าที่เป็นอยู่ (ภาพที่ 1)

เมื่อพิจารณาอัตราส่วนนักเรียนที่มีความพึงพอใจในชีวิตมีปริมาณที่มากกว่าครู ข้อมูลนี้แสดงให้เห็นถึงการยอมรับในสถานะปัจจุบันของตนเองและการได้เป็นตัวของตัวเองของนักเรียน อย่างไรก็ตาม เมื่อถูกสอบถามเกี่ยวกับความผิดพลาดของตนเองที่อยากจะกลับไปแก้ไข นักเรียนกลับแสดงให้เห็นว่ามีอยู่จำนวนมากที่อยากจะกลับไปจัดการแก้ไขสิ่งที่ตนเองเคยทำ สิ่งนี้อาจแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกผิดหรือการจินตภาพถึงความน่าละอายของตนเอง ซึ่งอาจเป็นอิทธิพลของวัฒนธรรมความกลัวที่ครอบงำนักเรียนอยู่

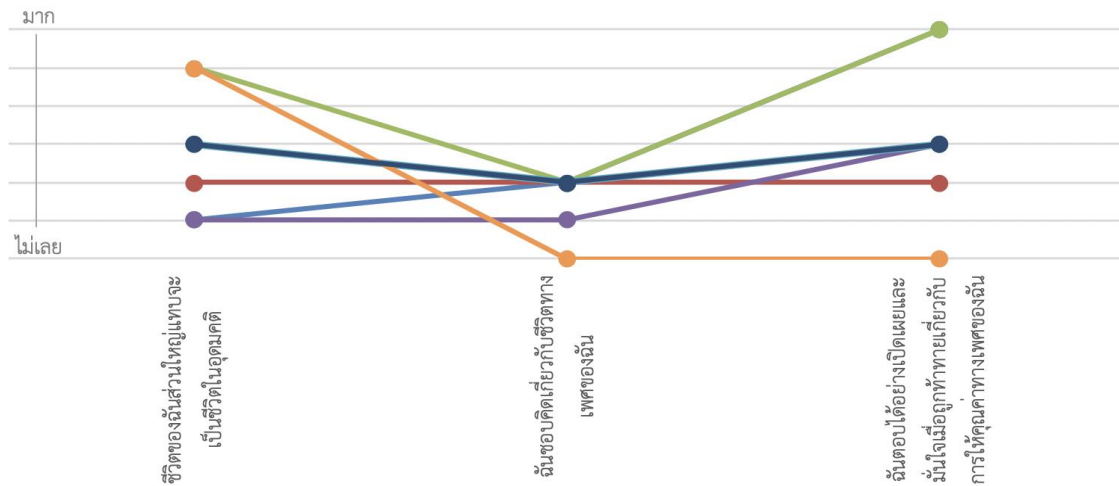

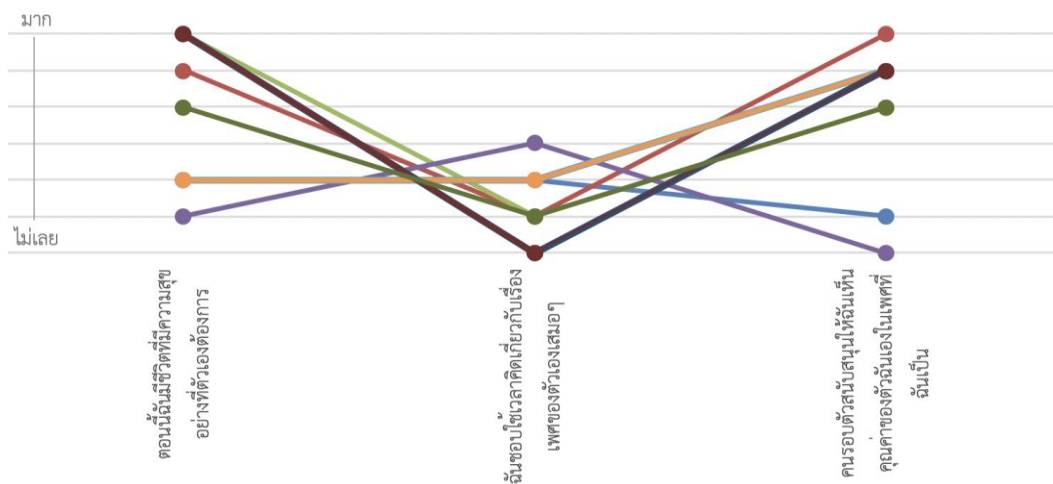
ภาพที่ 1 ความพึงพอใจในชีวิตของครูและนักเรียน (ข้อมูลแต่ละสี่แทนอาสาสมัครแต่ละคน)

ผู้วิจัยได้ค้นหาสาเหตุมีปัจจัยเรื่องเพศในด้านใดบ้างที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของครูและนักเรียนหรือไม่ พบว่าความสัมพันธ์เกี่ยวกับการแสดงออกทางเพศนั้นมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตในโรงเรียนค่อนข้างสูง โดยนักเรียนที่มักใช้เวลาในการขบคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศมากมักจะมีความพึงพอใจในชีวิตของตนเองต่ำ โดยนักเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากคนรอบตัวให้มองเห็นคุณค่าในชีวิตตนเองในด้านเพศอย่างดีมักจะมีความพึงพอใจในชีวิตของตนเองสูง และมักไม่เสียเวลาในการต้องขบคิดเกี่ยวกับชีวิตเรื่องเพศของตนเองอีก (ภาพที่ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในชีวิตกับการได้รับการสนับสนุนให้เห็นคุณค่าด้านเพศและความใส่ใจในการขบคิดเรื่องเพศนี้มีแนวโน้มลักษณะเดียวกันสำหรับครูด้วย แต่ตัวแปรเหล่านี้ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนนักหากเทียบกับนักเรียน

ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในชีวิตกับความใส่ใจในเรื่องเพศและ
การได้รับการสนับสนุนให้เห็นคุณค่าในเพศของครู

ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในชีวิตกับความใส่ใจในเรื่องเพศและ
การได้รับการสนับสนุนให้เห็นคุณค่าในเพศของนักเรียน

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในชีวิตกับความใส่ใจในเรื่องเพศและการได้รับการสนับสนุนให้ เห็นคุณค่าในเพศของตนเองของครูและนักเรียน (ข้อมูลแต่ละสีแทนอาสาสมัครแต่ละคน)

2. ความพึงพอใจทางเพศของครูและนักเรียน

โดยทั่วไปแล้วความรู้สึกและความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งต่างๆ ไม่ได้เป็นเพียงผลกระทบจากการได้รับข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมหรือสังคมเท่านั้น แต่เป็นผลมาจากการตีความของแต่ละบุคคลด้วย เช่นเดียวกับกับความพึงพอใจทางเพศซึ่งแม้แต่ละคนจะได้รับการปฏิบัติในลักษณะเดียวกันแต่ก็อาจเกิดการตีความที่แตกต่างกันและนำไปสู่ความพึงพอใจที่แตกต่างกันได้ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่าการได้รับบทบาททางเพศที่ชัดเจนอาจทำให้ครูรู้สึกพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจก็ได้ อย่างไรก็ตาม ครูที่มีทัศนคติสยบยอมต่ออำนาจที่เหนือกว่ามักแสดงออกว่าตนเองมีความพึงพอใจต่อการกำหนดบทบาทหน้าที่ทางเพศ ในขณะที่ครูที่มีความคิดเอนเอียงสนับสนุนด้านเสรีภาพและความเท่าเทียมหรือเคยได้รับการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมทางเพศมาก่อนมักจะรู้สึกไม่พึงพอใจต่อการกำหนดบทบาททางเพศ กลุ่มครูที่ไม่พึงพอใจนี้มักพบได้ในกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ

เหตุการณ์ที่ทำให้ครูเกิดความไม่พึงพอใจคือการกำหนดบทบาททางให้แต่ละเพศมีการแสดงออกในขอบเขตที่จำกัด โดยครูผู้ชายต้องมีความเข้มแข็ง อดทน มีร่างกายที่แข็งแรง สามารถทำงานที่ต้องใช้แรงงานได้ดี มีความเป็นผู้นำ และสามารถใช้อำนาจในการกำราบนักเรียนให้อยู่ในโอวาท ในขณะที่ครูผู้หญิงมักถูกคาดหวังให้มีความสงบเรียบร้อย ละเอียดยอบคอบและทำงานอย่างประณีต รวมทั้งสามารถทำงานเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมได้ดี การกำหนดบทบาททางเพศแสดงออกมาชัดเจนในระหว่างการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน โดยครูแต่ละแผนกอาจถูกจำแนกให้ทำงานแตกต่างกันตามเพศของตน การแสดงออกทางเพศของครูถูกกำหนดให้อยู่ในขอบเขตของความเป็นผู้สงบเรียบร้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการแต่งกาย ซึ่งครูชายและหญิงจะถูกคาดหวังให้ต้องแต่งกายตามเพศกำเนิดของตน ไม่เปิดเผยเนื้อหนังจนอยู่ในระดับที่ครูเรียกว่า ‘เซ็กซี่’ (sexy) ซึ่งครูก็ยินยอมที่จะปฏิบัติตามแต่โดยดี โดยส่วนหนึ่งมองว่าการปฏิบัติตามระเบียบเช่นนี้เป็นสิ่งที่เหมาะสมเนื่องจากการทำตามกฎ ในขณะที่ครูส่วนหนึ่งมองว่าการแต่งกายที่เรียบร้อยจะช่วยให้สามารถควบคุมความสงบและเป็นระเบียบของนักเรียนได้ แม้ความพึงพอใจทางเพศของครูจะเป็นการแสดงออกความเป็นเพศของตนอย่างเปิดเผย แต่ครูก็จำกัดพื้นที่การแสดงออกของตนในพื้นที่ส่วนตัวเท่านั้น และยอมที่จะลดระดับมาตรฐานของความพึงพอใจทางเพศของตนลงในพื้นที่ของโรงเรียน สาเหตุของทัศนคติและพฤติกรรมเช่นนี้สอดคล้องกับการให้ความเห็นของครูที่มองว่าการถูกเหยียดหยามทางเพศสามารถถูกเอาชนะและสร้างความสุขทดแทนได้ด้วยการสร้างคุณค่าให้แก่ตนเองผ่านการทำให้ตนเองประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ซึ่งครูที่เป็นกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศจะต้องยอมรับเอาความกดดันเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จนี้มากกว่าครูที่มีเพศสภาพตรงกับเพศกำเนิด ดังที่ครูก็ได้ถ่ายทอดประสบการณ์ของตนเองที่ใช้รับมือกับการนินทาจากญาติไว้ว่า “ส่วนมากเป็นการนินทาคนต่อคน เขามาเล่าให้แม่ฟัง แล้วแม่ก็จะมาพูดให้ฟัง เราก็จะถามแม่ว่าลูกของเธอทำงานอะไร แล้วลูกของแม่ทำงานอะไร บางคนลูกติดคุกติดขัง แต่ลูกของแม่เรียนจบมีงานทำ” (สัมภาษณ์ 13 กรกฎาคม 2563)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศจะค่อนข้างทำให้ครูได้รับผลกระทบด้านลบทั้งจากการกดดันและความคาดหวังของครอบครัว แต่ก็มีส่วนหนึ่งที่แม้ตนเองจะไม่ได้เป็นผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ แต่ก็ใช้ประโยชน์จากภาพลักษณ์ของผู้มีความหลากหลายทางเพศมาใช้ครอบความเป็นตัวเอง เนื่องจากสังคมในโรงเรียนมองว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศเป็นผู้ที่มีความร่ำรวย สามารถหยอกล้อได้

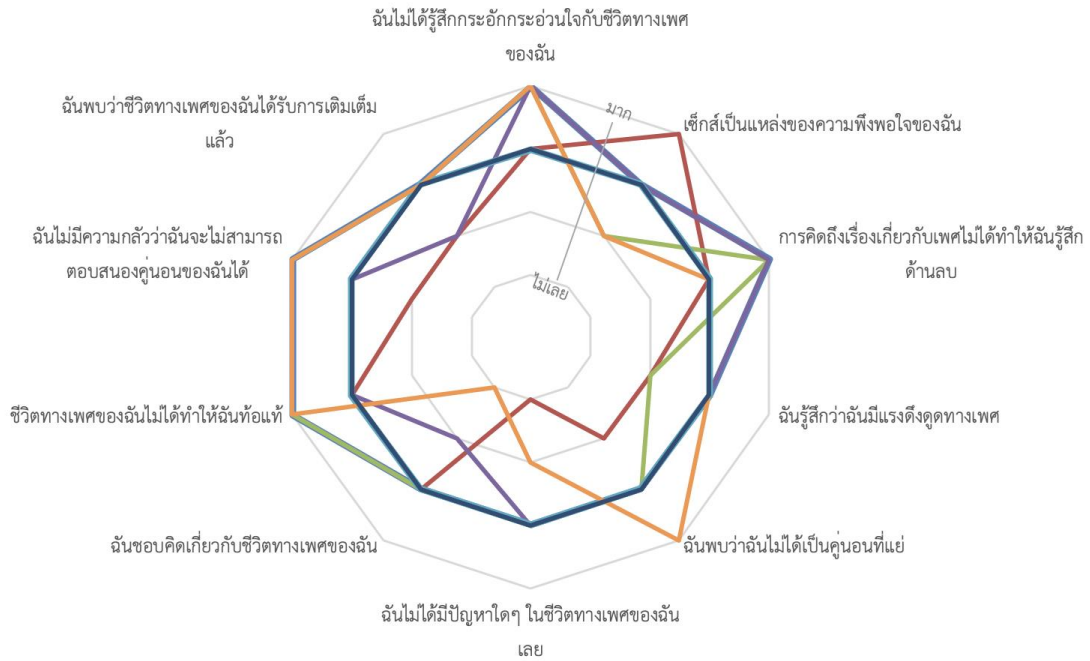
อย่างเปิดเผย และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงพบว่ามิครูที่มีเพศกำเนิดเป็นเพศชายและระบุตัวตนทางเพศของตนเองว่าเป็นเพศชายแต่ใช้ประโยชน์นี้ด้วยการยอมรับเอาภาพลักษณ์ของผู้มีความหลากหลายทางเพศ ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติงานของตนมีความราบรื่นขึ้น เช่น การทำหน้าที่เป็นพิธีกร และการเป็นพಂಗานในการจัดงานกิจกรรมของโรงเรียน เป็นต้น

ด้วยการกำหนดความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเพศในสถานศึกษาว่าเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมที่จะพูดคุยกันอย่างลึกซึ้งเกินไปในพื้นที่สาธารณะ ทำให้ครูบางส่วนสมทาทานความเชื่อดังกล่าวนี้โดยมองว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องที่เกินจำเป็น ครูจำนวนมากมองว่าการท้องในวัยเรียนเป็นสิ่งที่อันตรายร้ายแรงและการทำแท้งเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้ การเชื่อเช่นนี้เป็นส่วนหนึ่งที่สนับสนุนกฎระเบียบเกี่ยวกับการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียน และส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและความพึงพอใจทางเพศของนักเรียน โดยแม้นักเรียนจะพูดคุยหรือมีความใกล้ชิดทางกายกับเพศตรงข้าม แต่นักเรียนจะทำเมื่ออยู่นอกเหนือสายตาของครูเท่านั้น และจะปรับตัวด้วยการหลบซ่อนเรื่องราวทางเพศของตนเองและเพื่อนให้อยู่นอกการรับรู้ของครู นักเรียนส่วนหนึ่งได้สะท้อนว่าการไม่สามารถแสดงออกทางเพศอย่างตรงไปตรงมาต่อหน้าครูทำให้เขามีความมั่นใจในตัวเองลดลงหรือเห็นคุณค่าในตนเองลดลง

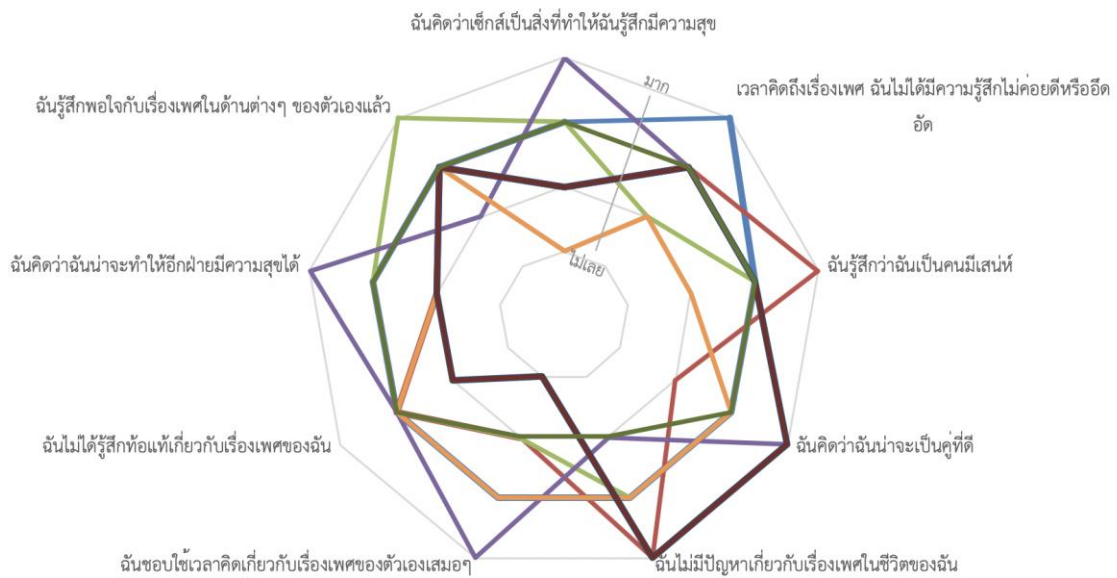
จากการศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ร่วมกับข้อมูลจากแบบสอบถามที่ดัดแปลงจาก Brief Sexual Attitude Scalse ของ Hendrick, Hendrick, & Reich (2006) ทำให้พบว่าครูส่วนใหญ่สามารถยอมรับความเป็นเพศของตนเองภายใต้แรงกดดันของโรงเรียนและแสดงออกว่าตนเองมีความพึงพอใจกับความเป็นเพศของตนเอง อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่ามิครูบางส่วนที่มีปัญหาทางเพศและยังไม่ได้รับการดูแลหรือไม่ได้รับการเติมเต็ม โดยครูกลุ่มนี้มองว่าเรื่องเพศเป็นแหล่งความพึงพอใจในชีวิตที่สำคัญของตนเอง (ภาพที่ 3) การผลักให้เรื่องเพศเป็นเรื่องที่ห่างไกลจากความเป็นครูจึงไม่สามารถสลายความไม่พึงพอใจในครูกลุ่มนี้ได้

ในทางกลับกัน แม้นักเรียนส่วนใหญ่จะแสดงออกว่าตนเองมีความพึงพอใจทางเพศเช่นเดียวกัน แต่การให้ความสำคัญกับเรื่องเพศสำหรับนักเรียนนั้นอยู่ในระดับที่สูงกว่าครูมาก โดยนักเรียนถึงกึ่งหนึ่งได้แสดงออกว่าเซ็กส์เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มนุษย์มีความสุข นักเรียนส่วนหนึ่งมองว่าตนเองยังมีปัญหาทางเพศอยู่ และรู้สึกไม่มั่นใจหรือไม่พึงพอใจในชีวิตทางเพศของตนเอง ในจำนวนนี้นักเรียนยังมองด้วยว่าตนเองอาจไม่สามารถทำให้คู่ของตนเองมีความสุขได้ ข้อมูลเหล่านี้เป็นสัญญาณที่ชี้ให้เห็นว่านักเรียนให้ความสนใจกับเรื่องเพศของตนเอง และความกังวลในเรื่องความสุขทางเพศเป็นสิ่งที่อาจหลีกเลี่ยงไม่ได้ในกลุ่มนักเรียนเช่นกัน

ความพึงพอใจทางเพศของครู

ความพึงพอใจทางเพศของนักเรียน

ภาพที่ 3 ความพึงพอใจทางเพศของครูและนักเรียน (ข้อมูลแต่ละสีแทนอาสาสมัครแต่ละคน)

3. ความสามารถในการสื่อสารเรื่องเพศของครูและนักเรียน

ครูและนักเรียนจำนวนมากเมื่อพูดถึงเรื่องเพศในโรงเรียนแล้วมักนึกถึงการเรียกร้องทางสังคมเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ การที่ครูและนักเรียนต่างรับรู้ถึงการมีอยู่ของการขับเคลื่อนสังคมในประเด็นดังกล่าวถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ดีเพื่อสร้างสังคมที่ยอมรับความหลากหลาย ในขณะที่เดียวกันครูและนักเรียนก็ได้แสดงด้วยคำพูดให้รับรู้ได้ว่าตนเองก็มีความเห็นสอดคล้องกับการเคลื่อนไหวเรียกร้องเหล่านั้น อย่างไรก็ตามเมื่อสอบถามเกี่ยวกับความหมายของคำศัพท์ต่างๆ ที่ถูกใช้ในขบวนการขับเคลื่อนทางสังคมด้านความเท่าเทียมทางเพศในปัจจุบัน เช่น “เพศสภาพ” “เพศภาวะ” หรือ “เพศวิถี” ครูและนักเรียนที่แม้จะแสดงความตื่นตัวในเรื่องความเท่าเทียมทางเพศกลับไม่สามารถอธิบายความหมายของคำศัพท์เหล่านี้ได้ บางคนระบุว่าตนเองไม่เคยได้ยินคำเหล่านี้ และในขณะที่เดียวกันก็มีครูบางส่วนที่มองว่าไม่ยากให้มีการเคลื่อนไหวเรียกร้องในโรงเรียน เนื่องจากทำให้ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและทำให้โรงเรียนเสียภาพลักษณ์ ดังที่ครูบีบีได้กล่าวไว้ว่า “ถ้าแสดงออกคนในโรงเรียนจะคิดว่าเราโวยวาย ไร้สาระ ขัดกับความเป็นครู ครูต้องเสียสละอดทน ไม่ใช่แค่เรื่องเพศ แต่ถ้าลุกขึ้นมาเรียกร้องต้องถูกมองแรงว่าก้าวร้าวทำเพื่อตัวเอง ทำไม่ถึงทนไม่ได้” (สัมภาษณ์ 30 พฤษภาคม 2563) จึงนำมาสู่คำถามว่าการตื่นตัวเรื่องความเท่าเทียมทางเพศในโรงเรียนนั้นได้เกิดขึ้นจริงหรือไม่ หรือการขับเคลื่อนดังกล่าวกำลังดำเนินไปอย่างลึกซึ้งเพียงใด การให้คำนิยามเรื่อง “เพศ” สำหรับครูและนักเรียนยังคงครอบคลุมเฉพาะเรื่องความหลากหลายทางเพศและการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์เป็นหลัก โดยครูและนักเรียนไม่ได้สะท้อนเรื่องเพศรสหรือการแสดงออกตัวตนทางเพศและการแสวงหาความสุขทางเพศเลย การดำรงอยู่อย่างคับแคบของจักรวาลเรื่องเพศในโรงเรียนจึงอาจนำมาสู่การสื่อสารเรื่องเพศที่มีขอบเขตของประเด็นที่จำกัด ซึ่งอาจมีที่มาจาก การปิดกั้นและไม่ได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนและครอบครัว จนนำมาสู่ทัศนคติด้านลบต่อความเป็นวิชาการด้านเพศ เช่น การมองว่านักวิชาการเป็นสาเหตุของการติตราทางเพศ เป็นต้น แต่ในความย้อนแย้งนี้ผู้วิจัยกลับพบว่าการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นของครูบางคนกลับเป็นการเปิดโลกทัศน์เรื่องเพศและทำให้เกิดการยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางเพศของเพื่อนมนุษย์มากขึ้น ดังที่ครูแคทได้สะท้อนว่า “การได้รู้จาก ป.โท อาจจะเข้าใจตัวเองมากขึ้น ได้รู้ว่ามีไครยี่ที่เคลื่อนไหวได้ โอเคขึ้นกับตัวเอง” (สัมภาษณ์ 2 มิถุนายน 2563)

วัฒนธรรมที่มองว่าเรื่องเพศเป็นสิ่งที่ผิดบาปทำให้เกิดแบบแผนการสอดส่องหาผู้กระทำความผิดในโรงเรียน โดยครูและนักเรียนต่างพร้อมที่จะตีความพฤติกรรมของผู้ที่มีการแสดงออกในลักษณะสุ่มเสี่ยงเรื่องเพศให้กลายเป็นเรื่องที่จะถูกว่ากล่าวหรือกลายเป็นเหยื่อของการนิทาในโรงเรียนได้ทันที ครูจำนวนมากจึงปรับตัวด้วยการวางตัวให้ห่างจากนักเรียนของตนเอง ซึ่งอาจทำให้ส่งผลเสียต่อการสร้างความใกล้ชิดในการเรียนรู้ แต่ครูก็สะท้อนว่าการทำเช่นนี้จะทำให้ตนเองสามารถควบคุมนักเรียนได้ดีกว่าการตกเป็นเป้าของการนิทา

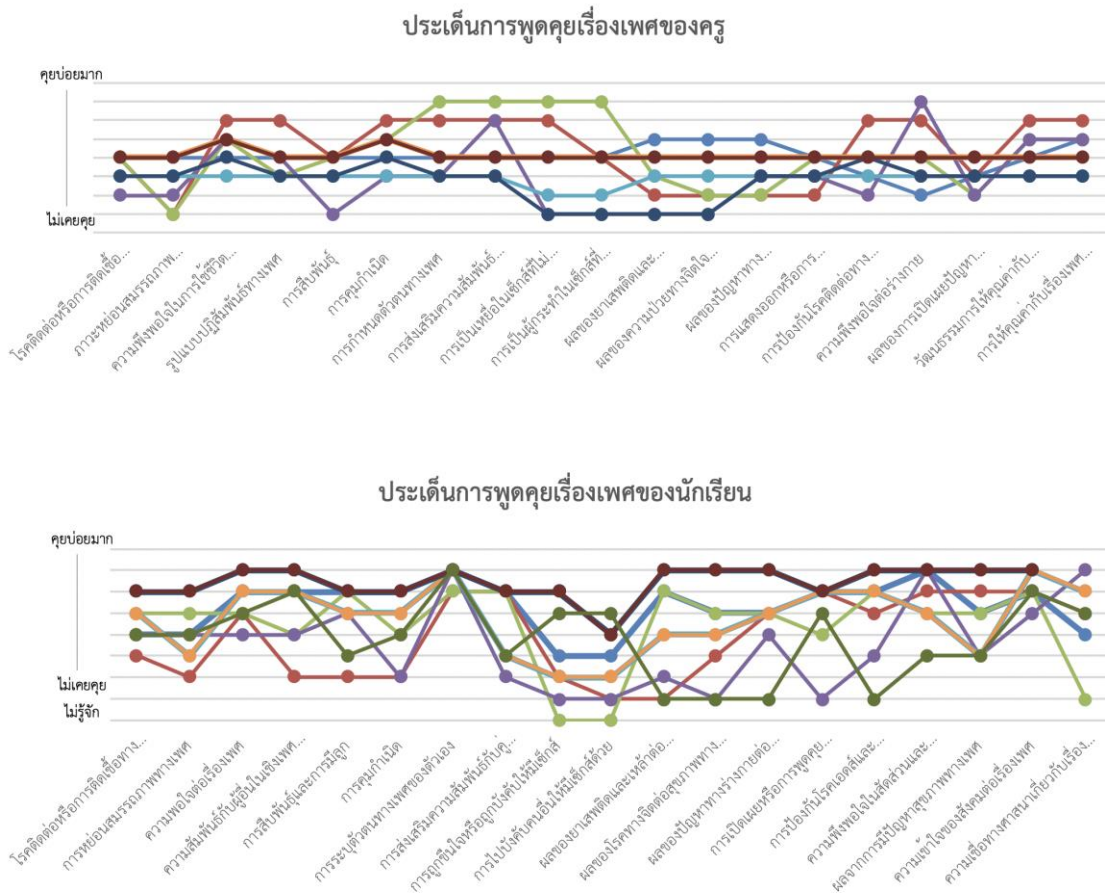
แม้การสื่อสารเรื่องเพศในโรงเรียนจะถูกทำให้กลายเป็นเรื่องที่น่าอึดอัด แต่นักเรียนส่วนใหญ่ก็ยังมี ความสนใจและชื่นชอบที่จะได้ฟังเรื่องราวเกี่ยวกับเพศที่ครูจะนำมาแบ่งปัน โดยประเด็นที่ครูสะท้อนว่านักเรียนมีความสนใจมักเป็นเรื่องที่นักเรียนไม่สามารถประสบได้ด้วยตนเองหรืออยู่นอกเหนือรสนิยมทางเพศของตนเอง เช่น นักเรียนหญิงที่มีเพศสภาพตรงกับเพศกำเนิดชอบฟังเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างชายกับชาย

เป็นต้น และบางเรื่องที่ได้แก่นักเรียนสนใจก็เป็นเรื่องที่นักเรียนจำเป็นต้องนำไปใช้และเกิดประโยชน์ในบริบทเฉพาะของโรงเรียนนั้นๆ เช่น วิธีการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนชายที่ไม่สามารถออกไปนอกโรงเรียนหรือไปมีเพศสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม เป็นต้น การสื่อสารเรื่องเพศที่อยู่นอกตำรานี้ผู้วิจัยพบว่าครูแต่ละคนแม้จะอยู่ในโรงเรียนเดียวกันแต่ก็มีรูปแบบการปฏิบัติที่แตกต่างกันอย่างมาก โดยครูบางคนเปิดเผยและสื่อสารเรื่องเพศกับนักเรียนอย่างมากดังกล่าวข้างต้น แต่ในขณะเดียวกันก็มีครูบางคนที่เลือกที่จะไม่สื่อสารเรื่องเพศกับนักเรียนหรือสื่อสารเท่าที่จำเป็นเท่านั้น โดยครูเชื่อว่าเมื่อนักเรียนโตเป็นผู้ใหญ่แล้วก็จะรู้เรื่องราวทางเพศได้เอง

ครูได้สะท้อนว่าปัจจัยส่วนหนึ่งของการปิดกั้นเรื่องเพศในโรงเรียนมีส่วนประกอบมาจากความคับแคบของแบบเรียนซึ่งขาดความหลากหลายในเรื่องการแสดงออกทางเพศของตัวละคร การปิดกั้นในโรงเรียนนี้ทำให้นักเรียนไม่ได้รับการรับรองจากโรงเรียนให้สามารถพูดคุยเรื่องเพศได้อย่างหลากหลาย รวมไปถึงการรู้สึกว่าตนเองไม่สามารถที่จะพูดคุยสื่อสารเรื่องเพศกับครอบครัวได้ การสื่อสารเรื่องเพศระหว่างนักเรียนด้วยตนเองจะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า โดยนักเรียนมีพฤติกรรมการช่วยเหลือกันเพื่อให้เพื่อนสามารถมีพฤติกรรมทางเพศได้อย่างสะดวกและไม่ถูกครูจับได้ ตัวอย่างเช่นในการให้สัมภาษณ์ของลูกบิดที่พูดถึงการแสดงออกตัวตนทางเพศของเพื่อนซึ่งต้องปกปิดไว้ต่อหน้าครู “ถ้าอยู่กับเพื่อนเป็นตัวตนเขาได้เต็มที่เลย แต่พอครูมาปุ๊บต้องทำให้ตัวเองเป็นผู้ชายมากขึ้นหรือผู้หญิงมากขึ้น มันจะเริ่มมีปัญหาละ คือเพื่อนต้องฝืนตัวเอง ยังไม่กล้าแบบครูสวัสดิ์ดีคะ เพราะหนึ่งเลยครูจะด่า ครูไม่พอใจที่เขาแสดงออกแบบนั้น ครูบางคนมองว่าไม่เหมาะสม” (สัมภาษณ์ 23 มิถุนายน 2563) อย่างไรก็ตาม นักเรียนได้สะท้อนว่าหากตนเองไม่ได้มีประสบการณ์ทางเพศในเรื่องที่กำลังพูดคุยกันในกลุ่ม เพื่อนนักเรียนก็จะไม่ให้ความเชื่อถือ และคำแนะนำที่มาจากนักเรียนที่ขาดประสบการณ์นั้นก็จะไม่ได้รับการรับฟังเช่นกัน

จากการศึกษาการสะท้อนของครูและนักเรียนผ่านแบบสอบถาม Comfort and Willingness in Sexuality Discussion Scale ซึ่งดัดแปลงจาก Harris & Ways (2008) ผู้วิจัยพบว่าครูมีพฤติกรรมการพูดคุยเรื่องเพศน้อยกว่านักเรียน และเรื่องเพศที่ครูมักหยาบยกขึ้นมาพูดคุยจะมีขอบเขตครอบคลุมเรื่องการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเพศและการกำหนดตัวตนทางเพศ ในขณะที่ประเด็นที่มักไม่ค่อยถูกพูดถึงคือเรื่องการสืบพันธุ์ และภาวะหย่อนสมรรถภาพทางเพศ นอกจากนี้ยังมีบางประเด็นด้านเพศที่ครูบางคนมีการพูดคุยกันบ่อยมากในขณะที่ครูบางคนไม่เคยคุยเลย ประเด็นเหล่านี้ได้แก่เรื่องการเป็นเหยื่อและการเป็นผู้กระทำในเซ็กส์ที่ไม่ยินยอม (ภาพที่ 4)

สำหรับประเด็นที่นักเรียนใส่ใจและมีการพูดคุยกันบ่อย ได้แก่ ประเด็นเรื่องความพึงพอใจต่อเรื่องเพศ เรื่องความพึงพอใจในสัดส่วนและขนาดอวัยวะ และเรื่องความเข้าใจของสังคมที่มีต่อเรื่องเพศ ในขณะที่เรื่องการชื่นใจและการบังคับผู้อื่นให้มีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ยินยอมยังคงกลายเป็นประเด็นที่ถูกพูดถึงน้อย สอดคล้องกับข้อค้นพบเกี่ยวกับการพูดคุยของครูซึ่งมีการสื่อสารในประเด็นนี้ในระดับต่ำเช่นเดียวกัน โดยนักเรียนบางส่วนสะท้อนว่าตนเองไม่ทราบความหมายของการชื่นใจหรือการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ยินยอมด้วย นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่ามีบางประเด็นที่นักเรียนส่วนหนึ่งมีการพูดคุยบ่อยในขณะที่นักเรียนที่เหลือแทบไม่เคยคุยเรื่องนี้เลย ได้แก่ เรื่องผลของยาเสพติดและเหล้าต่อเพศ เรื่องผลของปัญหาทางจิตที่ส่งผลต่อสุขภาพทางเพศ และผลของปัญหาทางกายที่ส่งผลต่อสุขภาพทางเพศ

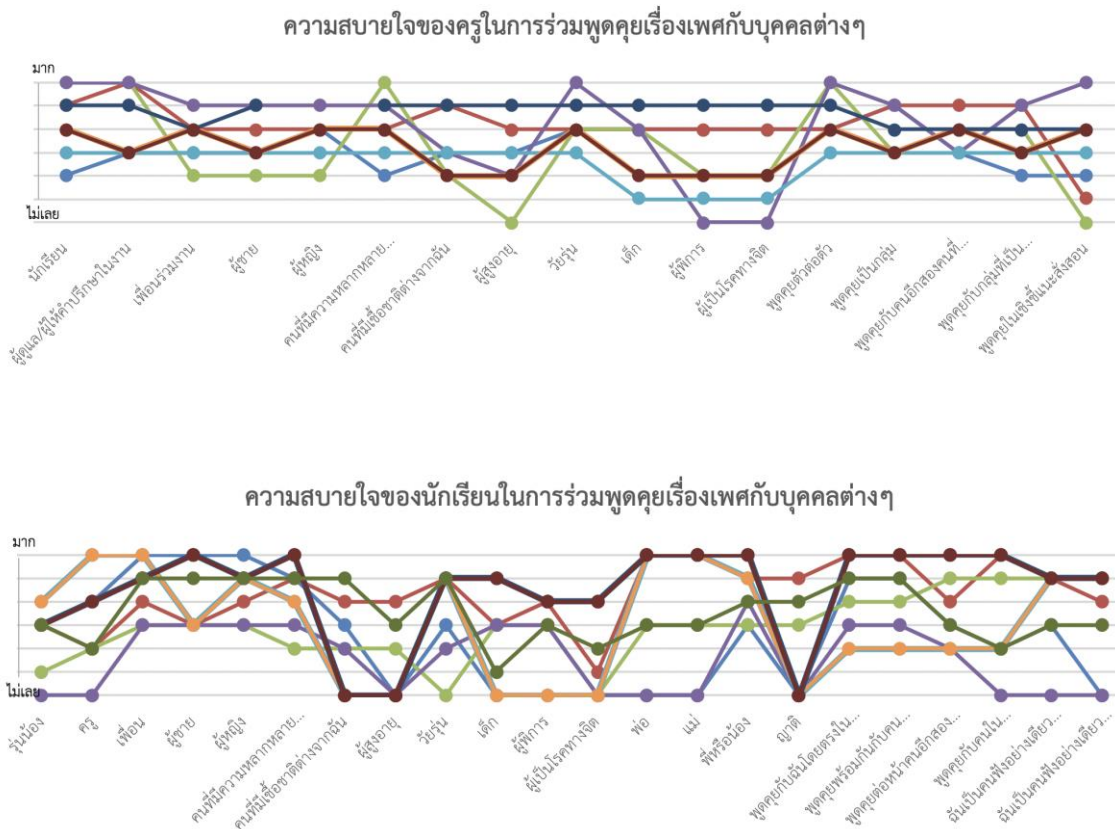

ภาพที่ 4 ประเด็นการพุดคุยเรื่องเพศของครูและนักเรียน (ข้อมูลแต่ละสีแทนอาสาสมัครแต่ละคน)

เมื่อพิจารณาในด้านความสบายใจของครูและนักเรียนในการพุดคุยเรื่องเพศกับบุคคลต่างๆ ผู้วิจัยพบว่าครูค่อนข้างรู้สึกสบายใจสูงในการพุดคุยเรื่องเพศกับวัยรุ่น โดยไม่ได้มีความแตกต่างกันนักในเรื่องความสบายใจของครูที่จะพุดคุยเรื่องเพศกับคนที่มีความคล้ายคลึงกันและบุคคลต่างเพศ ทั้งนี้ ครูส่วนใหญ่ชื่นชอบที่จะพุดคุยเรื่องเพศแบบส่วนตัวมากกว่าการพุดคุยกันเป็นกลุ่ม ครูบางส่วนนิยมพุดคุยในเชิงชี้แนะสั่งสอน ในขณะที่ครูบางคนไม่รู้สึกสะดวกใจนักที่จะเป็นผู้สอนนักเรียน สิ่งนี้อาจสะท้อนวิธีการจัดการการเรียนรู้อันเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศที่ครูแต่ละคนเลือกใช้แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม แม้ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานความรู้ให้แก่บุคคลอื่น แต่ครูกลับรู้สึกไม่สะดวกใจนักที่จะสื่อสารเรื่องเพศร่วมกับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้มีปัญหาทางจิต (ภาพที่ 5)

นักเรียนแสดงออกถึงความสบายใจที่จะพุดคุยเรื่องเพศในระดับที่ต่ำกว่าครู โดยนักเรียนส่วนใหญ่สะท้อนว่าตนเองมีความสบายใจที่จะพุดคุยเรื่องเพศกับเพื่อนและพี่น้องของตนเอง ในขณะที่นักเรียนไม่ค่อยสบายใจที่จะพุดคุยเรื่องเพศกับญาติ ผู้สูงอายุ และผู้ป่วยทางจิต นอกจากนี้ยังพบการกระจายตัวของความ

สบายใจในระดับที่แตกต่างกันมากของนักเรียนในการพูดคุยเรื่องเพศกับพ่อ แม่ และครู ในขณะที่นักเรียนสะท้อนว่าตนเองสบายใจที่จะพูดคุยเรื่องเพศได้ทั้งในรูปแบบส่วนตัวและแบบกลุ่ม

ภาพที่ 5 ความสบายใจของครูและนักเรียนในการร่วมพูดคุยเรื่องเพศกับบุคคลต่างๆ (ข้อมูลแต่ละสี่แทนอาสาสมัครแต่ละคน)

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ในการวิเคราะห์เรื่องเล่าและวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์เพื่อทำความเข้าใจมายาคติในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเพศ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเรื่อง “ระบอบแห่งภาพลักษณ์” ซึ่ง Peter A. Jackson ใช้ในการอธิบายความแตกต่างของพื้นที่สาธารณะที่คนไทยถูกคาดหวังให้รักษาภาพลักษณ์ที่ดีงาม ในขณะที่พื้นที่ส่วนตัวไม่ได้รับการควบคุมอย่างเคร่งครัดมากนัก ผวนกับ “วัฒนธรรมความกลัว” ซึ่ง Frank Furedi และ Barry Glassner ใช้ในการอธิบายยุทธศาสตร์การสร้างความปลอดภัยในวงกว้างเพื่อควบคุมความเชื่อ พฤติกรรม และวิถีชีวิตของผู้คนให้เป็นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง โดยผู้ที่ควบคุมความกลัวของผู้คนมักจะได้ประโยชน์จากความกลัวดังกล่าว เพศในบริบทสังคมถูกสร้างให้เป็นสิ่งที่อยู่ตรงข้ามกับภาพลักษณ์ที่ดี ความเป็นไทยถูกสร้างให้ควบคู่กับความบริสุทธิ์ผุดผ่องปราศจากเรื่องเพศ สังคมที่เป็นระบบระเบียบที่ชายหญิงแบ่งหน้าที่ตามบทบาทของตัวเอง และเพศที่สามมีความอ่อนน้อมถ่อมตนและกตัญญูต่อความเมตตาของสังคมไทยที่ในพื้นที่แก่พวกเขาในการแสดงความสามารถ สร้างสีสัน และความบันเทิงให้แก่ผู้อื่น สังคมไทยจึงใช้ความกลัวโดยคาดหวังที่จะรักษาภาพลักษณ์อันสงบเรียบร้อยตามที่ได้กล่าวไปข้างต้น ความกลัวส่งผลต่อแต่ละบุคคลโดยทำให้เกิดความรู้สึกว่าหากตนเองไม่ทำตามความคาดหวังของสังคมดังกล่าว อาจทำให้ตนเองกลายเป็นสมาชิกที่มีคุณสมบัติของที่ “ไม่ดี” เช่น เห็นแก่ตัว ไร้ศีลธรรม น่าละอาย ไม่มีคุณค่า จนไม่คู่ควรที่จะได้รับการยอมรับจากสังคม ความกลัวดังกล่าวส่งผลให้คนบางส่วนเลือกที่จะทำตามค่านิยมดั้งเดิม โดยให้ค่าต่อสิ่งดังกล่าวมากกว่าสิทธิเสรีภาพของตนเอง เมื่อการสื่อสารเรื่องเพศเป็นสิ่งที่ถูกปิดกั้น ช่องว่างของความไม่รู้จึงเปิดโอกาสให้มายาคติที่สามารถสร้างความกลัวเข้ามาแทนที่ความเข้าใจ และกลายเป็นคำอธิบายหลักที่กำหนดบทบาทของสมาชิกในสังคม รวมทั้งกลายเป็นนิยามการประพฤติตนเพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ผู้วิจัยพบว่าสังคมไทยอาศัยความกลัวเป็นกลไกหลักในการกำหนดวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศมากกว่าจะใช้คำอธิบายอย่างเป็นทางการเป็นผล รวมทั้งไม่ให้คุณค่าแก่การให้ความรู้ ความเข้าใจ และการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ามีการยกให้คุณค่าของภาพลักษณ์ของสังคมอยู่เหนือกว่าคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของสมาชิกที่ควรจะมีโอกาสที่จะเข้าถึงความรู้เกี่ยวกับเพศ เพื่อให้พวกเขาสามารถดูแลตนเองและรับผิดชอบผู้อื่นที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศได้

การอภิปรายผลหลังจากนี้ผู้วิจัยจะได้ชี้ให้เห็นอิทธิพลของค่านิยมในสังคมที่เกี่ยวข้องกับการรักษาภาพลักษณ์ที่ดี ซึ่งในเวลาเดียวกันได้ใช้ความกลัวในการควบคุมพฤติกรรมทางเพศของครูและนักเรียนในมิติต่างๆ โดยจะได้อภิปรายใน 4 ประเด็น ดังนี้ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและเพศสัมพันธ์ 2) บทบาท หน้าที่ ความเป็นชาย ความเป็นหญิง 3) ความหลากหลายทางเพศและตัวตนที่ถูกมองข้าม และ 4) สุขภาวะของครูและนักเรียนภายใต้ระบอบแห่งภาพลักษณ์เรื่องเพศ ในการครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างสังคมไทยและระบบการศึกษา ซึ่งแม้ว่าความคาดหวังหลักของสังคมอาจปรากฏในรูปแบบที่ต้องการให้โรงเรียนเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีโอกาสได้รับความรู้ที่สำคัญต่ออนาคตของตนเองผ่านการอบรมสั่ง

สอนของครู โดยให้ครูทำหน้าที่เป็นพ่อพิมพ์แม่พิมพ์ของชาติและเป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียน ในขณะที่นักเรียนเองได้ถูกวางบทบาทให้มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นที่ตามความคาดหวังของสังคม เป็น 'เด็กดี' รู้จักหน้าที่ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ว่านอนสอนง่าย และอยู่ในโอวาทของผู้ใหญ่ บทบาทของครูและนักเรียนดังกล่าวแม้จะเป็นภาพลักษณ์ในเชิงอุดมคติ แต่ก็ก็เป็นคุณลักษณะที่สังคมคาดหวังและอยากเห็นครูและนักเรียนพัฒนาตนเองไปถึงจุดนั้นให้ได้ในความเป็นจริง ความกลัวที่ถูกสร้างขึ้นควบคู่กับภาพลักษณ์ดังกล่าวจึงเป็นกลไกสำคัญในการทำให้ครูและนักเรียนรู้สึกว่าจะตนเองจะเสียประโยชน์หรือได้รับผลกระทบด้านลบหากไม่สามารถทำตามความคาดหวังดังกล่าวได้ ไม่ว่าจะเป็นการถูกลงโทษ การถูกลดทอนคุณค่า การทำให้ละอาย การทำให้รู้สึกผิด หรือ การไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ให้คุณค่ากับวัฒนธรรมที่ตัวเองคุ้นเคย การยื่นหยัดที่จะสื่อสารเรื่องเพศหรือคั่นคว้าความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศเพื่อทำความเข้าใจตนเองหรือเพื่อส่งต่อความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้อื่นจึงกลายเป็นพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงซึ่งกลายเป็นข้อตรงข้ามที่ต้องถูกทำหายโดยอำนาจของโครงสร้างสังคมกระแสหลัก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผู้ที่แตกแถวย่อมถูกมองว่าเป็นปฏิบัติของคุณค่าที่สังคมยึดถือ และด้วยความกลัวว่าคุณค่าที่ติงามของตนเองจะเลือนหายไป จึงส่งผลให้ผู้ที่ไม่เห็นด้วยต้องปิดบังตัวตนหรือยอมทำตามความคาดหวังของสังคม รวมทั้งในหลายกรณีก็ยอมรับมายาคติที่ว่า การลงโทษคนที่แตกแถว ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดก็ตามเป็นสิ่งที่ชอบธรรมและเหมาะสม

1) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและเพศสัมพันธ์

จากผลการสัมภาษณ์พบว่าครูและนักเรียนได้สะท้อนให้เห็นกรอบนิยามของภาพลักษณ์ที่ดีของสังคมไทยซึ่งต้องแอบซ่อนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับเพศสัมพันธ์หรือแยกเรื่องเพศออกจากพื้นที่สาธารณะ มายาคติเรื่องเพศนี้เริ่มต้นจากความเชื่อว่าเพศเป็นภัยคุกคาม การแสดงออกเรื่องเพศอย่างโจ่งแจ้งถูกมองเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม และบุคคลที่ได้รับการอนุโลมให้เข้าไปข้องเกี่ยวกับเรื่องเพศได้จะต้องมีสถานะเป็น 'ผู้ใหญ่' เท่านั้น โดยผู้ใหญ่จะต้องอยู่ภายใต้กรอบความรับผิดชอบโดยแสดงออกเรื่องเพศภายในพื้นที่ปิด ในขณะที่สถานศึกษาได้รับการคาดหวังให้เป็นสถานที่ปลูกฝังศีลธรรมอันดีให้แก่ นักเรียน เพศซึ่งถูกมองว่าเป็นข้อตรงข้ามกับความดีงามของสังคมได้กลายเป็นสิ่งต้องห้ามที่ครูและนักเรียนไม่ควรที่จะเข้าไปข้องเกี่ยว โดยครูถูกคาดหวังให้เป็นผู้คุมระเบียบและมีหน้าที่กีดกันไม่ให้ นักเรียนเข้าไปในพื้นที่อันตรายดังกล่าว สิ่งนี้ตั้งอยู่บนฐานความเชื่อที่ว่าเด็กมีแนวโน้มที่จะเรียนรู้เรื่องเพศอย่างผิดๆ ได้ง่าย เด็กมีความไร้เดียงสาและแยกแยะดีชั่วไม่ได้ และครูไม่ควรเป็นฝ่ายชี้แนะให้เด็กเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องเพศ

ความกลัวถูกสร้างขึ้นเป็นกลไกในการรักษาภาพลักษณ์ โดยการทำให้ครูและนักเรียนเห็นว่าการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องเพศสามารถนำไปสู่ความเสี่ยงต่างๆ ตั้งแต่การกลายเป็นบุคคลที่ถูกมองว่าวางตัวไม่เหมาะสม ไม่รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีผิดความปกติ เป็นผู้หมกมุ่นในสิ่งที่ไม่ดีงาม ไปจนถึงการสูญเสียอนาคต และการไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม เราจะสังเกตเห็นได้จากข้อมูลของทั้งครูและนักเรียนว่า รูปแบบของการอบรมและควบคุมพฤติกรรมนักเรียนมุ่งเน้นการลดโอกาสที่นักเรียนจะไปมีเพศสัมพันธ์ให้ได้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการปิดกั้นการเข้าถึงความรู้เรื่องเพศ การทำให้เพศเป็นเรื่องที่น่ากลัว การยุติความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนหญิงกับนักเรียนชาย และการชี้ให้เห็นปัญหาที่จะตามมาจากการตั้งครรภ์ในวัยเรียน รูปแบบของหลักสูตรจาก

ข้อมูลของครูและนักเรียนที่ให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัย ชี้ให้เห็นชุดความรู้หลักซึ่งมุ่งให้ความสำคัญกับการป้องกันการตั้งครรภ์ สอดคล้องกับการรายงานผลการศึกษาโดย UNICEF เมื่อปี พ.ศ. 2559 ซึ่งพบว่าแบบเรียนเรื่องเพศในประเทศไทยมุ่งเน้นที่ด้านการชี้ให้เห็นผลกระทบด้านลบจากการมีเพศสัมพันธ์มากกว่าการกล่าวถึงมุมมองด้านบวกของเพศและเพศวิถี (UNICEF, 2559) การให้ข้อมูลเรื่องเพศให้น้อยที่สุดผนวกกับการสร้างความกลัวต่อเพศถูกเชื่อว่าจะทำให้นักเรียนอยู่ในร่องในรอยมากขึ้น แต่ในความเป็นจริงการจำกัดความรู้อาจไม่ได้มีประสิทธิภาพในการลดความพยายามของนักเรียนในการแสวงหาประสบการณ์ทางเพศของตนเองได้ เสียงจากนักเรียนผู้ให้ข้อมูลสะท้อนให้เห็นว่า ในท้ายที่สุดนักเรียนยังคงพยายามที่จะพาตัวเองเข้าไปในพื้นที่ทางเพศแม้จะถูกครูและผู้ปกครองกีดกันก็ตาม การศึกษากระบวนการทางจิตใจพบว่า การปกปิดหรือปิดกั้นเรื่องใดเรื่องหนึ่งไม่ได้เป็นวิธีการที่ดีในการหยุดยั้งการเรียนรู้ ในทางกลับกันการปิดกั้นกลับเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดความสนใจใคร่รู้ (curiosity) ซึ่งขับเคลื่อนการเรียนรู้ของมนุษย์ให้เกิดขึ้นอย่างรุนแรงมากขึ้นกว่าเดิม (Schaeckermann, Ribeiro, Wallner, Kriglstein, Johnson, Drachen, Sifa, & Nacke, 2017) อย่างไรก็ตาม ในบริบทของการตีตราและกำหนดความผิด แม้ความสงสัยเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดการยุ่งเกี่ยวกับเรื่องเพศของนักเรียน แต่พฤติกรรมการเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างลับๆ เมื่อนักเรียนเรียนรู้ว่าตนเองไม่สามารถที่จะแสดงออกเรื่องเพศได้ต่อหน้าผู้ใหญ่เนื่องจากตนเองจะถูกตำหนิหรือถูกทำโทษ การค้นหาประสบการณ์ด้านเพศของนักเรียนจึงเกิดในพื้นที่ที่ผู้ใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงและดำเนินไปบนข้อมูลที่กระจัดกระจายตามแต่ที่ตนเองเข้าถึงได้ ซึ่งข้อมูลเหล่านั้นอาจมีบางส่วนที่ผิดเพี้ยนจากข้อเท็จจริงหรืออาจนำไปสู่ความเสี่ยงที่ครูและผู้ปกครองจะไม่มีทางรับรู้ และด้วยการกำหนดบทลงโทษนี้เอง เมื่อนักเรียนประสบกับปัญหาส่วนบุคคลขึ้น โอกาสที่นักเรียนจะเข้าหาครูและผู้ปกครองเพื่อขอคำแนะนำหรือขอความช่วยเหลือจึงลดลง

ความกลัวแม้จะเคยถูกใช้เป็นส่วนประกอบเพื่อดำรงไว้ซึ่งภาพลักษณ์ของสถานศึกษาที่ปราศจากเรื่องเพศ แต่กลับทำให้นักเรียนขาดภูมิคุ้มกันที่จะปกป้องตนเองจากความเสี่ยงเรื่องเพศ ขาดความไวเนื้อเชื่อใจต่อผู้ใหญ่ และมองว่าครูเป็นบุคคลที่ไม่สามารถเข้าใจพวกเขาและไม่อาจช่วยพวกเขาแก้ปัญหาเรื่องเพศได้ ในขณะเดียวกัน ครูที่มีบุคลิกและพฤติกรรมใกล้ชิดกับนักเรียนจนทำให้นักเรียนไว้วางใจกลับต้องช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่นักเรียนอย่างลับๆ ในขณะที่โรงเรียนไม่ได้ให้การสนับสนุนครูที่ให้ความรู้เรื่องเพศ และโรงเรียนก็ไม่ได้สนับสนุนให้เกิดการแก้ปัญหาเรื่องเพศที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนอย่างแท้จริง ภายใต้ระบบที่ปกครองนักเรียนและครูผ่านความกลัวเรื่องเพศ ครูที่ตั้งใจจะให้ความรู้เรื่องเพศต้องเผชิญกับการจับตามองและถูกตีตราจากสังคมในฐานะครูที่ไม่ดี ถูกเหมารวมว่าเป็นครูที่ซึ้นนำนักเรียนไปสู่การกระทำสิ่งที่เหมาะสม หรือเป็นครูที่กำลังนำพานักเรียนไปสู่การกระทำที่อยู่ในพื้นที่อันตราย จากปรากฏการณ์เหล่านี้จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมความกลัวเรื่องเพศกำลังสร้างพื้นที่ให้เกิดประชากรที่ไม่รอบรู้ในเรื่องเพศ ผลิตซ้ำประชากรที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศอย่างผิดๆ ในพื้นที่ส่วนตัว และสังคมก็ทำหน้าที่คอยจับตามอง ตีตรา และด่าทอการแสดงออกเรื่องเพศของประชากรในพื้นที่สาธารณะ วัฒนธรรมดังกล่าวสนับสนุนให้สถานศึกษาภายใต้ความกลัวเรื่องเพศมุ่งที่จะรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของตนเอง ให้ดูเหมือนปราศจากเรื่องเพศ มากกว่าที่จะใส่ใจชีวิตที่ดีและมีคุณภาพของนักเรียนหรือครู โดยที่ระบบการศึกษาไม่ได้ให้พื้นที่ในการแก้ไขปัญหาและให้คำปรึกษา ไม่ได้ให้โอกาสในการเข้าถึงความรู้ที่พร้อมพร้อมและถูกต้อง พร้อมกันนั้นก็ยังไม่ให้การสนับสนุนเพื่อกำจัดผู้ที่ถือว่าการกระทำผิด ให้ออกจากจากระบบโดยไม่ได้มีระบบรองรับหรือให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตและโอกาสในสังคมของบุคคลหลังถูกลงโทษจากโรงเรียน

2) บทบาทหน้าที่ ความเป็นหญิง ความเป็นชาย

ในมิติของความเป็นชายและความเป็นหญิง ผู้วิจัยพบว่าภาพลักษณ์ที่ดีของสังคมไทยดำเนินไปตามค่านิยมชายเป็นใหญ่และค่านิยมชายจริงหญิงแท้ ค่านิยมดังกล่าวมีอิทธิพลต่อรูปแบบการขัดเกลาและความคาดหวังต่อการอบรมสั่งสอนนักเรียนภายในโรงเรียน โดยความกลัวได้ถูกใช้ในการตีตราด้วยคำที่แฝงความหมายของการเหยียดหยามศักดิ์ศรี เช่น “กะเทย-กะหรี” โดยถูกใช้ในการตีสราตรานักเรียนที่ไม่ปฏิบัติตามบทบาททางเพศที่สังคมคาดหวัง คำว่า “กะเทย” ในที่นี้อาจขยายไปถึงคำอื่นๆ ที่มีความหมายใกล้เคียง เช่น “ไม่ใช่ชายแท้” และ “ตุ๊ด” เป็นต้น เพื่อใช้เป็นรูปแบบหนึ่งของการลงโทษเพื่อให้นักเรียนที่มีเพศกำเนิดชายรู้สึกสูญเสียความเป็นชายหากตนเองไม่ทำตามบทบาททางเพศที่สังคมคาดหวัง ในกรณีนี้การตีตราสามารถมีผลต่อนักเรียนชายเนื่องจากนักเรียนชายจำนวนมากรู้สึกหวงแหนสถานะความเป็นชายของตนเอง การใช้คำที่ลดคุณค่าความเป็นชายจึงทำให้ตัวบุคคลนั้นรู้สึกถูกลดทอนคุณค่า แยกแยะ และแตกต่างจากเพื่อนในกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศเดียวกันได้ การลดความเป็นชายเพื่อกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมมักปรากฏเพื่อสนับสนุนให้เกิดการร่วมมือในกิจกรรมที่สังคมเชื่อว่าเป็นแสดงออกถึงความเป็นชาย เช่น การเล่นกีฬาบางประเภทซึ่งนักเรียนชายถูกคาดหวังว่าจะต้องทำกิจกรรมนี้ได้ดีและต้องแสดงออกถึงความสนใจหรือชื่นชอบในกิจกรรมนี้เป็นพิเศษ อย่างไรก็ตาม ความคาดหวังต่อความเป็นชายไม่ได้ถูกแสดงออกผ่านกรอบในบทบาทใด บทบาทหนึ่งอย่างเฉพาะเจาะจง แต่ถูกแสดงออกผ่านการได้รับสิทธิพิเศษด้วยเช่นกัน ข้อมูลจากนักเรียนและครูสะท้อนให้เห็นว่า ความเป็นชายถูกผูกโยงกับธรรมชาติของการแสดงออกเรื่องเพศ ความใคร่ที่จะอยากมีเพศสัมพันธ์ และการมีศักยภาพในการควบคุมความต้องการทางเพศของตนเองที่น้อยกว่าเพศหญิง การที่นักเรียนชายต้องการมีเพศสัมพันธ์ ต้องการเรียนรู้ หรือต้องการทดลองมีประสบการณ์เรื่องเพศ ถูกเชื่อว่าเป็นคุณสมบัติโดยธรรมชาติของผู้ชาย นอกจากนี้ยังพบความเชื่อที่ว่าเพศชายต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทเชิงรุก (active) ทางเพศและในการมีเพศสัมพันธ์ เป็นฝ่ายที่สามารถแสวงหาความสุขทางเพศได้ เป็นฝ่ายเริ่มและกระทำในเพศสัมพันธ์ ซึ่งมาพร้อมกับความเชื่อที่ว่า ผู้ชายไม่ใช่ฝ่ายเสียเปรียบในเรื่องเพศ ทำให้เกิดการมองข้ามความเป็นไปได้ที่ผู้ชายจะเป็นฝ่ายถูกคุกคามทางเพศหรือถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้หญิงได้ จะเห็นได้จากตัวอย่างของการที่ร่างกายของผู้ชายถูกล่วงละเมิดทางเพศ แต่ผู้ชายกลับไม่สามารถปกป้องสิทธิของตนเองได้อย่างจริงจัง เพราะรับรู้ว่าการละเมิดพื้นที่บนร่างกายของผู้ชายเป็นสิ่งที่รุนแรง การปกป้องสิทธิดังกล่าวมีแนวโน้มจะถูกตีความว่าแปลกแยก และขัดกับค่านิยมในเรื่องความเข้มแข็งของความเป็นชายโดยทั่วไป ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า ความเชื่อข้างต้นอาจทำให้ผู้ให้ครูและนักเรียนมองข้ามประสบการณ์การถูกคุกคามทางเพศในอดีตของตนเอง เพราะความเข้าใจที่ว่าตนเองต้องเข้มแข็งและเพศชายต้องแสดงความเหนือกว่าโดยธรรมชาติ จึงเกิดการยอมรับว่าความไม่เท่าเทียมดังกล่าวเป็นความปกติที่เกิดขึ้นได้ โดยตนเองไม่ควรถูกต้องเรียกร้องสิทธิอะไรให้มากกว่าปัจจุบัน แม้ว่าการแสดงตนว่าเป็นผู้แข็งแกร่งอาจดูเหมือนเป็นคุณสมบัติที่น่าหลงใหลหรือดูมีสุขภาวะทางจิตที่ดี แต่การไม่ยอมรับความอ่อนแอในตนเองของครูและนักเรียนชายอาจเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ลดทอนสุขภาวะที่ดีได้ (Sandstorm & Dunn, 2014)

การสร้างความกลัวผ่านการตีตรา “กะหรี” ในนักเรียนหญิง มักเป็นการกระทำเพื่อให้นักเรียนหญิงพยายามปฏิบัติตามความคาดหวังของสังคมในการเป็นกุลสตรีที่เรียบร้อย นักเรียนหญิงที่ดีตามความคาดหวังของสังคมในโรงเรียน คือ การเป็นนักเรียนหญิงที่รักษาวลสงวนตัว รักษาพรหมจรรย์ แต่งตัวมิดชิด และมี

กิริยามารยาทที่เรียบร้อย จะเห็นได้ว่าเมื่อนักเรียนหญิงไม่ทำตามกฎระเบียบเพียงน้อยนิดหรือหากทำตัว เทียบเท่ากับชาย นักเรียนหญิงจะถูกตีตราได้ทันทีว่าพวกเขาเป็นผู้หญิงที่ไม่ดี โดยมีกฎระเบียบเปรียบเทียบกับผู้หญิง ที่ให้บริการทางเพศซึ่งสังคมให้ค่าว่าเป็นกลุ่มคนที่ขาดคุณสมบัติการเป็นผู้หญิงที่ดี การใส่กระโปรงสั้นกว่าที่ กฎระเบียบได้กำหนดไว้ การยิ้มสีฉม และ การไม่ทำทรงผมตามกฎระเบียบถูกนำไปเชื่อมโยงกับความ ‘ร่าเริง’ หรือความพร้อมของผู้หญิงที่จะมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชาย แม้การเชื่อมโยงดังกล่าวจะขาดความเป็นเหตุเป็นผล แต่ กลับมีประสิทธิภาพในการสร้างความกลัวให้แก่แก่นักเรียนหญิง เพราะ ผู้ที่มีเพศกำเนิดหญิงภายใต้ค่านิยมชาย เป็นใหญ่ถูกสอนให้รักษาคุณค่าความเป็นผู้หญิงที่ดีและบริสุทธิ์ โดยเรื่องเพศได้กลายเป็นมลทินเดียวที่สำคัญที่ จะลดคุณค่าความเป็นผู้หญิงได้ และเชื่อว่าผู้หญิงที่ดีจะมีเพศสัมพันธ์เมื่อถึงวัยอันควรเท่านั้นโดยมีวัตถุประสงค์ เดียวคือเพื่อให้กำเนิดบุตร การมีเพศสัมพันธ์อย่างถูกต้องตามจารีตเป็นกระบวนการเปลี่ยนสถานะของผู้หญิง จากการเป็นหญิงสาวที่ดีไปสู่การเป็นแม่ ซึ่งจะได้รับยกย่องในสังคมว่าเป็นผู้ที่มีคุณค่าต่อโลก การลดคุณค่า ของผู้หญิงที่ไม่ทำตามกฎระเบียบของโรงเรียนผ่านการเปรียบเทียบเปรียบกับ “กะหรี” จึงเป็นการมุ่งทำให้นักเรียน หญิงเกิดความละอายและเกรงกลัวการปฏิบัติตนที่ไม่ตรงตามความคาดหวังของสังคมในโรงเรียน

หนึ่งในประเด็นหลักของกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศในพื้นที่สถานศึกษาที่ไม่อาจมองข้ามได้คือ ประเด็นการตั้งครุภีในวัยเรียน จะเห็นได้ว่าความรับผิดชอบในการป้องกันความเสี่ยงดังกล่าวถูกมุ่งเน้นให้เป็น หน้าที่ของผู้หญิงโดยเฉพาะ เมื่อพิจารณาพร้อมกับอิทธิพลของเพศชายที่สามารถแสดงออกเรื่องความต้องการ ทางเพศได้อย่างเสรี จะเห็นว่าความรับผิดชอบหลักของการหลีกเลี่ยงการตั้งครุภีได้ถูกมอบไว้ให้แก่แก่นักเรียน หญิงเป็นหลัก เสมือนว่าหากนักเรียนหญิงรักษาวลสงวนตัวแล้วจะสามารถป้องกันการตั้งครุภีได้ โดยมองข้าม ไปว่าทั้งนักเรียนหญิงและชายนั้นต่างต้องเรียนรู้ที่จะเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน แสดงความรับผิดชอบ ร่วมกัน และควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับความเสี่ยงของการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ป้องกันอย่างเท่าเทียมกัน ข้อมูล จากการสัมภาษณ์นักเรียนพบว่า การใช้การตีตรามากไม่ได้มาพร้อมกับการอธิบายเหตุผล ไม่ได้มีการให้ คำอธิบายว่าการเป็นกุลสตรีไทยที่ดีนั้นมีผลดีอย่างไรต่อตัวนักเรียน นักเรียนจึงไม่อาจเห็นประโยชน์จากการ สวมกระโปรงในระดับความยาวที่โรงเรียนกำหนด หรือไม่เห็นความจำเป็นในการตัดผมสั้นและการไม่ยิ้มสีฉม ซึ่งน่าจะสะท้อนให้เห็นว่ากฎระเบียบดังกล่าวมุ่งเน้นที่จะรักษาภาพของความเป็นนักเรียนหญิงที่ดี มากกว่าที่ จะสนใจว่าตัวบุคคลแต่ละคนนั้นจะได้รับประโยชน์อะไรจากการรักษากฎระเบียบนั้น ในเวลาเดียวกันโรงเรียน หลักสูตร และครูเองคุ้นเคยกับการปิดกั้นการสร้างความสัมพันธ์ในรูปแบบของความรักระหว่างนักเรียน แต่ ไม่ได้เตรียมรูปแบบการรับมือแบบอื่นๆ ไว้ เช่น การอธิบายให้เห็นถึงรูปแบบการสร้างสัมพันธ์ที่ดีถ้าหาก นักเรียนรู้สึกชอบพอกัน ความสัมพันธ์ที่ดีในระดับของนักเรียนที่จะเกิดขึ้นได้ควรมีลักษณะแบบใด ทุกฝ่ายใน ความสัมพันธ์ควรมีความรับผิดชอบต่อกันและกันอย่างไร เพศสัมพันธ์อาจไม่ใช่สัญลักษณ์ของการแสดงออก ของความรักเสมอไป และการตั้งครุภีในวัยเรียนทำไมถึงเป็นสิ่งที่ทำให้นักเรียนหญิงเสียโอกาสต่างๆ ใน อนาคต การปิดกั้นโดยไม่ให้เหตุผล ทำให้นักเรียนชายและหญิง ไม่เข้าใจถึงหน้าที่ในการเคารพซึ่งกันและกันใน ความสัมพันธ์ ไม่เข้าใจว่าการสร้างความสัมพันธ์แบบคนรักควรทำแบบใด ซึ่งเมื่อเขาเติบโตไปและเรียนจบก็ไม่ มีวิชาใดที่จะให้ความเข้าใจทักษะการสร้างความสัมพันธ์นี้ นักเรียนหญิงเองอาจไม่เห็นผลประโยชน์ของการ หลีกเลี่ยงที่จะตั้งครุภี เพราะถูกขู่ให้กลัวมากกว่าที่จะได้รับเหตุผลที่ทำให้เขาเห็นว่าการหลีกเลี่ยงการตั้งครุภี เป็นไปเพื่อประโยชน์ของตัวเอง ไม่ใช่เพียงแคร์รักษาภาพลักษณ์กุลสตรีที่ดี ซึ่งเป็นแนวคิดเชิงนามธรรมที่จับ ต้องได้ยาก ส่งผลให้นักเรียนเลือกที่จะสร้างความสัมพันธ์แบบคนรักในพื้นที่ลับหลังตัวผู้ใหญ่ และเมื่อมีปัญหา

เกิดขึ้นพวกเขาเลือกที่จะจัดการปัญหาด้วยตัวเอง หรือเข้าหาผู้ใหญ่ที่ต่อเมื่อปัญหามานปลายจนยากที่จะแก้ไขได้ด้วยตนเอง

3) ความหลากหลายทางเพศ และตัวตนที่ถูกมองข้าม

เมื่อกล่าวถึงความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย อาจกล่าวได้ว่าสังคมไทยมีข้อได้เปรียบหนึ่ง คือ การมีรากฐานทางวัฒนธรรมที่รับรู้การมีอยู่ของเพศที่สาม และมีพื้นที่บางส่วนในสังคมให้คนกลุ่มนี้มีตัวตน เหตุการณ์นี้เด่นชัดขึ้นในสถานศึกษา โดยพบว่าตัวตนของเพศที่หลากหลายบางจำพวกเป็นภาพที่คุ้นตาของทั้งครูและนักเรียน โดยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตอกย้ำให้เห็นว่าภาพจำที่คุ้นเคยในโรงเรียนมักเป็นภาพของนักเรียนหรือครูเพศที่สามที่มีความสามารถสูง สามารถเป็นแกนนำในการจัดกิจกรรม สร้างสีสันความบันเทิงให้แก่คนอื่นๆ และมีความสามารถพิเศษซึ่งไม่อาจพบได้ในชายและหญิง คุณสมบัตินี้เกิดจากความสามารถในการผนวกความลักษณะของความเป็นชายและความเป็นหญิงเข้ามารวมไว้ที่คนคนเดียว ปรากฏการณ์ดังกล่าวอาจสะท้อนถึงความอดทนอดกลั้นของสถานศึกษาไทย โดยเปิดพื้นที่ให้ผู้ที่มีหลากหลายทางเพศมีโอกาสได้รับการมองเห็นจากสังคมและมีอิสระในการแสดงตัวตนที่ไม่ได้อยู่ภายใต้ค่านิยมชายจริงหญิงแท้ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาภาพจำดังกล่าวเราจะเห็นความพยายามของโรงเรียนในการรักษาภาพลักษณ์ที่ดีและกลไกการใช้ความกลัวในการควบคุมมิติความหลากหลายทางเพศในสถานศึกษาได้เช่นกัน ครูผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ในการศึกษาคั้งนี้ให้ข้อมูลว่าตนเอง ต่างยอมรับในนักเรียนที่มาจากกลุ่มหลากหลายทางเพศ และผูกโยงการยอมรับนั้นกับการปรับตัวให้เข้ากับสังคมสมัยใหม่ที่เปิดกว้างกับประเด็นความหลากหลายทางเพศ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าผู้ให้ข้อมูลที่อยู่ในช่วงอายุ 20-40 ปี รับรู้ว่าการให้การยอมรับความหลากหลายทางเพศกลายเป็นสิ่งที่ปกติขึ้นในยุคปัจจุบัน และเป็นตัวแทนของค่านิยมชุดใหม่ที่ค่อยๆ แทนที่ค่านิยมชุดเก่าที่ไม่ให้การยอมรับเรื่องนี้ อาจเป็นไปได้ว่าการให้การยอมรับและปรับตัวได้เกิดขึ้นผ่านการสังเกตและเลียนแบบการยอมรับตามค่านิยมของสังคม แต่อาจจะไม่ได้เกิดจากฐานของความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศของมนุษย์ในมิติของตัวตน การแสดงออก หรือรสนิยมทางเพศอย่างลึกซึ้ง เนื่องจากเมื่อถามถึงความรู้ในประเด็นด้านความหลากหลายทางเพศให้ลึกซึ้ง ทั้งครูและนักเรียนจำนวนมากก็ยังมีความรู้ความเข้าใจที่จำกัด โดยส่วนใหญ่จะพบความเข้าใจและวิธีปฏิบัติตัวที่สอดคล้องกับแนวคิดด้านความหลากหลายทางเพศเฉพาะในกลุ่มครูที่มีความสัมพันธ์กับนักวิชาการเฉพาะศาสตร์หรือนักเคลื่อนไหวทางด้านสิทธิมนุษยชนเป็นหลัก

เมื่อการยอมรับความหลากหลายทางเพศไม่ได้เกิดจากความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง จึงอาจมีความเสี่ยงที่การยอมรับนั้นจะอยู่บนความเข้าใจผิดหรือการมองข้ามประสบการณ์ของผู้ที่มาจากกลุ่มความหลากหลายทางเพศได้เช่นกัน การมองว่าเพศที่สามเป็นกลุ่มคนที่มีความสามารถพิเศษนั้นแม้จะเป็นการให้คุณค่าในแง่บวกต่อบุคคล แต่ก็นับว่าเป็นมุมมองที่มีข้อจำกัดเช่นกัน เนื่องจากนักเรียนหรือครูกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศถูกจำกัดนิยามให้ต่างจากกลุ่มชายจริงหญิงแท้ ซึ่งโดยทั่วไปจะมีทั้งคนเก่งคนไม่เก่ง และคนกล้าแสดงออกและไม่กล้าแสดงออก ซึ่งความหลากหลายในกลุ่มชายจริงหญิงแท้เป็นสิ่งที่ถูกมองว่าเป็นธรรมชาติ แต่ในทางกลับกันเมื่อสถานศึกษานิยามเพศที่หลากหลายว่าเป็นบุคคลที่มีความพิเศษ จึงทำให้เกิดการมองข้ามไปว่าในความเป็นจริงแล้วคนกลุ่มนี้มีความสามารถในระดับที่แตกต่างกันได้เช่นกัน เช่น อาจไม่ได้ชอบทำกิจกรรม ไม่ได้เป็นคน

กล้าแสดงออก หรือไม่ได้มีความสามารถที่หลากหลาย เช่นเดียวกับคนกลุ่มอื่น การเป็นคนที่พิเศษเหนือคนถูกทำให้เป็นความปกติซึ่งผู้ที่ไม่สามารถเดินตามขนบชายจริงหญิงแท้ต้องเดินตาม และสะท้อนให้เห็นว่าคนกลุ่มนี้จำเป็นต้องมีความพยายามมากกว่าคนอื่น ๆ เพื่อให้ได้รับพื้นที่ซึ่งถูกจำกัดให้เฉพาะคนที่มีความโดดเด่นเท่านั้น

การยอมรับของเพศที่หลากหลายในพื้นที่โรงเรียนมาพร้อมกับเงื่อนไขที่คนกลุ่มนี้ต้องแลกเปลี่ยน ครูที่มีความหลากหลายทางเพศต้องแบกรับความรับผิดชอบเพิ่มเติมเพื่อพิสูจน์ว่าตนเองสามารถเป็นต้นแบบที่ดีได้ พวกเขาต้องระมัดระวังในเรื่องการแสดงออกตัวตน การวางตัว รวมไปถึงหลีกเลี่ยงการสื่อสารเรื่องเพศกับนักเรียน เพราะสังคมในโรงเรียนยังมีอคติแง่ลบต่อเพศที่สามในฐานะผู้ที่อาจแสดงความคุกคามทางเพศต่อผู้อื่น ครูและนักเรียนที่มาจากกลุ่มความหลากหลายทางเพศยังคงต้องปฏิบัติตามระเบียบการแต่งกายแบบชายและหญิง เพราะ การแต่งกายเป็นชายหรือหญิงตามขนบชายจริงหญิงแท้เป็นสัญลักษณ์ของการวางตัวที่ดีในพื้นที่ยุติธรรม การได้รับพื้นที่ให้มีตัวตนนั้นมีความจำเป็นต้องแสดงความกตัญญู อ่อนน้อมถ่อมตน และยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมกระแสหลัก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าอิสระของผู้ที่มาจากกลุ่มความหลากหลายทางเพศไม่ควรกระทบต่อภาพลักษณ์ความสงบเรียบร้อยของโรงเรียน การปกป้องสิทธิมักถูกมองว่าเป็นการสร้างควมรำคาญ และเป็นผลเสียที่กระทบต่อภาพลักษณ์ของโรงเรียน จึงนำไปสู่การรอบพิเศษสำหรับกลุ่มเพศที่หลากหลายในสถานศึกษาที่กำหนดพฤติกรรมให้คนกลุ่มนี้เดินตามบทบาทหน้าที่ที่สังคมคาดหวังจากเขา คือ เป็นผู้ที่ไม่มั่วเทในการสร้างสีสันและทำกิจกรรมในโรงเรียนเพื่อให้ได้การยอมรับในพื้นที่จำกัด แต่ในเวลาเดียวกันพวกเขาต้องรู้ขอบเขตของการแสดงออกของตนเอง พวกเขา ยังคงต้องเคารพกฎเกณฑ์ตามค่านิยมกระแสหลัก และไม่ควรรีกร้องอะไรเพิ่มเติมนอกเหนือจากพื้นที่ที่สังคมให้ การขาดการให้ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศยังนำไปสู่การผลิตซ้ำภาพจำของเพศที่หลากหลายที่ควรยอมอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของโรงเรียนและอุทิศตนเพื่อคนอื่นประทับใจ บางครั้งชุดมายาคตินี้ก็มาพร้อมการตีตราว่าคนกลุ่มนี้คือผู้ที่มีกรรมเก่า ซึ่งตอกย้ำให้บุคคลเพศที่หลากหลายต้องมีความรู้สึกอายในตนเอง เพื่อยอมรับความต่ำต้อย และความอ่อนน้อมถ่อมตนมากขึ้น

ความกลัวที่ได้ถูกใช้ในมิติความหลากหลายทางเพศ คือ ความกลัวที่จะสูญเสียพื้นที่ของตัวตน คนกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศทำได้เพียงยอมรับพื้นที่เล็กๆ ดึกว่าการจะไม่มีพื้นที่ใดๆ เลย อย่างไรก็ตามการมองเห็นเพศที่สาม ไม่ได้ขยายไปถึงความหลากหลายของเพศที่เป็นอยู่ในสังคมปัจจุบันมากนัก มีผู้ให้ข้อมูลเพียงบางคนที่กล่าวถึงการมีอยู่และการให้ความใส่ใจกับหญิงรักหญิง ชายข้ามเพศ บุคคลที่มีเพศกำกวม และกลุ่มเพศอื่นๆ สะท้อนความคับแคบของพื้นที่การสื่อสารของโรงเรียนซึ่งไม่ได้ขยายไปให้ครอบคลุมการเรียนรู้เกี่ยวกับกลุ่มเพศทั้งหมด ทำให้การมีอยู่ ประสบการณ์ และเรื่องราวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศเหล่านี้ถูกกลืน หลือพื้นที่ให้แก่ชายจริงหญิงแท้ โดยที่มีกะเทย ตืด และเกย์ออกสาวเป็นประชาชนชั้นสองที่ต้องยอมรับพื้นที่จำกัดอย่างอ่อนน้อมถ่อมตน ในขณะที่กลุ่มเพศอื่นๆ ไม่มีตัวตนในพื้นที่การศึกษา

4) สุขภาวะของครูและนักเรียนภายใต้ระบอบแห่งภาพลักษณ์เรื่องเพศ

จากข้อมูลการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์แบบสอบถาม ผู้วิจัยพบว่ามายาคติเกี่ยวกับเรื่องเพศสามารถส่งผลกระทบต่อครูและนักเรียนทั้งในมิติด้านการเรียนรู้ และในมิติด้านสุขภาพ โดยในมิติด้านสุขภาพสามารถพบผลกระทบที่มีต่อความสามารถในการแสดงออกทางกาย การเกิดสภาวะด้านลบทางอารมณ์ต่อตนเองและผู้อื่น และส่งผลเสียต่อการเข้าสังคมหรือการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

แม้ความกลัวจะเป็นพื้นฐานของสภาวะทางอารมณ์ที่จำเป็นของมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่อาจทำให้เกิดอันตราย แต่ความกลัวก็เป็นกลไกที่สามารถส่งผลให้ร่างกายเกิดการตอบสนองที่อาจไม่เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ เมื่อพื้นที่โรงเรียนได้สร้างมายาคติในการนิยามเรื่องเพศว่าเป็นสิ่งคุกคาม ความกลัวเรื่องเพศจึงสามารถแสดงผลต่อร่างกายและจิตใจของครูและนักเรียนได้ทุกครั้งเมื่อต้องเผชิญเหตุการณ์ที่สัมพันธ์ต่อการถูกตีความทางเพศ ในที่นี้รวมถึงการรวมกลุ่มทำงานระหว่างนักเรียนต่างเพศ โดยความกลัวจะทวีความรุนแรงมากขึ้นจนทำให้เกิดความเครียดได้เมื่อนักเรียนต้องอยู่ในสายตาของครู เนื่องจากนักเรียนมองว่าครูสามารถใช้อำนาจในการลงโทษตนเองได้ และครูเองก็มองว่าตนเองจะต้องรักษามาตรฐานการปฏิบัติตัวของตนเองและนักเรียนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งครูและนักเรียนจึงตกเป็นเหยื่อของการรักษาภาพลักษณ์และการควบคุมพฤติกรรมของตนเองเพื่อให้ภาพลักษณ์ของตนเองอยู่ในระดับที่จะไม่ถูกเข้าใจผิดอยู่ตลอดเวลา

เมื่อครูและนักเรียนเกิดความกลัว ปรากฏการณ์ทางอารมณ์นี้จะส่งผลให้ร่างกายเกิดการตอบสนองด้วยระบบประสาทซิมพาเทติก (sympathetic) ซึ่งเป็นหนึ่งในกลไกระบบประสาทอัตโนมัติ (autonomic nervous system) การทำงานของระบบประสาทกลุ่มนี้จะส่งผลให้เกิดการตอบสนองที่เปลี่ยนแปลงไปในอวัยวะต่างๆ เช่น การเต้นของหัวใจที่มีความถี่มากขึ้น แรงดันเลือดสูงขึ้น การหายใจถี่ขึ้น เหงื่อออกมากขึ้น และเกิดการ ทำงานของระบบความเครียด (stress circuit หรือ HPA axis) ซึ่งสวนทางกับความรู้สึกลบสบายใจและผ่อนคลายซึ่งเป็นสภาวะที่ควรรักษาให้สมดุลในระหว่างการเรียนรู้ (Steimer, 2002) เมื่อครูหรือนักเรียนได้รับการกระตุ้นด้วยความกลัว ร่างกายจะพยายามตอบสนองด้วยการ ‘สู้’ หรือ ‘หนี’

การหนีของครูและนักเรียนสามารถพบได้ผ่านการพยายามปิดบังพฤติกรรมทางเพศของตนเองและผู้อื่น ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับเรื่องเพศซึ่งในที่นี้ได้ถูกทำให้กลายเป็น ‘สิ่งคุกคาม’ ด้วยมุมมองนี้จะเห็นว่าการปิดกั้นเรื่องเพศเป็นกลไกหนึ่งที่สอดคล้องกับคำอธิบายทางธรรมชาติที่ว่า โรงเรียนได้มีปฏิริยาตอบสนองโดยอัตโนมัติในการรับมือกับสิ่งที่เป็นอันตรายด้วยการหลีกเลี่ยง อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาพฤติกรรมของนักเรียนและครูที่ได้สะท้อนผ่านการสัมภาษณ์จะพบว่าทั้งครูและนักเรียนนั้นยังคงมีพฤติกรรมในการเข้าหาเรื่องทางเพศและยังคงสื่อสารเรื่องเพศอยู่ในพื้นที่ลับ พฤติกรรมทางเพศเหล่านี้จะเกิดขึ้นเมื่อครูและนักเรียนอยู่ในพื้นที่ส่วนตัวหรืออยู่ห่างไกลจากสายตาของคนที่จะจ้องจับผิดหรือลงโทษ ดังนั้น ‘เรื่องเพศ’ โดยตัวของมันเองจึงอาจไม่ใช่สิ่งที่ทั้งครูและนักเรียนนิยามว่าเป็นสิ่งคุกคาม แต่สิ่งคุกคามที่แท้จริงอาจเป็น ‘การจับผิดเรื่องเพศ’ ซึ่งทำให้ครูและนักเรียนหวาดกลัวและเกิดเป็นความกังวลใจในพื้นที่โรงเรียน

นอกเหนือจากการหนี กลไกที่สำคัญอีกด้านหนึ่งของความกลัวคือการ ‘สู้’ พฤติกรรมการสู้ของโรงเรียน ครู และนักเรียนที่มีต่อเรื่องเพศสามารถพบได้ผ่านการกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อจัดการกับผู้ที่มีท่าทีในเรื่องเพศหรือมีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดการเข้าใจผิดในเรื่องเพศได้ การจัดการนี้เป็นการกระทำที่รุนแรงและอาจ

ถูกใช้ในการลงโทษบุคคลต่างๆ ได้อย่างไม่มีขอบเขตที่แน่ชัด เนื่องจากความเสี่ยงในการทำให้เป็นกรณีการให้นิยามที่ถูกนิยามได้โดยขึ้นอยู่กับผู้มอง หลายเหตุการณ์ที่อาจเป็นเรื่องปกติในสายตาของคนกลุ่มหนึ่ง อาจกลายเป็นเรื่องสุมเสี่ยงทางเพศในความคิดของคนอีกกลุ่มหนึ่งได้ พฤติกรรมที่สุมเสี่ยงเหล่านี้มีตัวอย่างเช่น การพูดคุยกันสองต่อสอง การส่งข้อความถึงเพื่อนต่างเพศ การยืมหรือสัมผัสร่างกาย รวมไปถึงการสอนเรื่องเพศให้นักเรียนในโรงเรียน เมื่อพฤติกรรมต่างๆ ในโรงเรียนสามารถถูกตีความให้เชื่อมโยงกับความเสียหายในเรื่องเพศได้อย่างไร้ขอบเขต และด้วยการผนวกกับความกลัวของครูและนักเรียนแล้ว ทำให้การลงโทษเรื่องเพศในโรงเรียนกลายเป็นเครื่องมือที่สนับสนุนการปิดกั้นการสื่อสารเรื่องเพศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นเครื่องมือที่สามารถทำให้ผู้ที่มิเจตนาบริสุทธิ์ถูกตีตราให้กลายเป็นคนผิดได้อย่างง่ายดาย

ข้อมูลอีกส่วนหนึ่งจากการศึกษาสุขภาพของครูและนักเรียนในโรงเรียนได้แสดงให้เห็นความเหลื่อมล้ำในความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของครูและนักเรียนที่แตกต่างกันอย่างมากระหว่างแต่ละคน โดยบางคนมีความเปิดกว้างในเรื่องเพศและสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมั่นใจ ในขณะที่บางคนรู้สึกไม่ปลอดภัยเลยในการสื่อสารเรื่องเพศในโรงเรียน ความแตกต่างเหล่านี้สอดคล้องกับความเหลื่อมล้ำในการระบุเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิตและความพึงพอใจทางเพศของครูและนักเรียน โดยพบว่าครูและนักเรียนที่แสดงออกถึงความพึงพอใจในชีวิตมักเป็นผู้ที่ระบุว่าตนเองไม่ได้สนใจเรื่องเพศหรือไม่มองเห็นผลกระทบในด้านความเหลื่อมล้ำทางเพศในโรงเรียนเลย ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับกลไกด้านการรับรู้และการตีความของมนุษย์ ซึ่งอาจแสดงออกว่าตนเองมีความรู้สึที่แตกต่างกันได้ตามการตีความของแต่ละคน แม้แต่ละคนจะอยู่ในเหตุการณ์ที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ความไม่เท่าเทียมทางเพศในลักษณะเดียวกันก็ตาม (Engelmann & Pogossyan, 2013) นักเรียนและครูที่มีความสนใจในการเรียนรู้เรื่องเพศและความหลากหลายทางเพศยังเป็นกลุ่มที่มักแสดงออกให้เห็นว่าตนเองไม่พึงพอใจในกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเห็นได้ชัด แตกต่างกับกลุ่มที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องเพศและความหลากหลายทางเพศ ซึ่งแสดงออกว่าตนเองมีความพึงพอใจในชีวิตและมีความพึงพอใจทางเพศของตนเองดี ผู้วิจัยคาดว่าผลการศึกษาดังกล่าวอาจเป็นเหตุและผลของกันและกันได้ กล่าวคือ การใส่ใจในการเรียนรู้เรื่องเพศอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ครูและนักเรียนบางส่วนค้นพบว่ามีความไม่เท่าเทียมของอำนาจทางเพศในโรงเรียน ในขณะที่เดียวกัน การรู้สึกว่ามีค่าความไม่เท่าเทียมของอำนาจทางเพศในโรงเรียนก็อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ครูและนักเรียนกลุ่มนี้สนใจที่จะค้นคว้าหาความรู้เรื่องเพศด้วยตนเองมากขึ้นได้เช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะหน่วยเหล่านี้จะเป็นสาเหตุหรือปัจจัยในลักษณะใด แต่ข้อมูลนี้ก็ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนแล้วว่าในโรงเรียนมีความไม่เท่าเทียมของอำนาจทางเพศเกิดขึ้นจริงผ่านการกำหนดกฎระเบียบในโรงเรียนและการแสดงออกด้านพฤติกรรมของครูและนักเรียน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้วิจัยมีเจตนาที่จะสื่อสารบนฐานมุมมองที่ว่าเพศเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สามารถส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ และไม่มีเจตนาที่บอกว่าเรื่องเพศเป็นสิ่งที่ต้องแสดงออกอย่างเปิดเผยในทุกพื้นที่โดยปราศจากกฎเกณฑ์ใดๆ หรือบอกว่าค่านิยมกระแสหลักในสังคมไทยเป็นสิ่งที่ไม่มีคุณค่าและควรกำจัดทิ้ง เป้าหมายสำคัญของงานวิจัยนี้คือการที่ผู้วิจัยเชิญชวนให้คนในสังคมตั้งคำถามและขบคิดเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในระบบการศึกษาให้เพิ่มมากขึ้น เมื่อเพศเป็นอีกหนึ่งในมิติของมนุษย์ที่ยากจะหลีกเลี่ยง ซึ่งผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นแล้วว่าการปิดกั้นและทำให้กลัวนำไปสู่ผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์ แม้จะเป็นหนึ่งในกลไกที่มีประสิทธิภาพในการรักษาความสงบเรียบร้อยและภาพลักษณ์ที่ดีของสังคมก็ตาม ผู้วิจัยนำเสนอว่าการพูดคุยเพื่อหาทางออกเกี่ยวกับการให้สื่อสารและให้ความรู้เรื่องเพศนั้น ควรที่จะไปไกลกว่าการแบ่งขั้ว ดี-เลว เก่า-ใหม่ ไทย-ฝรั่ง ซึ่งไม่ใช่รูปแบบการหาข้อสรุปที่เกิดประโยชน์และนำไปสู่ปัญหา ผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นว่าเพศถูกสร้างให้เป็นเรื่องที่สกปรกจากแนวคิดของตะวันตกที่ถูกนำเข้ามาในไทย ในช่วงที่ไทยพยายามจะพัฒนาสังคมให้เป็นแบบสมัยใหม่ตามตะวันตก การลื่นไหลทางวัฒนธรรมและการตีตราเรื่องเพศให้เป็นเรื่องต่ำ ชี้ให้เห็นว่าการพยายามรักษาความดีและความเป็นไทย โดยไม่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคมนั้น เป็นการมุ่งให้ความสำคัญของรูปแบบของกฎเกณฑ์มากกว่าการให้ความสำคัญของชีวิตมนุษย์ที่ได้รับผลกระทบจากกฎเกณฑ์นั้น สมาชิกในสังคมจึงควรให้น้ำหนักกับคุณภาพชีวิตมนุษย์มากกว่าที่จะเชื่อวาค่านิยมที่ดีจะนำไปสู่ความดีได้ทันทีถ้าหากทำตาม

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการเปิดพื้นที่เพื่อร่วมกันค้นหาวิธีการจัดการหรือสนับสนุนเพื่อให้ครูและนักเรียนสามารถใช้ชีวิตอย่างสมบูรณ์พร้อมด้วยสุขภาพที่ดีในด้านต่างๆ โดยหมายรวมถึงเพศในมิติที่ไม่ได้จำกัดเพียงในมิติของเพศสัมพันธ์เท่านั้น แต่รวมไปถึงตัวตนทางเพศ การเข้าใจตัวเอง การมองเห็นคุณค่าในตัวเอง การสร้างสายสัมพันธ์กับผู้อื่น บทบาทหน้าที่ ความคาดหวัง และเป้าหมายในอนาคต การชวนตั้งคำถามในประเด็นเรื่องเพศจึงควรมุ่งเน้นที่จะให้ผู้ซึ่งมีหน้าที่วางรากฐานที่ดีของสังคมให้กับคนรุ่นถัดไป ได้ทบทวนมาตรการในการรับมือกับเรื่องเพศและความเข้าใจของสังคมอีกครั้ง เมื่อสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องเพศไปอย่างรวดเร็วมากกว่าในอดีต และได้ผลิตความรู้จำนวนมากที่อาจทำให้สามารถทำความเข้าใจเรื่องเพศได้ในแนวทางที่มีความหลากหลายมากขึ้น ระบบที่มุ่งเน้นการใช้ความกลัวในการรักษาภาพลักษณ์อันดีงามของสังคม เป็นระบบที่ไม่เหมาะสมต่อการจัดการในโรงเรียนอย่างสมบูรณ์ดังเช่นในอดีต ในขณะที่เดียวกันก็อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของนักเรียนและครู รวมถึงทำให้เกิดการผลิตซ้ำสังคมที่ปราศจากการเรียนรู้อย่างแท้จริง

ภายใต้บริบทสังคมไทยที่ให้คุณค่าของระบบการเกื้อกูลกันโดยอิงกับความอาวุโส ความกลัวกลับถูกใช้เป็นกลไกในการกำหนดพฤติกรรม ความเชื่อ และวิถีชีวิตของผู้คนที่ไม่ได้รับการสนับสนุนให้เข้าใจเรื่องเพศ ความกลัวต่อเรื่องเพศเลยถูกหล่อเลี้ยงให้เป็นกลไกหลักที่ยากจะเปลี่ยนแปลง โดยที่คนในสังคมมีความไม่มั่นใจและมองข้ามการอธิบายด้วยเหตุผลว่าเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการจัดการกับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากเรื่องเพศได้ ยิ่งไปกว่านั้นในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ที่เยาวชนจำนวนมากมีศักยภาพในการเข้าถึงเทคโนโลยีเพื่อเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ที่พวกเขาสนใจ ซึ่งรวมไปถึงข้อมูลเรื่องเพศที่ผู้ใหญ่ผลักรະให้พวกเขาไปเรียนรู้ด้วยตนเอง

ระบบอาวุโสและการครอบงำการเรียนรู้ด้วยความกลัวจึงค่อยๆ มีประสิทธิภาพลดลงในเชิงการควบคุมและจำกัดความสนใจเรื่องเพศเหมือนในอดีต เมื่อครูไม่ได้มีโอกาสที่จะได้ใช้ความรู้ของตนเองในการสื่อสารเรื่องเพศ ความรู้ของครูจึงไม่ได้รับการพัฒนาและอาจทำให้ครูมีความรู้เรื่องเพศน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ดังหลักฐานเชิงประจักษ์ในการวิจัยนี้ซึ่งพบว่าครูจำนวนมากมีความรู้เรื่องเพศในระดับที่น้อยกว่านักเรียน ดังนั้น การอธิบายสาเหตุของการรักษาภาวะเย็บด้านเพศด้วยการใช้หลักศีลธรรมหรือความดีงามมาเป็นข้ออ้างจึงไม่อาจรักษาความไว้วางใจและความเคารพของนักเรียนที่มีต่อครูต่อไปได้ ในท้ายที่สุดเมื่อความรู้ได้มีอำนาจมากกว่าความกลัว เยาวชนจำนวนหนึ่งจึงเริ่มตั้งคำถามและมองว่าภาวะเย็บที่ผู้ใหญ่กำลังรักษาว่าอาจไม่ได้มีความชอบธรรมและไม่สมเหตุสมผล ระบบอาวุโสซึ่งมุ่งเน้นการรักษาอำนาจด้วยความกลัว จึงกำลังลดทอนความน่าเชื่อถือของครูและโรงเรียน เนื่องจากครูและโรงเรียนไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับบริบทของยุคปัจจุบันได้ เมื่อครูและโรงเรียนไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะเป็นที่พึ่งให้กับเยาวชนในการเรียนรู้ได้ เยาวชนอาจมองเห็นว่าพวกเขาไม่จำเป็นต้องฟังและทำตามคำแนะนำของครูและโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าระบบความกลัวกำลังเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่กำลังทำลายระบบอาวุโสและคุณค่านักเรียนที่สังคมพยายามจะรักษาไว้ การที่คุณค่าเหล่านี้ไม่ได้พยายามปรับตัวให้เข้ากับบริบทที่เปลี่ยน อาจทำให้บทบาทของผู้ใหญ่ในฐานะผู้ดูแลเด็ก ครูผู้ชี้นำและให้ความรู้แก่นักเรียนจางหายไป ดังนั้นผู้วิจัยเชื่อว่าการปกครองคนด้วยความกลัวจะนำไปสู่การทำลายตัวเองของคุณค่าที่สังคมไทยเชื่อว่าพวกเขากำลังอนุรักษ์ไว้อย่างแน่นแฟ้น

การเปิดใจและการปรับตัวเพื่อทำความเข้าใจเพศในมุมมองที่ว่าเพศเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตอาจเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ควรได้รับการพิจารณามากขึ้น หากสถานศึกษาเชื่อมั่นว่าระบบอาวุโสเป็นคุณค่าที่ดีที่ควรรักษาไว้ และหากเชื่อมั่นว่าครูและโรงเรียนต้องรักษาคุณภาพในการนำทางเยาวชนให้เอาตัวรอดในโลกปัจจุบันที่มีความซับซ้อนและมีความเสี่ยงมากขึ้นได้ โรงเรียนก็ควรตระหนักว่ากลวิธีที่เคยใช้ในอดีตจนถึงปัจจุบันอาจขาดศักยภาพในการรับมือกับการเรียนรู้เรื่องเพศในอนาคตเมื่อบริบทของยุคสมัยได้เปลี่ยนไป การฝืนใช้วิธีคิดแบบเดิมในการจัดการกับปัญหาอาจเป็นการสะท้อนสถานะการขาดประสิทธิภาพของโรงเรียนเองที่ไม่สามารถปรับตัว ขาดทักษะในการเรียนรู้ และขาดความสามารถในการประยุกต์นำเอาสิ่งที่เรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีตให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลง การไร้ศักยภาพดังกล่าวกำลังสร้างความขัดแย้งกับบทบาทของโรงเรียนซึ่งได้วางตำแหน่งของตนเองให้เป็น “ผู้ชี้แนะ” ในด้านการเรียนรู้และการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ตาม “กาลเทศะ” ตามคำกล่าวอ้าง ครูและโรงเรียนผู้มีประสบการณ์มากกว่าควรมีความสามารถที่จะใช้ประโยชน์ประสบการณ์ของตนเอง เนื่องจากอยู่ในสถานะที่ได้เปรียบในการทำความเข้าใจว่าสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และน่าจะมีความสามารถที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้สูง เพื่อจะได้มีส่วนในการให้ความเข้าใจแก่เยาวชนได้ โดยครูและโรงเรียนไม่ควรยินยอมให้ระบบความกลัวส่งผลย้อนกลับมาทำร้ายตนเอง หรือกลายเป็นกลไกที่ลดโอกาสในการพัฒนาพวกเขาในฐานะผู้ชี้แนะเส้นทางที่เหมาะสมให้กับเยาวชนรุ่นต่อไป

การเปิดพื้นที่สื่อสารเรื่องเพศและพัฒนาทักษะการเรียนรู้เท่าทันสื่อเพื่อวัตถุประสงค์ของการสร้างความเข้าใจเรื่องเพศ โดยมุ่งเน้นการสร้างสุขภาวะที่ดีให้แก่เยาวชน และเตรียมตัวให้เยาวชนมีความพร้อมเพียงพอในการจัดการกับชีวิตของตนเองและรับผิดชอบต่อผู้อื่นจึงมีความสำคัญ และควรได้รับการใส่ใจมากกว่าการรักษาภาพลักษณ์ที่ดีซึ่งอาจซ่อนปัญหาในสังคมเอาไว้ การเปลี่ยนแปลงที่โรงเรียนทำได้อาจไม่ได้ครอบคลุมเพียงการเป็นศูนย์กลางของการสร้างสรรค์ความรู้และการเรียนรู้เรื่องเพศเพียงอย่างเดียว แต่ครูและโรงเรียนอาจต้องมี

กลไกในการเตรียมเยาวชนให้พร้อมรับมือกับโลกของความหลากหลายทางเพศและมีความรู้เท่าทัน (literate) ต่อสื่อและการมีปฏิสัมพันธ์กับคนที่แตกต่าง เพื่อให้เยาวชนมีความพร้อมในการเรียนรู้เรื่องเพศด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเมื่อโลกได้ขยายขอบเขตของการสื่อสารอย่างไร้พรมแดนและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลในทุกระดับอย่างรวดเร็ว การรวบรวมอำนาจในการสร้างการเรียนรู้เรื่องเพศไว้ที่โรงเรียนจึงไม่อาจก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของข้อมูลในอนาคต การจัดการที่ยั่งยืนในด้านการเรียนรู้ของคนในชาติจึงอาจต้องพิจารณาปรับเปลี่ยนบทบาทของโรงเรียนจากการเป็นผู้ให้ความรู้ ให้กลายเป็นผู้สนับสนุนการบ่มเพาะทักษะการเรียนรู้เท่าทันโลก เพื่อให้เยาวชนมีความสามารถในการจัดการด้านการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมั่นคง เท่าเทียม และมีความปลอดภัยในเวลาเดียวกัน

ความเจ็บปวด ความอึดอัดใจ และความสิ้นหวังที่ได้รับจากระบบที่ใช้ความกลัวในการควบคุมมนุษย์ เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตของครูและนักเรียนนั้นกำลังมีปัญหาซึ่งต้องการการดูแลแก้ไข การมีอยู่ของภาพลักษณ์ที่ดีโดยการแลกมาด้วยคุณภาพชีวิตของมนุษย์อาจเป็นการตัดสินใจที่ไม่คุ้มค่า โรงเรียนจึงควรทบทวน “ความหวังดี” ของตนเองว่า วิธีการที่กำลังใช้ในการจัดการเรื่องเพศในปัจจุบันนั้นได้สอดคล้องกับการทำตามหน้าที่ของระบบการศึกษาที่ดีตามที่กล่าวอ้างหรือไม่ เพื่อไม่ให้เกิดการกระทำเหล่านั้นกลายเป็นความรุนแรงเงียบ ซึ่งมาในรูปแบบต่างๆ ที่กระทำต่อร่างกาย คำพูด และกรอบด้านทัศนคติซึ่งถูกทำให้เป็นปกติ และกลายเป็นมรดกตกทอดที่จะทำให้โรงเรียนกลายเป็นพื้นที่ที่ขาดประสิทธิภาพในการสร้างการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ, ยูนิเซฟ, มหาวิทยาลัยมหิดล, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2559). รายงานผลการวิจัย เพื่อทบทวนการสอนเพศวิถีศึกษาในสถานศึกษาไทย. กรุงเทพฯ, ยูนิเซฟแห่งประเทศไทย.
- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2554). เพศวิถีที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป. ประชากรและสังคม. 43-66.
- สายชล สัตยานุรักษ์ (2551). ชาตินิยม วัฒนธรรม และความขัดแย้ง. บทความ แนวคิด: ชาตินิยมกับพหุวัฒนธรรม. สืบค้นจาก <http://www.fringier.org/wp-content/writings/saichol-state.pdf>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559). การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2558-2559. กรุงเทพฯ, สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- วณัฐย์ พุฒนาค. (2560). หรือโลกนี้มี 'ผู้ชาย' เป็นศูนย์กลาง? มองวัฒนธรรมการข่มขืนผ่านละครไทย. The Matter. สืบค้นจาก <https://thematter.co/pulse/phallus-is-not-everything/29879>
- วรรณนะ หนูหมื่น (2556). นโยบายข่มขืนในละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ไทย: วิพากษ์ผลการศึกษาด้วยวิธีวิทยาแบบโครงสร้าง. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ, 14(2), 87-95.
- ธงชัย วินิจจะกุล (2559, 24 กันยายน). งานทางปัญญาในสังคมอัจฉริยะ [วิดีโอ]. สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=h1pYaMKKRXM>
- Bernal-Morales, B., Rodríguez-Landa, J. F., & Pulido-Criollo, F. (2015). Impact of anxiety and depression symptoms on scholar performance in high school and university students. *A Fresh Look at Anxiety Disorders*, 225.
- Blommaert, J., & Bulcaen, C. (2000). Critical Discourse Analysis, *Annual Review of Anthropology*, 29, 447-466.
- Chia, J. (2016). Rethinking Thai sex work: the mistress culture. *Harvard International Review*, 37(4), 9-10.
- Diaz-Bone, R., Bührmann, A. D., Rodríguez, E. G., Schneider, W., Kendall, G., & Tirado, F. (2008). The Field of Foucaultian Discourse Analysis: Structures, Developments and Perspectives, *Historical Social Research*, 33(1), 7-28.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The Satisfaction with Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71-75.
- Elias, N. (1984). *The civilizing process* (Vol. 2). Oxford: Blackwell.

- Engelmann, J. B., & Pogosyan, M. (2013). Emotion perception across cultures: the role of cognitive mechanisms. *Frontiers in psychology*, 4, 118.
- Ewing, D. (2000). The fall of eve: racism and classism as a function of sexual repression, Jean Ait Belkhir, *Race, Gender & Class Journal*, 7(1), 10-21.
- Feldman, M. S., Sköldbberg, K., Brown, R. N., & Horner, D. (2004). Making Sense of Stories: A Rhetorical Approach to Narrative Analysis, *Journal of Public Administration Research and Theory*, 14(2), 147-170.
- Furedi, F. (2015). The moral crusade against paedophilia. In V. E. Cree, G. Clapton, & M. Smith (Eds.), *Revisiting Moral Panics (201-210)*. Bristol: Bristol University Press.
- Garland, D. (2012). *The culture of control: Crime and social order in contemporary society*. University of Chicago Press.
- Glassner, B. (2004). Narrative techniques of fear mongering, *Social Research: An International Quarterly*, 71(4), 819-826.
- Hampton, G. (2004). Enhancing Public Participation through Narrative Analysis, *Policy Sciences*, 37(3/4), 261-276.
- Harandi, T. F., Taghinasab, M. M., & Nayeri, T. D. (2017). The correlation of social support with mental health: A meta-analysis. *Electronic Physician*, 9(9), 5212.
- Harris, S.M., & Hays, K.W. (2008). Family Therapist Comfort With and Willingness to Discuss Client Sexuality. *Journal of Marital and Family Therapy*, 34, 239-250.
- Hendrick, C., Hendrick, S. S., & Reich, D. A. (2006). The brief sexual attitudes scale. *Journal of Sex Research*, 43, 76-86.
- Jackson, P. A. (1997). Thai research on male Homosexuality and transgenderism and the cultural limits of Foucaultian analysis. *Journal of the History of Sexuality*, 8(1). 52-85.
- Jackson, P. A. (1999). An American death in Bangkok: the murder of Darrell Berrigan and the hybrid origins of Gay identity in 1960s Thailand. *GLQ: A Journal of Lesbian and Gay Studies*, 5(3), 361-411.
- Jackson, P. A. (2004). The Thai regime of images. *SOJOURN: Journal of Social Issues in Southeast Asia*, 19(2), 181-218.

- Jackson, P. A. (2011). *Queer Bangkok - 21st century markets, media, and right*. Hong Kong: Hong Kong University Press.
- Jeffrey, L. A. (2002). *Sex and Borders*. Vancouver, University of British Columbia Press.
- Ligneul, R., Girard, R., & Dreher, J. C. (2017). Social brains and divides: the interplay between social dominance orientation and the neural sensitivity to hierarchical ranks. *Scientific reports*, 7, 45920.
- Morris, R. C. (1994). Three sexes and four sexualities: redressing the discourses on gender and sexuality in contemporary Thailand. *Positions*, 2(1), 15-43.
- Pegado, F., Hendriks, M. H., Amelynck, S., Daniels, N., Bulthé, J., Masson, H. L., Boets, B., & Op de Beeck, H. (2018). Neural Representations Behind 'Social Norm' Inferences In Humans. *Scientific reports*, 8(1), 12943.
- Richard, A., Rohrmann, S., Vandeleur, C. L., Schmid, M., Barth, J., & Eichholzer, M. (2017). Loneliness is adversely associated with physical and mental health and lifestyle factors: Results from a Swiss national survey. *PloS one*, 12(7), e0181442.
- Townsend, R. (2019). The adulterer: censorship, morality, and foreign films in Thailand, *Journal of Women's History*, 31(1), 86-108.
- Sandstrom, G. M., & Dunn, E. W. (2014). Social interactions and well-being: The surprising power of weak ties. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 40(7), 910-922.
- Schaekermann, M., Ribeiro, G., Wallner, G., Kriglstein, S., Johnson, D., Drachen, A., Sifa, R., & Nacke, L. E. (2017, October). Curiously Motivated: Profiling Curiosity with Self-Reports and Behaviour Metrics in the Game "Destiny". In *Proceedings of the Annual Symposium on Computer-Human Interaction in Play* (pp. 143-156).
- Shonkoff, J. P., Levitt, P., Boyce, W. T., Cameron, J., Duncan, G., Fox, N., Gunnar, M., Mayes, L. C., McEwen, B. S., Nelson III, C. A., & Thompson, R. (2010). Persistent fear and anxiety can affect young children's learning and development. Retrieved February, 15, 2018.
- Singer, J. (1994). *Boundaries of the soul: The practice of Jung's psychology*, Rev. Anchor Books/Doubleday.

- Sinnott, M. (2011). The language of rights, deviance, and pleasure organization responses to discourses of same-sex sexuality in and transgenderism in Thailand. In P. A. Jackson (Ed.), *Queer Bangkok - 21st century markets, media, and rights* (pp. 205-224). Hong Kong: Hong Kong University Press.
- Steimer, T. (2002). The biology of fear-and anxiety-related behaviors. *Dialogues in clinical neuroscience*, 4(3), 231.
- Talib, J., Mamat, M., Ibrahim, M., & Mohamad, Z. (2012). Analysis on sex education in schools across Malaysia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 59, 340-348.
- Todd, E. (1985). The value of confession and forgiveness according to Jung. *Journal of Religion and Health*, 24(1), 39-48.
- Uenal, F. (2016). Disentangling islamophobia: The differential effects of symbolic, realistic, and terroristic threat perceptions as mediators between social dominance orientation and islamophobia. *Journal of Social and Political Psychology*. 4(1), 66-90.
- Ünalı, S. (2011). Back in the spotlight - the cinematic regime of representation of kathoey and gay men in Thailand. In P. A. Jackson (Ed.), *Queer Bangkok - 21st century markets, media, and rights* (pp. 59-80). Hong Kong: Hong Kong University Press.
- UNICEF (2559). รายงานผลการวิจัยเพื่อทบทวนการสอนเพศวิถีศึกษาในสถานศึกษาไทย. กระทรวงศึกษาธิการ.
- Vignoli, M., Muschalla, B., & Mariani, M. G. (2017). Workplace phobic anxiety as a mental health phenomenon in the job demands-resources model. *BioMed research international*, 2017.
- Vohs, K. D., Glass, B. D., Maddox, W. T., & Markman, A. B. (2011). Ego depletion is not just fatigue: Evidence from a total sleep deprivation experiment. *Social Psychological and Personality Science*, 2(2), 166-173.